

ព្រះរាជក្រម

នស/រកម/០១០២/០០៤

យើង

ព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ

រាជហរិវង្ស ឧតតោសុវាត វិសុទ្ធពង្ស អគ្គមហាបុរសរតន៍

និករោត្តម ធម្មិកមហារាជានិរាជ បរមនាថ បរមបពិត្រ

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

- បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/១១៩៨/៧២ ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៩ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយរបស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃរាជរដ្ឋាភិបាល- កម្ពុជា និងរបស់ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ស្តីពី ការអនុម័តយល់ព្រមលើលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមស្តីពី តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលរដ្ឋសភា បានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០១ នាសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី ៧ នីតិកាលទី ២ ហើយ ដែលព្រឹទ្ធសភាបានអនុម័តយល់ស្របតាមលើទម្រង់ និងគតិវិធីច្បាប់នេះទាំងស្រុងកាលពីថ្ងៃទី២០ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១ នាសម័យ ប្រជុំពេញអង្គលើក ទី ៦ នីតិកាលទី ១ ហើយដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅ :

ច្បាប់

ស្តីពី

ការអនុម័តយល់ព្រមលើលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរៀប

ស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ

មាត្រា ១.-

អនុម័តយល់ព្រមលើលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរៀបស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលធ្វើនៅទីក្រុងរៀមប្រទេសអ៊ីតាលី នាថ្ងៃទី ១៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ហើយដែល មានអត្ថបទទាំងស្រុងភ្ជាប់មកជាមួយនេះ ។

មាត្រា ២.-

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបន្តរាល់នីតិវិធីដើម្បីអនុវត្ត លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរៀមនេះ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០២

ក្នុងព្រះបរមនាម និងតាមព្រះរាជក្រាស់បង្គាប់

ប្រមុខរដ្ឋស្តីទី
ហត្ថលេខា
ជ័រ ស៊ីម

ពល. ០៧-០១-០១០៦

បានបង្គំទូលថ្វាយ

សូមឡាយព្រះហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

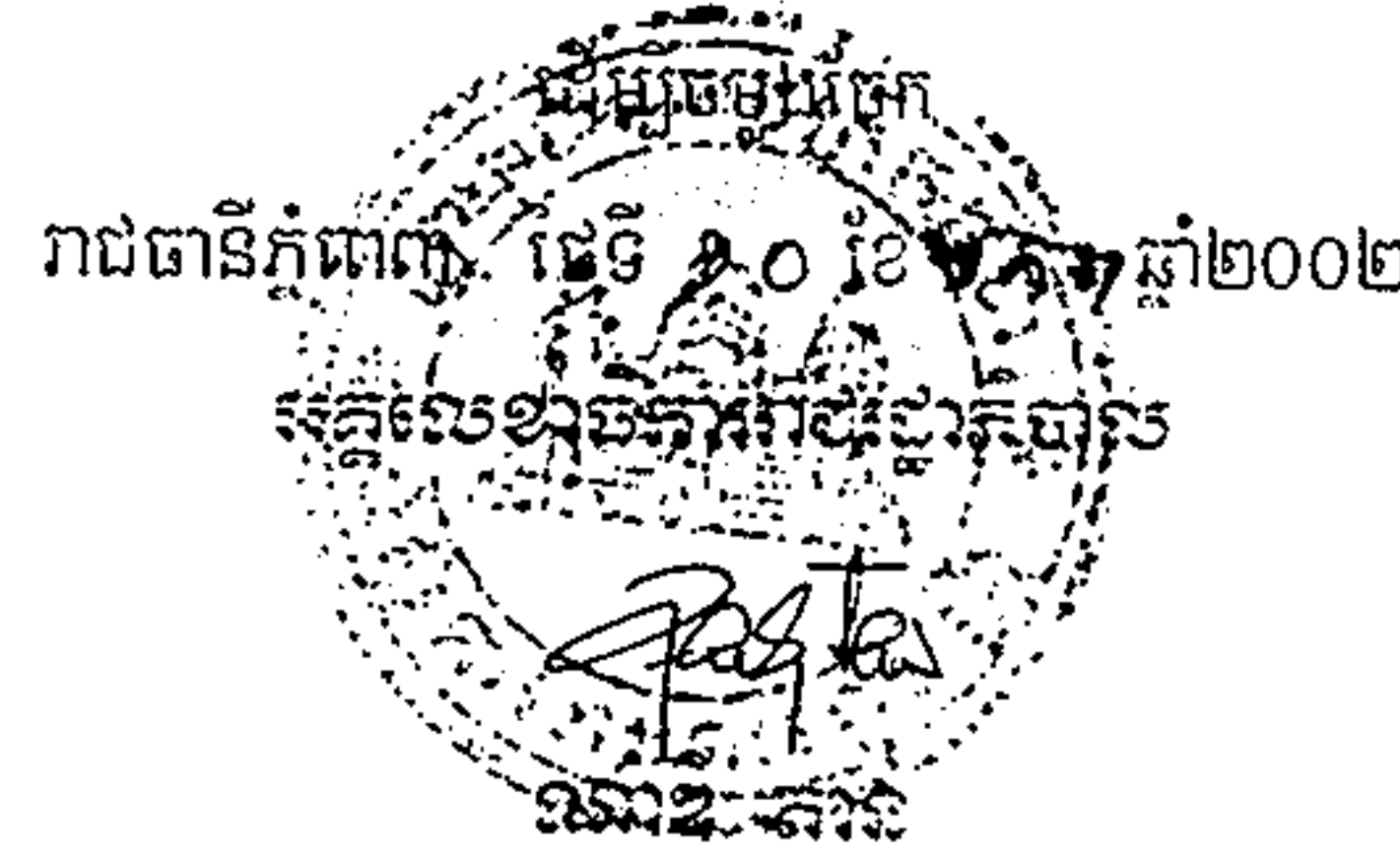
នាយករដ្ឋមន្ត្រី
ហត្ថលេខា
ហ៊ុន សែន

បានជម្រាបជូនសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី

នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជំនួយនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

ហត្ថលេខា
សុខ រាន

លេខ : ០៧ ច.ល

-លក្ខន្តិកៈនីក្រុងរ៉ូម ស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ

- Rome Statute of the International Criminal Court

- Statut de Rome de la Cour Pénale Internationale

ច្បាប់លក្ខន្តិកៈទី៣១រ៉ូម ស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ

បុព្វកថា

ដោយមានមនសិការថា មនុស្សទាំងអស់បានរួបរួមគ្នាជាជួរមួយ វប្បធម៌របស់មនុស្សបានចូលរួម ផ្សំគ្នានៅក្នុងកេរ្តិ៍ដំណែលរួម និងដោយមានការព្រួយបារម្ភថា បណ្តុំនៃរូបតំនូរតូចៗដែលមិនមានលក្ខណៈមាំ មួននេះ អាចនឹងត្រូវបានបំបែកចេញពីគ្នានៅពេលណាមួយ ។

ដោយយកចិត្តទុកដាក់ថា ក្នុងកំឡុងពេលនៃសតវត្សនេះ កុមារ ស្ត្រី និង បុរស រាប់លាននាក់បានរង គ្រោះ ដោយសារអំពើឃោរឃៅដែលមិនអាចស្មានដល់ ដែលធ្វើឱ្យមនសិការរបស់មនុស្សជាតិមានការភក់ស្អុត យ៉ាងខ្លាំង ។

ដោយទទួលស្គាល់ថា បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដ៏ធ្ងន់ធ្ងរទាំងឡាយគំរាមកំហែងដល់សន្តិភាព សន្តិសុខ និង សុខមាលភាពពិភពលោក ។

ដោយមានការអះអាងថា បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតធ្វើឱ្យមានការព្រួយបារម្ភដល់សហគម អន្តរជាតិទាំងមូល មិនត្រូវរួចផុតពីការដាក់ទណ្ឌកម្ម និង ត្រូវតែធ្វើឱ្យប្រាកដថាមានការនាំយកមកជំនុំជំរះ ដែលមានប្រសិទ្ធភាព តាមរយៈការចាត់វិធានការនៅថ្នាក់ជាតិ និង តាមរយៈការធ្វើឱ្យកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ អន្តរជាតិ កាន់តែបានប្រសើរឡើង ។

ដោយមានការប្តេជ្ញាចិត្ត បញ្ចប់និរទណ្ឌភាពចំពោះជនដៃដល់ដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទាំង នោះ ហើយដូច្នេះ រួមចំណែកទប់ស្កាត់នូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទាំងនេះ ។

ដោយចងចាំថា នេះជាការកិច្ចរបស់រដ្ឋនីមួយៗក្នុងការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌរបស់ខ្លួនលើ អ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទាំងនោះ ។

ដោយមានការបញ្ជាក់អះអាងឡើងវិញពីគោលបំណង និង គោលការណ៍នៃធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជា ជាតិ និង ជាពិសេស រដ្ឋទាំងអស់ត្រូវទប់ខ្លួនពីការធ្វើការគំរាមកំហែង ឬពីការប្រើប្រាស់កម្លាំងប្រឆាំងទល់នឹង បុរណភាពដែនដី ឬ ឯករាជ្យភាពខាងនយោបាយរបស់រដ្ឋណាមួយ ឬក្នុងឥរិយាបថណាផ្សេងទៀត ដែលមិន ស្របទៅ នឹងគោលបំណងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។

ដោយការសង្កត់ធ្ងន់ក្នុងទំនាក់ទំនងនេះថា គ្មានអ្វីមួយនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកជា ការអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋភាគីណាមួយចូលទៅធ្វើអន្តរាគមក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ នៅក្នុងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋ ណាមួយឡើយ ។

ដោយមានការប្តេជ្ញាចិត្តបញ្ចប់អំពើទាំងនេះ និង សម្រាប់ជាគុណប្រយោជន៍ដល់ជនតាបច្ចុប្បន្ន និង អនាគត បង្កើតតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍ឯករាជ្យមួយ ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយប្រព័ន្ធអង្គការ សហប្រជាជាតិ ដែលមានយុត្តាធិការលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដែលសហគមន៍អន្តរជាតិទាំងមូលមានការ ព្រួយបារម្ភ ។ ដោយមានការសង្កត់ធ្ងន់ថា តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដែលបានបង្កើតឡើងតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវជាការបន្ថែមលើ យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌជាតិ ។ បានសម្រេចចិត្តធានាការគោរពជារៀងរហូតតាមការដាក់ឱ្យ អនុវត្តន៍នូវយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ។

បានព្រមព្រៀងគ្នាដូចតទៅនេះ :

ភាគទី ១ : ការបង្កើតតុលាការ

មាត្រា ១ : អំពីតុលាការ

តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("តុលាការ") ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ តុលាការនេះ ជាស្ថាប័នអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយត្រូវមានអំណាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនលើជនទាំងឡាយដែល បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដែលជាការព្រួយបារម្ភរបស់អន្តរជាតិ ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខ ន្តិកៈនេះ និង ត្រូវជាការបន្ថែមលើយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌជាតិ ។ យុត្តាធិការ និង ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់តុលាការ ត្រូវគ្រប់គ្រងដោយបទបញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃ ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

មាត្រា ២ : អំពីទំនាក់ទំនងរបស់តុលាការជាមួយនិងអង្គការសហប្រជាជាតិ

តុលាការត្រូវមានទំនាក់ទំនងជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងដែលត្រូវអនុ ម័តយល់ព្រម ដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវចាត់ចែងដោយ ប្រធានតុលាការក្នុងនាមតុលាការ ។

មាត្រា ៣ : អំពីអាសនៈតុលាការ

- ១. អាសនៈតុលាការត្រូវបង្កើតនៅទីក្រុងហាក នៅក្នុងប្រទេសហូឡង់ (រដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះ) ។
- ២. តុលាការត្រូវធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងទីបញ្ជាការ ជាមួយរដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះ ដើម្បីបានទទួលការអនុម័តយល់ព្រម ពីសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ហើយបន្ទាប់មក ត្រូវចាត់ចែងដោយប្រធានតុលាការក្នុងនាមតុលាការ ។
- ៣. តុលាការអាចប្រព្រឹត្តទៅនៅកន្លែងផ្សេងទៀតបាន នៅពេលណាខ្លួនពិចារណាយើងថា វាជាការប្រាថ្នា ចង់បាន ដូចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

មាត្រា ៤ : អំពីឋានៈ និង អំណាចផ្លូវច្បាប់របស់តុលាការ

- ១. តុលាការ ត្រូវមានចរិតលក្ខណៈនីតិបុគ្គលភាពអន្តរជាតិ ។ តុលាការ ក៏ត្រូវមានសមត្ថភាពផ្លូវច្បាប់ តាមការចាំបាច់សម្រាប់ការអនុវត្តនីមួយៗរបស់ខ្លួន និង ការបំពេញគោលបំណងរបស់ខ្លួនផងដែរ ។
- ២. តុលាការអាចអនុវត្តនីមួយៗ និង អំណាចរបស់ខ្លួន ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ នៅលើដែនដីនៃរដ្ឋភាគីណាមួយ ហើយតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស នៅលើដែនដីនៃរដ្ឋដទៃទៀតបាន ។

តារាង ២ : យុត្តាធិការ ភាពរាចរទទួលយកបាន និង ច្បាប់ដែលយកមកអនុវត្ត

មាត្រា ៥ : អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ

- ១. យុត្តាធិការតុលាការត្រូវបានកំណត់ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌធ្ងន់ធ្ងរបំផុតដែលធ្វើឱ្យមានការព្រួយបារម្ភដល់សហគមន៍អន្តរជាតិទាំងមូល ។ តុលាការមានយុត្តាធិការអនុលោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ចំពោះ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដូចតទៅនេះ :
 - (ក) បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌប្រល័យពូជសាសន៍
 - (ខ) បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ
 - (គ) បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសង្គ្រាម
 - (ឃ) បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៃការឃ្នានពាន
- ២. តុលាការត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៃការឃ្នានពាន បន្ទាប់ពីបទបញ្ញត្តិមួយត្រូវបានអនុម័តឡើង អនុលោមទៅតាមមាត្រា ១២១ និង ១២៣ ដែលកំណត់និយមន័យបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ

នោះនិងបានដាក់ចេញនូវលក្ខខណ្ឌដែលតុលាការត្រូវតែអនុវត្តយុត្តាធិការចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនេះ
។ បទបញ្ញត្តិនេះត្រូវស្របជាមួយនិងបទបញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធដទៃទៀតនៃធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

មាត្រា ៦ : អំពីការប្រល័យពូជសាសន៍

សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ពាក្យ "ប្រល័យពូជសាសន៍" មានន័យថា អំពើណាមួយ
ដូចខាងក្រោមនេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយមានចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញ ទោះបីទាំងមូលក្តីឬផ្នែកខ្លះក្តី នូវ
ក្រុមជាតិសាសន៍ ក្រុមជាតិពន្ធុ ក្រុមពូជសាសន៍ ឬក្រុមសាសនាជាអាទិ៍ :

- (ក) ការសម្លាប់សមាជិកទាំងឡាយនៃក្រុមនោះ
- (ខ) ការបង្កឱ្យមានការរងគ្រោះថ្នាក់ដល់រូបកាយ ឬ ដល់បញ្ហាស្មារតីយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះ
សមាជិកទាំងឡាយនៃក្រុមនោះ
- (គ) ការដាក់ដោយផ្អិតផ្អង់នូវលក្ខខណ្ឌជីវិតដល់ក្រុមនោះ ក្នុងកិច្ចមួយដែលប្រុងនឹងនាំដល់ការ
បំផ្លិចបំផ្លាញជាក់ស្តែងនូវក្រុមនោះ ទោះបីទាំងមូលក្តី ឬផ្នែកខ្លះក្តី
- (ឃ) ការដាក់ចេញវិធានការដោយមានចេតនាទប់ស្កាត់ការចាប់កំណើតនៅក្នុងក្រុមនោះ
- (ង) ការផ្លាស់ទីកុមារពីក្រុមមួយទៅក្រុមមួយទៀតដោយបង្ខិតបង្ខំ

មាត្រា ៧ : អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងមនុស្សជាតិ

១. សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ពាក្យ "បទល្មើសប្រឆាំងមនុស្សជាតិ" មានន័យថា អំពើណា
មួយដូចតទៅនេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារដ៏សុះសាយឬដែលមានលក្ខណៈ
ជាប្រព័ន្ធមួយ ដោយផ្ទាល់ប្រឆាំងនឹងប្រជាពលរដ្ឋស៊ីវិលណាម្នាក់ ដោយមានការដឹងពីការវាយប្រហារ
នោះ :

- (ក) ឃាតកម្ម
- (ខ) ការធ្វើឱ្យសាបសូន្យ
- (គ) ការដាក់មនុស្សឱ្យធ្វើជាទាសករ
- (ឃ) ការនិរទេស ឬ ការផ្លាស់ទីប្រជាពលរដ្ឋដោយបង្ខិតបង្ខំ
- (ង) ការដាក់ពន្ធនាគារ ឬ ការដកហូតសេរីភាពខាងរូបកាយ ដែលជាការបំពានលើវិធានជា
មូលដ្ឋាននៃច្បាប់អន្តរជាតិ

- (ច) ការធ្វើទារុណកម្ម
- (ឆ) ការចាប់រំលោភ ទាសកម្មផ្លូវភេទ ពេស្យាកម្មដោយការដាក់បង្ខំ ការមានភិកដោយបង្ខំ វិជ្ជកម្មដោយដាក់បង្ខំ ឬការបំពានផ្លូវភេទក្នុងទ្រង់ទ្រាយផ្សេងទៀត ដែលមានភាពធ្ងន់ធ្ងរប្រហែលគ្នានេះ ។
- (ជ) ការធ្វើទុកបុកម្នេញលើក្រុម ឬលើសមូហភាពជាក់លាក់ណាមួយ លើមូលដ្ឋាននយោបាយ ពូជសាសន៍ ជាតិសាសន៍ ជាតិពន្ធុ វប្បធម៌ សាសនា ជំនឿ ដូចបានកំណត់និយមន័យក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី០៣ ឬ លើមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាសកលថា មិនអាចអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបានឡើយតាមច្បាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយអំពើណាមួយដែលបានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌនេះ ឬបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ។
- (ឈ) ការបាត់ខ្លួនមនុស្សដោយដាក់បង្ខំ ។
- (ញ) បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអាជ្ញាធរ ។
- (ដ) អំពើអមនុស្សធម៌ដែលមានលក្ខណៈជាអន្តរជាតិស្រដៀងគ្នាដទៃទៀត ដែលមានចេតនាបង្កឱ្យមានការរងគ្រោះដ៏ធំធេង ឬគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់រូបកាយ ឬដល់សុខភាពខាងបញ្ហាស្មារតី ឬសុខភាពខាងរូបកាយ ។

២. សម្រាប់គោលបំណងនៃកថាខ័ណ្ឌទី ១

- (ក) "ការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងប្រជាពលរដ្ឋស៊ីវិលណាម្នាក់" មានន័យថា ដំណើរការនៃការប្រព្រឹត្តមួយពាក់ព័ន្ធ នឹងការប្រព្រឹត្តអំពើជាច្រើនដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ ប្រឆាំងនឹងប្រជាពលរដ្ឋស៊ីវិលណាម្នាក់ស្របតាម ឬ ស្ថិតក្នុង ការធ្វើឱ្យជឿនលឿនទៅមុខរបស់រដ្ឋមួយ ឬ គោលនយោបាយចាត់តាំងដើម្បីប្រព្រឹត្តការវាយប្រហារបែបនេះ ។
- (ខ) "ការធ្វើឱ្យសាបសូន្យ" រួមបញ្ចូលទាំងការដាក់លក្ខខ័ណ្ឌលើជីវិតដោយចេតនា ដែលក្នុងចំណោមនោះមាន ការដកហូតសិទ្ធិទទួលបានអាហារ និង ថ្នាំទេព្យ ក្នុងកិរិតមួយដែលប្រុងនឹងនាំដល់មានការបំផ្លិចបំផ្លាញផ្នែកមួយនៃ ប្រជាពលរដ្ឋ ។
- (គ) "ការដាក់មនុស្សឱ្យធ្វើជាទាសករ" មានន័យថា ការប្រើអំណាចណាមួយ ឬអំណាចទាំងអស់ដែលមានជាប់នឹងសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិទៅលើជនម្នាក់ និង រួមទាំងការប្រើសិទ្ធិនេះក្នុងដំណើរការជួញដូរមនុស្ស ជាពិសេសស្ត្រី និង កុមារ ។

(ឃ) "ការនិរទេស ឬការផ្លាស់ទីពលរដ្ឋដោយបង្ខិតបង្ខំ" មានន័យថា ការផ្លាស់ទីកន្លែងរបស់ជនដែលពាក់ព័ន្ធ ដោយបង្ខំដោយការបណ្តេញ ឬដោយអំពើបង្ខិតបង្ខំផ្សេងទៀត ចេញពីតំបន់ដែលពួកគេមានវត្តមាននៅដោយស្របច្បាប់ ដោយគ្មានមូលដ្ឋានដូចបានអនុញ្ញាតក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ។

(ង) "ទារុណកម្ម" មានន័យថា ការធ្វើឱ្យមានការចុកចាប់ ឬការរងគ្រោះជាទំងន់ដោយចេតនា ទោះជាដល់រូបកាយក្តី ឬដល់បញ្ហាស្មារតីក្តី ទៅលើជនដែលនៅក្នុងការឃុំឃាំង ឬក្រោមការត្រួតត្រារបស់ជនជាប់ចោទ លើកលែងតែចំពោះករណីទារុណកម្ម គេមិនត្រូវរាប់បញ្ចូលការចុកចាប់ ឬការរងគ្រោះដែលកើតចេញតែពីការដាក់ទណ្ឌកម្មស្របច្បាប់ដែលមានជាប់នឹងអំពើនោះ ឬដែលមានជាយថាហេតុទេ ។

(ច) "ការមានគភ៌ដោយបង្ខំ" មានន័យថា ការបង្ខាំងដោយខុសច្បាប់នូវស្ត្រីដែលត្រូវធ្វើឱ្យមានគភ៌ដោយបង្ខំ ដោយមានចេតនាចង់ឱ្យមានការប៉ះពាល់ដល់សមាសភាពជាតិពន្ធនៃពលរដ្ឋណាមួយ ឬការអនុវត្តន៍ការបំពានដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដទៃទៀតលើច្បាប់អន្តរជាតិ ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ មិនត្រូវយកនិយមន័យនេះ ទៅបកស្រាយឱ្យមានឥទ្ធិពលលើច្បាប់ជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមានគភ៌ឡើយ ។

(ឆ) "ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ" មានន័យថា ការដកហូតសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានដោយចេតនា និង យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ ដោយមូលហេតុនៃអត្តសញ្ញាណ នៃក្រុម ឬ សមូហភាព ។

(ជ) "បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអាជ្ជាថេដ" មានន័យថា អំពើអមនុស្សធម៌ដែលមានចរិតលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹង អំពើទាំងឡាយដែលពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី ១ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងបរិបទនៃរបបគ្រប់គ្រងជាស្ថាប័ននៃការសង្កត់សង្កិនជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ និង ការគ្របសង្កត់របស់ក្រុមពូជសាសន៍មួយ ទៅលើក្រុមពូជសាសន៍មួយ ឬច្រើនដទៃទៀត ហើយ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងចេតនារក្សាទុករបបនោះ ។

(ឈ) "ការបាត់ខ្លួនមនុស្សដោយបង្ខំ" មានន័យថា ការចាប់ខ្លួន ការឃុំឃាំង ឬ ការចាប់ពង្រត់មនុស្សដោយមានការអនុញ្ញាត ការគាំទ្រ ឬ ការយល់ព្រមរបស់រដ្ឋ ឬ អង្គការនយោបាយ បន្ទាប់មកមានការបដិសេធ មិនទទួលដឹងពីការដកហូតសេរីភាពនោះ ឬមិនផ្តល់ព័ត៌មានអំពីជោគវាសនា ឬទីសំចតនៃជនទាំងនោះ ដោយមានចេតនាដកពួកគេចេញពីការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងរយៈពេលពន្យាយុរមួយ ។

៣. សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ពាក្យ "ជនខ្ចីរ" ត្រូវបានយល់ថា សំដៅលើភេទទាំងពីរ បុរស និង ស្ត្រី នៅក្នុងបរិបទនៃសង្គម ។ ពាក្យ "ជនខ្ចីរ" មិនបានបង្ហាញអត្ថន័យណាមួយផ្សេងពីខាង ដើមនេះទេ ។

មាត្រា ៨ : អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសង្គ្រាម

១. តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសង្គ្រាម ជាពិសេស នៅពេលដែលអំពើនោះបាន ប្រព្រឹត្តឡើង ជាផ្នែកមួយនៃផែនការ ឬនយោបាយ ឬជាផ្នែកមួយនៃការប្រព្រឹត្តក្នុងទំហំដ៏ធំធេងនៃបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌបែបនេះ ។

២. សម្រាប់គោលបំណងនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ "បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសង្គ្រាម" មានន័យថា :

(ក) ការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃវ ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ នូវអំពើប្រឆាំង នឹងមនុស្ស ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវការការពារតាមបទបញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃវ ដែលទាក់ទង ដែលមានរាយឈ្មោះដូចតទៅនេះ :

- (i) ការសម្លាប់ដោយឆន្ទៈ
- (ii) ទារុណកម្ម ឬការប្រព្រឹត្តអំពើអមនុស្សធម៌ រួមទាំងការពិសោធន៍វិសាស្ត្រ
- (iii) ការបង្កការរងគ្រោះយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ឬគ្រោះថ្នាក់ដល់រូបកាយឬសុខភាពយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយឆន្ទៈ
- (iv) ការបំផ្លិចបំផ្លាញ និង ការដកហូតយកទ្រព្យសម្បត្តិដ៏ធំធេងដែលមិនមែនធ្វើឡើងដោយ មកពីមានមូលហេតុនៃភាពចាំបាច់ខាងយោធា និង ធ្វើឡើងដោយខុសច្បាប់ និង ដោយព្រៃផ្សៃ
- (v) ការបង្ខំអ្នកទោសឈឿយសង្គ្រាម ឬជនដែលត្រូវការការពារដទៃទៀត ឱ្យបំរើការក្នុងកង កម្លាំងរបស់សត្រូវ
- (vi) ការដកហូតសិទ្ធិរបស់អ្នកទោសឈឿយសង្គ្រាម និង ជនដែលត្រូវការការពារដទៃទៀតដោយ ឆន្ទៈ ពីការជំនុំជំរះទោសត្រឹមត្រូវ និង តាមប្រក្រតី
- (vii) ការនិរទេសដោយខុសច្បាប់ ឬ ការបញ្ជូនផ្លាស់ទីដោយខុសច្បាប់ ឬការបង្ខំមនុស្ស ដោយខុសច្បាប់
- (viii) ការចាប់មនុស្សធ្វើជាចំណាប់ខ្មាំង

(ខ) ការបំពានលើច្បាប់និងទំនៀមទម្លាប់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដទៃទៀត ដែលអាចអនុវត្តបាននៅក្នុងជម្លោះប្រដាប់អាវុធជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ នៅក្នុងគំរោងដែលបានបង្កើតឡើងតាមច្បាប់អន្តរជាតិនៃអំពើហិង្សាមួយ ដូចមានរាយឈ្មោះតទៅនេះ :

- (i) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងពលរដ្ឋស៊ីវិល ឬប្រឆាំងនឹងឯកត្តជនស៊ីវិលដែលមិនចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងការប្រទូសរាយគ្នានោះទេ ។
- (ii) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងវត្តស៊ីវិល ដែលនោះជាវត្តដែលមិនមែនជាចំណុចគោលដៅខាងយោធាទេ ។
- (iii) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹង មន្ត្រី ប៉ុស្តិ៍ទីតាំង .សម្ភារៈ អង្គភាព ឬយានជំនិះ ពាក់ព័ន្ធនឹងជំនួយមនុស្សធម៌ ឬបេសកកម្មរក្សាសន្តិភាព អនុលោមតាមធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដរាបណាពួកគេមានសិទ្ធិចំពោះការការពារដែលផ្តល់ឱ្យដល់ជនស៊ីវិល ឬ ដល់វត្តស៊ីវិលតាមច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ។
- (iv) ការបើកការវាយប្រហារដោយចេតនា ដោយដឹងថាការវាយប្រហារនេះនឹងបង្កឱ្យបាត់បង់អាយុជីវិត ឬគ្រោះថ្នាក់ដល់ជនស៊ីវិល ឬធ្វើឱ្យខូចខាតវត្តស៊ីវិលជាយថាហេតុ ឬការខូចខាតដ៏ស្មុះស្មាយរយៈពេលវែងឆ្ងាយ និង ដ៏ធំធេងចំពោះបរិស្ថានធម្មជាតិដែលពិតជាមានលក្ខណៈហួសហេតុក្នុងទំនាក់ទំនង ទាំងនឹងប្រយោជន៍យោធាទាំងមូលដោយផ្ទាល់ និង ដោយច្បាស់លាស់ ។
- (v) ការវាយប្រហារ ឬ ការទម្លាក់គ្រាប់បែកតាមមធ្យោបាយណាក៏ដោយ ទៅលើទីក្រុង ភូមិ លំនៅដ្ឋាន ឬអាគារ ដែលមិនត្រូវបានការការពារ និង ដែលមិនមែនជាចំណុចគោលដៅយោធា ។
- (vi) ការសម្លាប់ ឬការធ្វើឱ្យរូសដល់យុទ្ធជនដែលបានទម្លាក់អាវុធរបស់ខ្លួនចុះ ឬ ជនដែលគ្មានមធ្យោបាយការពារខ្លួនទៅទៀត ដែលបានចុះចាញ់ព្រមតាមខ្លួន ។
- (vii) ធ្វើការប្រើប្រាស់មិនសមស្របនូវទង់ផ្កាកសង្រ្គាម ទង់ជាតិ សញ្ញាសំគាល់យោធា និង ឯកសណ្ឋានសត្រូវ ឬ ឯកសណ្ឋានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ក៏ដូចជានិមិត្តសញ្ញាដោយឡែកៗនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃវ ដែលបណ្តាលឱ្យមានការស្លាប់ ឬ គ្រោះថ្នាក់ដល់មនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។

- (viii) ការបញ្ជូនផ្លាស់ទីកន្លែងដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល នូវកម្លាំងដែលកំពុងកាន់កាប់ ផ្នែកខ្លះនៃពលរដ្ឋស៊ីវិលរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ចូលទៅក្នុងទឹកដីដែលខ្លួនចូលកាន់កាប់ ឬការ និរទេស ឬការបញ្ជូនផ្លាស់ទីពលរដ្ឋខ្លះ ឬទាំងអស់នៃទឹកដីដែលបានចូលកាន់កាប់ទៅក្នុង ទឹកដីនោះ ឬ ចេញក្រៅទឹកដីនោះ ។
- (ix) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងអាគារ ដែលបានសង់ឡើង សម្រាប់ គោលបំណងសាសនា ការអប់រំ សិល្បៈ វិទ្យាសាស្ត្រ ឬគោលបំណងសប្បុរសធម៌ វិមាន ប្រវត្តិសាស្ត្រ មន្ទីរពេទ្យ និង ទីកន្លែងទាំងឡាយដែលអ្នកជំងឺ និង អ្នករងរបួសប្រមូលផ្តុំ នៅ ដោយកន្លែងទាំងនេះមិនមែនជាចំណុចគោលដៅយោធាទេ ។
- (x) ការដាក់ជនទាំងឡាយដែលជិតក្នុងអំណាចរបស់តួបដិបក្សឱ្យរងការធ្វើកាយវិការកម្ម ឬ ការពិសោធន៍ខាងវេជ្ជសាស្ត្រ ឬខាងវិទ្យាសាស្ត្រប្រភេទណាមួយ ដែលមិនធ្វើយុត្តិកម្ម ដោយការព្យាបាលខាងវេជ្ជសាស្ត្រ ទន្តសាស្ត្រ ឬការដេកពេទ្យ ដល់ជនពាក់ព័ន្ធនោះទេ ឬដែលមិន ធ្វើឡើងដើម្បីជាប្រយោជន៍របស់ជននោះ និង ដែលបណ្តាលឱ្យជននោះស្លាប់ ឬធ្វើឱ្យជននោះ រងគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សុខភាព ។
- (xi) ការសម្លាប់ ឬ ការធ្វើឱ្យរបួសដោយចិត្តក្បត់ដល់ជនទាំងឡាយដែលជាមនុស្សរបស់ ប្រទេស ឬរបស់យោធាបច្ចាមិត្ត ។
- (xii) ការប្រកាសថានឹងមិនផ្តល់ការត្រាប្រណិណាមួយឡើយ ។
- (xiii) ការបំផ្លាញ ឬ ការរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សត្រូវ លើកលែងតែការបំផ្លាញនោះ ឬ ការរឹបអូសយកនោះត្រូវទាមទារបញ្ជាឱ្យធ្វើដោយសារភាពចាំបាច់នៃសង្គ្រាម ។
- (xiv) ការប្រកាសលុបចោល ពន្យា ឬ មិនទទួលយកនៅក្នុងតុលាការនៃច្បាប់ (court of law) នូវសិទ្ធិ និង សកម្មភាពទាំងឡាយរបស់ពលរដ្ឋនៃភាគីបច្ចាមិត្ត ។
- (xv) ការបង្ខំឱ្យពលរដ្ឋនៃភាគីបច្ចាមិត្តចូលរួមក្នុងប្រតិបត្តិការសឹកសង្គ្រាមដឹកនាំធ្វើឡើង ប្រឆាំងនឹងប្រទេសរបស់ពួកគេផ្ទាល់ ទោះបីជាពួកគេបានបំរើការប្រទូសរាយ មុនការចាប់ ផ្តើមសង្គ្រាមក៏ដោយ ។
- (xvi) ការចូលលួចឬនាំទ្រព្យ ឬ ទីកន្លែងណាមួយ ទោះបីធ្វើឡើងដោយការវាយតប់ក៏ដោយ

- (xvii) ការប្រើប្រាស់ជាតិពុល ឬ អារុដជាតិពុល ។
- (xviii) ការប្រើប្រាស់ឧស្ម័នស្ទះដង្ហើម ឧស្ម័នពុល ឬ ឧស្ម័នដទៃទៀត និង ថ្នាំទឹក ឧបករណ៍ ឬ គ្រឿងស្រដៀងគ្នានេះដទៃទៀត ។
- (xix) ការប្រើប្រាស់គ្រាប់កាំភ្លើងដែលអាចរីក ឬ ផ្ទុះបែកនៅក្នុងខ្លួនមនុស្សបានយ៉ាងងាយដូចជា គ្រាប់កាំភ្លើងដែលមានស្រទាប់ស្រោបពីក្រៅយ៉ាងរឹងមាំតែមិនមានស្រោបត្រង់បណ្តូលវាទាំងមូលទេ ឬដែលមានច្រៀងដោយស្នាមរវះ ។
- (xx) ការប្រើប្រាស់អារុដ កាំភ្លើងធ្លោង ព្រមទាំងឧបករណ៍ និង វិធីសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាមសឹកដែលមានលក្ខណៈបណ្តាលឱ្យរងគ្រោះថ្នាក់ដល់សលប់ ឬគ្រោះថ្នាក់ដែលមិនចាំបាច់ ឬ ដែលមិនរើសមុខយ៉ាងជាប់នៅក្នុងការបំពានច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អារុដដោយលក្ខខណ្ឌថាអារុដ កាំភ្លើងធ្លោង ព្រមទាំងឧបករណ៍ និងវិធីសាស្ត្រធ្វើសង្គ្រាមសឹកនោះ គឺជាកម្មវត្ថុនៃការហាមឃាត់ដ៏ទូលំទូលាយមួយ ហើយត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងឧបសម្ព័ន្ធនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះដោយការធ្វើវិសោធនកម្ម អនុលោមតាមបទបញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១២១ និង ១២៣ ។
- (xxi) ការប្រព្រឹត្តអំពើយង់ឃ្នងខ្លាំងលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់បុគ្គល ជាពិសេស ការប្រព្រឹត្តដែលធ្វើឱ្យអាម៉ាស និង បាត់បង់តម្លៃមនុស្ស ។
- (xxii) ការប្រព្រឹត្តអំពើចាប់រំលោភ ទាសកម្មផ្លូវភេទ ពេស្យាកម្មដោយដាក់បង្ខំ ការមានគភ៌ដោយបង្ខំ ដូចមានកំណត់និយមន័យនៅ កថាខ័ណ្ឌទី ២ (ច) នៃមាត្រា ៧ វណ្ណកម្មដោយដាក់បង្ខំ ឬការបំពានផ្លូវភេទក្នុងទ្រង់ទ្រាយផ្សេងៗទៀត ក៏បង្កើតជាការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើ អនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃដែរ ។
- (xxiii) ការប្រើប្រាស់វត្ថុមាននៃជនស៊ីវិល ឬជនដែលត្រូវការការពារដទៃទៀត ដើម្បីទទួលបានអភ័យឯកសិទ្ធិលើតំបន់ ឬលើកម្លាំងយោធាជាក់លាក់ដើម្បីឱ្យរួចផុតពីប្រតិបត្តិការសឹក
- (xxiv) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងអាគារ ឧបករណ៍ សម្ភារៈសុខាភិបាល ឧបករណ៍ដឹកជញ្ជូនវិជ្ជាសាស្ត្រ បុគ្គលិកពេទ្យ ដោយការប្រើប្រាស់និម្មិតសញ្ញាដោយឡែកៗនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃ ស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ។

(xxv) ការប្រើប្រាស់ការបង្កត់អាហារឱ្យស្លាប់ដោយចេតនាដល់ជនស៊ីវិល ធ្វើជាមធ្យោបាយសឹកសង្គ្រាម ដោយការដកហូតយកពីពួកគេនូវវត្ថុដែលមានចាំបាច់សម្រាប់ការរស់នៅរបស់ពួកគេ រួមទាំងការរារាំងបង្កាក់ដោយឆន្ទៈនូវការផ្គត់ផ្គង់ជំនួយសង្គ្រោះ ដូចមានចែងក្នុងអនុសញ្ញា ទីក្រុងស៊ីណៃ ។

(xxvi) ការកេណ្ឌ ឬ ការបញ្ចូលកុមារក្រោមអាយុដប់ប្រាំឆ្នាំឱ្យចូលបំរើកងទ័ពជាតិ ឬ ប្រើប្រាស់ពួកគេឱ្យចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការប្រទូសរាយគ្នា ។

(គ) ក្នុងករណីជម្លោះយោធាដែលមិនមានចរិតលក្ខណៈជាអន្តរជាតិមិនមានការបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើមាត្រាពរួមនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃទាំងបួនចុះថ្ងៃទី១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៤៩ សកម្មភាពណាមួយដូចមានរាយឈ្មោះខាងក្រោមនេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តិឡើងប្រឆាំងនឹងជនទាំងឡាយ ដែលមិនបានចូលរួមសកម្មក្នុងការប្រទូសរាយទេ រួមទាំង សមាជិកនៃពលទាហានដែលបានទម្លាក់អាវុធរបស់ខ្លួនចុះ និងអ្នកដែលស្ថិតនៅក្នុងទីលានប្រយុទ្ធ (Those placed hors de combat) ដោយមានជំងឺដោយមានរបួស ដោយការឃុំឃាំង ឬ ដោយមូលហេតុ ដទៃទៀត :

- (i) អំពើហិង្សាដល់ជីវិត ឬមនុស្ស ជាពិសេសអំពើមនុស្សឃោតគ្រប់ប្រភេទទាំងអស់ ការធ្វើកាយវិកល ការប្រព្រឹត្តិយោរយោ និង អំពើហិង្សាសកម្ម
- (ii) ការប្រព្រឹត្តិអំពើយង់ឃ្នងខ្លាំងទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់បុគ្គល ជាពិសេស ការប្រព្រឹត្តិអំពើដែលនាំឱ្យមានភាពអាម៉ាស់ និង អស់តម្លៃមនុស្ស ។
- (iii) ការចាប់ធ្វើជាចំណាប់ខ្លាំង ។
- (iv) ការកាត់ទោស និង ការអនុវត្តន៍ការកាត់ទោសដោយគ្មានសាលក្រមកាត់ទោស ចេញដោយតុលាការ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងជាប្រក្រតីដែលផ្តល់ការធានាខាងតុលាការ ដែលជាទូទៅត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា មានភាពសំខាន់ខ្លាំងមិនបាន ។

(ឃ) កថាខ័ណ្ឌទី២(គ) អនុវត្តចំពោះជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលមិនមានចរិតលក្ខណៈជាអន្តរជាតិ ដូច្នោះហើយមិនអនុវត្តលើស្ថានភាពនៃការរំខាន និងភាពតានតឹងផ្ទៃក្នុង ដូចជាកុប្បកម្ម អំពើហិង្សាមិនទៀងទាត់និងដាច់កកោពីគេ ឬសកម្មភាពដទៃទៀត ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានេះទេ ។

(ង) ការបំពានធ្ងន់ធ្ងរដទៃទៀតលើច្បាប់ និង ទំនៀមទម្លាប់ ដែលយកមកអនុវត្តចំពោះជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលមិនមានចរិតលក្ខណៈជាអន្តរជាតិ ដែលស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃច្បាប់អន្តរជាតិ នូវអំពើដូចមានរាយឈ្មោះតទៅនេះ :

- (i) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងពលរដ្ឋស៊ីវិលទូទៅ ឬប្រឆាំងនឹងពលរដ្ឋស៊ីវិលឯកត្តជនដែលមិនចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងការប្រទូសរាយ ។
- (ii) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងអាគារ ឧបករណ៍ សម្ភារៈសុខាភិបាល និង ឧបករណ៍ដឹកជញ្ជូនវេជ្ជសាស្ត្រ ព្រមទាំងបុគ្គលិកពេទ្យ ដោយប្រើប្រាស់និម្មិតសញ្ញាដោយឡែកៗនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃវ តាមច្បាប់អន្តរជាតិ ។
- (iii) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងមន្ត្រី ប៉ុស្តិ៍ទីតាំង ឧបករណ៍សម្ភារៈ ឬ យានជំនិះពាក់ព័ន្ធនឹងជំនួយមនុស្សធម៌ ឬបេសកកម្មរក្សាសន្តិភាព ស្របតាមធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ ដរាបណាពួកគេមានសិទ្ធិទទួលបានការការពារ ដែលមានឱ្យដល់ពលរដ្ឋស៊ីវិល ឬ វត្ថុស៊ីវិល តាមច្បាប់ស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ។
- (iv) ការដឹកនាំដោយចេតនានូវការវាយប្រហារប្រឆាំងនឹងអាគារ ដែលប្រើ ប្រាស់សម្រាប់គោលបំណងសាសនា ការអប់រំ សិល្បៈ វិទ្យាសាស្ត្រ ឬគោលបំណងសសប្បុរសធម៌ វិមានប្រវត្តិសាស្ត្រ មន្ទីរពេទ្យ និង ទីកន្លែងដែលមានអ្នកជំងឺ និង អ្នករូស ប្រមូលផ្តុំដោយទីកន្លែងនេះមិនមែនជាចំណុចគោលដៅយោធាទេ ។
- (v) ការចូលលូចប្លន់ទីក្រុង ឬកន្លែងណាមួយ ទោះបីជាធ្វើឡើងដោយការវាយតប់ក៏ដោយ ។
- (vi) ការប្រព្រឹត្តការចាប់រំលោភ ទាសកម្មផ្លូវភេទ ពេស្យាកម្មដោយដាក់ បង្ខំការមានគភ៌ដោយបង្ខំ ដូចកំណត់និយមន័យនៅក្នុងមាត្រា៧ កថាខ័ណ្ឌទី ២(ច) វណ្ណកម្មដោយដាក់បង្ខំ និង អំពើបំពានផ្លូវភេទក្នុងទ្រង់ទ្រាយណាផ្សេងទៀត ក៏បង្កើតបាន ជាការបំពានដ៏ធ្ងន់ធ្ងរលើមាត្រា ព្រមទាំងនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណៃវទាំងបួនដែរ ។
- (vii) ការកេណ្ឌ និង បញ្ចូលកុមារអាយុក្រោមដប់ប្រាំឆ្នាំ ឱ្យចូលក្នុងកម្លាំង ប្រដាប់អាវុធ ឬក្រុមប្រដាប់អាវុធ ឬការប្រើប្រាស់ពួកគេឱ្យបំពេញការយ៉ាងសកម្មក្នុងការប្រទូសរាយ ។
- (viii) ការដាក់បញ្ជាឱ្យពលរដ្ឋស៊ីវិលផ្លាស់ទីលំនៅ ដោយសារមូលហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះនោះ លើកលែងតែមានការពាក់ព័ន្ធនឹងសុវត្ថិភាពនៃពលរដ្ឋស៊ីវិល ឬ មានមូលហេតុមកពីភាពចាំបាច់ខាងយោធាតម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ ។
- (ix) ការសម្លាប់ ឬ ការធ្វើឱ្យរងរបួសដល់ពលទាហានដែលក្សត់ ។

- (x) ការប្រកាសថា នឹងមិនផ្តល់ការត្រាប្រណិណាមួយឡើយ ។
- (xi) ការដាក់ជនដែលស្ថិតនៅក្នុងអំណាចនៃភាគីមួយទៀតនៃជម្លោះឱ្យរងការធ្វើកាយវិកល ឬ ការពិសោធន៍ខាងវេជ្ជសាស្ត្រ ឬ ខាងវិទ្យាសាស្ត្រប្រភេទណាមួយ ដែលមិនត្រូវ ធ្វើយុត្តិកម្មដោយការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រ ទន្តសាស្ត្រ ឬការដេកពេទ្យ ដល់ជនពាក់ព័ន្ធ នោះទេ ដែលមិនធ្វើឡើងក្នុងប្រយោជន៍របស់ជននោះ និង ដែលបណ្តាលឱ្យជននោះ ស្លាប់ ឬ ធ្វើឱ្យជននោះរងគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់សុខភាព ។
- (xii) ការបំផ្លាញ ឬការរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់បច្ចាមិត្ត លើកលែងតែការបំផ្លាញ ឬ ការរឹបអូសយកនោះ ត្រូវទាមទារបញ្ជាឱ្យ ធ្វើដោយសារភាពចាំបាច់នៃ ជម្លោះនោះ ។

(ច) កថាខ័ណ្ឌទី ២(ង) អនុវត្តចំពោះជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលមិនមានចរិកលក្ខណៈជាអន្តរជាតិ ដូច្នោះ ហើយ មិន អនុវត្តចំពោះស្ថានភាពនៃការរំខាននិងភាពតានតឹងផ្ទៃក្នុង ដូចជាកុប្បកម្ម អំពើហិង្សាម្តង ម្ខាងនិងដាច់ឯកកោតិល ឬ អំពើដទៃទៀតដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានេះទេ ។ វាអនុវត្តចំពោះ ជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលកើតឡើងក្នុងទឹកដីនៃរដ្ឋមួយ នៅពេលមានជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលមានការ បែងចែករវាងអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាល និង ក្រុមប្រដាប់អាវុធដែលត្រូវបានរៀបចំឡើង ឬ រវាងក្រុមដាច់ អាវុធនិង ក្រុមប្រដាប់អាវុធនានានានោះ ។

៣. គ្មានអ្វីមួយក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២(គ)និង(ឃ) ត្រូវមានឥទ្ធិពលលើការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលដើម្បី រក្សា ឬបង្កើតច្បាប់ និងសណ្តាប់ធ្នាប់នៅក្នុងរដ្ឋនោះឡើងវិញ ឬដើម្បីការពារឯកភាពជាតិ និងបូរណភាព ដែនដីនៃរដ្ឋនោះ ដោយមធ្យោបាយស្របច្បាប់ទាំងអស់ឡើយ ។

មាត្រា ៩ : អំពីធាតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ

១. ធាតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌត្រូវជួយតុលាការក្នុងការបកស្រាយ និង ការអនុវត្តន៍មាត្រា ៦, ៧ និង ៨ ។ ធាតុទាំងនេះត្រូវអនុម័តដោយមតិភាគច្រើន២/៣នៃសមាជិកទាំងឡាយរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។
២. ការធ្វើវិសោធនកម្មលើធាតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអាចស្នើឡើងដោយ :

- (ក) រដ្ឋភាគីណាមួយ
- (ខ) ចៅក្រមទាំងឡាយធ្វើឡើងដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាត
- (គ) ព្រះរាជអាជ្ញា

ការធ្វើវិសោធនកម្មទាំងនោះ ត្រូវអនុម័តឡើងដោយមតិភាគច្រើនពីភាគបីនៃសមាជិកទាំងឡាយរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។

៣. ធាតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និង ការធ្វើវិសោធនកម្ម នៅពេលនោះត្រូវស្របនឹងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

មាត្រា ១០

គ្មានអ្វីមួយក្នុងភាគនេះត្រូវយកទៅបកស្រាយដើម្បីដាក់កំរិត ឬធ្វើឱ្យមានអត្ថិផលមិនតាមវិធីណាមួយ ចំពោះវិធាននៃច្បាប់អន្តរជាតិដែលអាចមានជាធរមាន ឬ ដែលកំពុងអភិវឌ្ឍឡើងក្នុងគោលបំណងណាក្រៅពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះឡើយ ។

មាត្រា ១១ : អំពីយុត្តាធិការអនាគត (Ratione Temporis)

- ១. តុលាការមានយុត្តាធិការតែចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្រោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះចូលជាធរមាន តែប៉ុណ្ណោះ ។
- ៣. បើរដ្ឋមួយចូលជាភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ បន្ទាប់ច្បាប់នេះចូលជាធរមាន ប្រទេសនោះអាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនតែចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្រោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះចូលជាធរមាន សម្រាប់រដ្ឋនោះប៉ុណ្ណោះ លើកលែងតែរដ្ឋនោះបានធ្វើសេចក្តីប្រកាសតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា ១២ ។

មាត្រា ១២ : អំពីការដាក់លក្ខខ័ណ្ឌទុកជាមុនចំពោះការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការ

- ១. តាមរយៈនេះ រដ្ឋដែលក្លាយជាភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ទទួលយកយុត្តាធិការតុលាការចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៥ ។
- ២. ករណីដូចមានក្នុង កថាខ័ណ្ឌ(ក)ឬ(គ) នៃមាត្រា១៣ តុលាការអាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន បើរដ្ឋមួយឬច្រើន ដូចតទៅនេះជាភាគីចំពោះច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ឬបានទទួលយកយុត្តាធិការនៃតុលាការនេះ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣ :

(ក) រដ្ឋនៃដែនដីដែលអំពើហិង្សាក្នុងចំណោមបញ្ហានោះបានកើតឡើង ឬ បើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ បានប្រព្រឹត្តនៅលើនាវា ឬ លើយន្តហោះ នោះត្រូវជាប់រដ្ឋដែលបានចុះបញ្ជីនាវា ឬ យន្តហោះនោះ ។

(ខ) រដ្ឋដែលជនជាប់ចោទបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះមានសញ្ជាតិខ្លួន ។

៣. បើការទទួលយករបស់រដ្ឋមួយដែលមិនមែនជាភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដែលតម្រូវតាមកថាខ័ណ្ឌទី២ តាមរយៈ សេចក្តីប្រកាសដែលចុះបញ្ជីជាមួយនិងក្រុមបញ្ជី រដ្ឋនោះអាចទទួលយកការអនុវត្តន៍យុត្តា ធិការដោយតុលាការចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលស្ថិតក្នុងចំណោមបញ្ហានោះ រដ្ឋដែលទទួលយកនោះ ត្រូវសហការជាមួយតុលាការដោយគ្មាន ការពន្យារពេល ឬគ្មានករណីលើកលែង ស្របតាមភាគទី៩ ។

មាត្រា ១៣ : អំពីការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការ

តុលាការ អាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៥ អនុ លោមតាម បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបើ :

- (ក) ស្ថានភាពដែលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយឬច្រើនបង្ហាញថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ត្រូវបានដាក់ជូនទៅ ព្រះរាជអាជ្ញា ដោយរដ្ឋភាគីមួយ អនុលោមតាមមាត្រា ១៤ ។
- (ខ) ស្ថានភាពដែលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយឬច្រើនបង្ហាញថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ត្រូវបានដាក់ជូនទៅ ព្រះរាជអាជ្ញា ដោយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ តាមជំពូក VII នៃធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ ឬ
- (គ) ព្រះរាជអាជ្ញា បានផ្តើមការស៊ើបអង្កេតមួយពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនេះ អនុលោមតាម មាត្រា ១៥ ។

មាត្រា ១៤ : ការដាក់ជូននូវស្ថានភាពដោយរដ្ឋភាគី

- ១. រដ្ឋភាគីអាចដាក់ជូនព្រះរាជអាជ្ញានូវស្ថានភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយឬច្រើនក្នុងដែនយុត្តាធិការ តុលាការដែលបង្ហាញថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដើម្បីស្នើព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតស្ថានភាពនោះ ក្នុងគោលបំណងកំណត់ថាតើជនជាក់លាក់ម្នាក់ ឬច្រើននាក់នោះ គួរត្រូវចោទប្រកាន់ពីការប្រព្រឹត្ត បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នោះឬទេ ។
- ២. ការដាក់ជូននេះ ត្រូវបញ្ជាក់ស្ថានភាពពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយឱ្យបានជាក់លាក់ តាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើ បាន ហើយមានភ្ជាប់ជាមួយនូវឯកសារសំអាងគាំទ្រ តាមដែលរដ្ឋដែលដាក់ជូនស្ថានភាពនោះមាន ។

មាត្រា ១៥ : អំពីព្រះរាជអាជ្ញា

១. ព្រះរាជអាជ្ញាអាចផ្តួចផ្តើមការស៊ើបអង្កេតដោយអំណាចរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ (Proprio motu) យោងលើមូលដ្ឋាននៃព័ត៌មានអំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលស្ថិតក្នុងដែនយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ។
២. ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវវិភាគលើភាពហ្មត់ចត់នៃព័ត៌មានដែលទទួលបាន ។ ក្នុងគោលបំណង នេះព្រះរាជអាជ្ញានោះ អាចស្វែងរកព័ត៌មានបន្ថែមពីរដ្ឋនានា អង្គការចាត់តាំងទាំងឡាយនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ឬប្រភពដែលគួរឱ្យជឿបានដទៃទៀតដែលខ្លួនយល់ថាសមស្រប ហើយអាចទទួលសក្ខីកម្ម ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងអាសនៈតុលាការ ។
៣. បើព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា មានមូលដ្ឋានសមហេតុផលដើម្បីបន្តការស៊ើបអង្កេត ខ្លួនត្រូវដាក់ជូនទៅសភាមុនការជំនុំជំរះនូវសំណើសុំធ្វើការស៊ើបអង្កេត ភ្ជាប់ជាមួយនឹងឯកសារសំអាងគាំទ្រទាំងឡាយដែលប្រមូលបាន ។ ជនរងគ្រោះ អាចដាក់ជូនសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជូនសភាមុនការជំនុំជំរះ អនុលោមតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។
៤. បើសភាមុនការជំនុំជំរះ ពេលពិនិត្យសំណើនិងឯកសារសំអាងគាំទ្រទាំងឡាយ ពិចារណាលើញ្ញា មានមូលដ្ឋានសមហេតុផលដើម្បីបន្តធ្វើការស៊ើបអង្កេត ហើយថាករណីនោះស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការតុលាការនោះ ខ្លួនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យចាប់ផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេត ដោយគ្មានអត្ថិធម៌ចំពោះការកំណត់ជាបន្ទាប់ទៀតដោយតុលាការអំពីយុត្តាធិការ និង ភាពអាចទទួលយកបាននៃករណី ។
៥. ការបដិសេធរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ មិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេត មិនត្រូវច្រានចោលជាមុននូវការដាក់បង្ហាញសំណើបន្តបន្ទាប់ទៀតដោយព្រះរាជអាជ្ញា យោងលើអង្គហេតុ ឬភស្តុតាងថ្មីចំពោះស្ថានភាពដដែលនោះឡើយ ។
៥. បើបន្ទាប់ពីការត្រួតពិនិត្យជាបឋម ដូចពោលក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ និងទី២ ព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថាព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ឱ្យមិនបង្កើតជាមូលដ្ឋានសមហេតុផលសម្រាប់ធ្វើការស៊ើបអង្កេតទេ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវជូនដំណឹងដល់អ្នកដែលបានផ្តល់ព័ត៌មាននោះវិញ ។ ការនេះមិនត្រូវច្រានចោលជាមុនចំពោះព្រះរាជអាជ្ញាពីការពិចារណាព័ត៌មានបន្ថែមទៀតដែលបានដាក់ជូន គាត់ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពដដែលនូវអង្គហេតុ ឬ ភស្តុតាងថ្មីឡើយ ។

មាត្រា ១៦ : អំពីការទុកឱ្យការស៊ើបអង្កេត ឬការនាំយកមកជំនុំជំរះ

គ្មានការស៊ើបអង្កេត ឬការនាំយកមកជំនុំជំរះណាមួយអាចចាប់ផ្តើម ឬបន្តតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះក្នុងរយៈពេល ១២ ខែ បន្ទាប់ពីក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបានស្នើសុំឱ្យតុលាការចាត់ការដូចមានចែងក្នុងសេចក្តីសម្រេចអនុម័តឡើងតាមជំពូក VII នៃធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិបានឡើយ ។ សំណើនេះអាចបន្តឡើងសាជាថ្មីដោយក្រុមប្រឹក្សានេះ តាមលក្ខខ័ណ្ឌ ដូចគ្នានេះ ។

មាត្រា ១៧ : អំពីបណ្តាវនៃភាពអាចទទួលយកបាន

១. យោងតាមកថាខ័ណ្ឌទី១០នៃបុព្វកថា និង មាត្រា១ តុលាការត្រូវកំណត់ថា ករណីមួយមិនអាចទទួលយកបាន ទេបើ :

- (ក) ករណីនេះត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ឬនាំយកមកជំនុំជំរះដោយរដ្ឋដែលមានយុត្តាធិការលើករណីនោះរួចហើយ លើកលែងតែរដ្ឋនោះគ្មានឆន្ទៈ ឬគ្មានលទ្ធភាពអនុវត្តការស៊ើបអង្កេត ឬការនាំយកមកជំនុំជំរះដោយពិតប្រាកដ ។
- (ខ) ករណីនេះត្រូវបានស៊ើបអង្កេតដោយរដ្ឋដែលមានយុត្តាធិការលើករណីនោះហើយ ហើយរដ្ឋនេះបានសម្រេចមិននាំយកជនពាក់ព័ន្ធនោះមកជំនុំជំរះទេ លើកលែងតែ សេចក្តីសំរេចនោះកើតចេញពីលទ្ធផលនៃភាពគ្មានឆន្ទៈ ឬ អលទ្ធភាពរបស់រដ្ឋនោះក្នុងការនាំយកមកជំនុំជំរះដោយពិតប្រាកដ ។
- (គ) ជនពាក់ព័ន្ធត្រូវបានជំនុំជំរះចំពោះអំពើដែលជាកម្មវត្ថុនៃពាក្យបណ្តឹងនោះរួចហើយ ហើយការជំនុំជំរះដោយតុលាការមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យតាម កថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា ២០ ទេ ។
- (ឃ) ករណីនោះមិនធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ល្មមសម្រាប់ធ្វើយុត្តិកម្មសកម្មភាពបន្តទៀតដោយតុលាការឡើយ ។

២. ដើម្បីកំណត់អំពីភាពគ្មានឆន្ទៈក្នុងករណីជាក់លាក់មួយ តុលាការត្រូវពិចារណាដោយសំអាងលើគោលការណ៍នៃដំណើរការសមរម្យដែលបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់អន្តរជាតិ ថាតើចំណុចមួយឬច្រើន ដូចតទៅនេះ កើតមានដើម្បីអាចអនុវត្តបាន ឬទេ :

- (ក) ករណីទាំងនោះបាន ឬកំពុងយកមកដំណើរការ ឬសេចក្តីសម្រេចថ្នាក់ជាតិបានធ្វើឡើងក្នុង គោលបំណង បិទបាំងជនពាក់ព័ន្ធពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥ ។
- (ខ) មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផលក្នុងករណីរឿងក្តីនោះ ដែលក្នុងស្ថានភាពនោះមិន ស្របនឹងចេតនានាំយកជនពាក់ព័ន្ធមករកយុត្តិធម៌ ។
- (គ) ករណីទាំងនោះមិនបានដំណើរការដោយឯករាជ្យ ឬមិនលំអៀង ហើយករណីរឿងក្តីទាំង នោះបាន ឬ កំពុងដំណើរការក្នុងរបៀបមួយដែលក្នុងស្ថានភាពនោះមិនស្របនឹងចេតនានៃ ការនាំយកជនពាក់ព័ន្ធមករកយុត្តិធម៌ ។

២. ដើម្បីកំណត់អវលទ្ធភាពក្នុងករណីជាក់លាក់មួយ តុលាការត្រូវពិចារណាថា ដោយយោងលើការដួលរលំ ទាំងស្រុងឬ ជាសារវ័ន្ត ឬអវលទ្ធភាពនៃប្រព័ន្ធតុលាការជាតិរបស់រដ្ឋនោះ តើរដ្ឋនោះគ្មានលទ្ធភាពទទួល បានជនជាប់ចោទ ឬគ្មានភស្តុតាង និង សក្ខីកម្មចាំបាច់ ឬបើមិនដូច្នោះទេ គ្មានលទ្ធភាពដំណើរការ ជំរះករណីរឿងក្តីរបស់ខ្លួនបាន ឬ ទេ ។

មាត្រា ១៨ : អំពីសេចក្តីសម្រេចបឋមអំពីភាពអាចទទួលយកបាន

- ១. នៅពេលដែលស្ថានភាពមួយត្រូវបានដាក់ជូនទៅតុលាការស្របតាមមាត្រា១៣(ក) ហើយព្រះរាជអាជ្ញា បានកំណត់ថា មានមូលដ្ឋានសមហេតុផលដើម្បីចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេត ឬក៏ព្រះរាជអាជ្ញាផ្តើមគំនិត ធ្វើការស៊ើបអង្កេតស្របតាមមាត្រា១៣(គ) និងមាត្រា១៥ ពេលនោះព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវជូនដំណឹងទៅ គ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់ និងទៅរដ្ឋទាំងឡាយណាដែលយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះព័ត៌មានដែលមាននោះ ជា ធម្មតាអាចអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចជូនដំណឹងទៅរដ្ឋ ទាំងនោះបាន ដោយឈរលើមូលដ្ឋានជាសំងាត់ និង បើព្រះរាជអាជ្ញាជឿថា វាចាំបាច់ដើម្បីការពារ ជនទាំងនោះ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការបំផ្លាញចោលនូវភស្តុតាង ឬ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការគេខ្លួនរបស់ជនទាំងនោះ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចដាក់កិច្ចផែនការកំណត់នូវវិសាលភាពនៃព័ត៌មានដែលត្រូវផ្តល់ ទៅឱ្យរដ្ឋទាំងឡាយ ។
- ២. នៅក្នុងរយៈពេលមួយខែ បន្ទាប់ពីទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងនោះ រដ្ឋអាចជំរាបជូនទៅតុលាការថា ខ្លួនកំពុងធ្វើការស៊ើបអង្កេត ឬ បានស៊ើបអង្កេតលើពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន ឬ អ្នកផ្សេងទៀតដែលស្ថិតនៅក្នុង

យុត្តាធិការរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងអំពើល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលអាចបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលចែង នៅក្នុងមាត្រា៥ ហើយដែលទាក់ទងទៅនឹងព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងធ្វើទៅរដ្ឋ ទាំងឡាយ។ តាមការស្នើសុំរបស់រដ្ឋនោះ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវទុកការស៊ើបអង្កេតលើជនទាំងឡាយឱ្យ រដ្ឋដែលស្នើសុំនោះជាអ្នកធ្វើការស៊ើបអង្កេត លើកលែងតែ តាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា សភាមុន ការជំនុំជំរះ (Pre-Trial Chamber) សំរេចអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការស៊ើបអង្កេត។

៣. ការទុកឱ្យ(differal)របស់ព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះការស៊ើបអង្កេតរបស់រដ្ឋ ត្រូវបើកឱ្យត្រួតពិនិត្យមើល ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងរយៈពេល០៦ខែបន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការទុកឱ្យ ឬ នៅពេលណាមានការ ផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈធំៗ ដោយផ្អែកទៅលើភាពគ្មានឆន្ទៈឬភាពគ្មានលទ្ធភាពរបស់រដ្ឋ ក្នុងការធ្វើការ ស៊ើបអង្កេត។

៤. រដ្ឋដែលទាក់ទង ឬ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅ សភាឧទ្ធរណ៍ (Appeals Chamber) ប្រឆាំងទៅ នឹងសេចក្តីសំរេចរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌ៩០២នៃមាត្រា៨២។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អាច ត្រូវធ្វើសវនាការផ្នែកលើមូលដ្ឋានល្បឿនរហ័ស។

៥. នៅពេល ព្រះរាជអាជ្ញាបានទុកឱ្យការស៊ើបអង្កេតស្របតាមកថាខ័ណ្ឌ៩០២ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចស្នើសុំឱ្យ រដ្ឋដែលទាក់ទងជំរាបជូនព័ត៌មានមួយរយៈម្តងៗដល់ព្រះរាជអាជ្ញា នូវការវិវត្តន៍នៃការស៊ើបអង្កេតរបស់ ខ្លួន និងនូវរាល់ការនាំយកមកជំនុំជំរះណា (subsequent prosecution) ដែលបានធ្វើឡើងនាពេល បន្ទាប់។ រដ្ឋភាគី ត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើទាំងនោះ ដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនសមហេតុផល។

៦. ការព្យួរសេចក្តីសំរេចដោយ សភាមុនការជំនុំជំរះ ឬ នៅពេលណាដែលព្រះរាជអាជ្ញា បានទុកឱ្យការស៊ើប អង្កេត អនុលោមតាមមាត្រានេះ នៅលើមូលដ្ឋានពិសេស ព្រះរាជអាជ្ញាអាចស្វែងរកការអនុញ្ញាតពី សភាមុនការជំនុំជំរះ ដើម្បីបន្តជំហានស៊ើបអង្កេតសំខាន់ សំរាប់គោលបំណងរក្សាការពារភស្តុតាង បើ កាលណាខ្លួនយល់ឃើញថាមាន ឱកាសតែមួយគត់ក្នុងការទទួលបាននូវភស្តុតាងសំខាន់ ឬ មានការ ប្រថុយដ៏ធំមួយដែលភស្តុតាងនោះអាចមិនមាន នៅពេលបន្ទាប់ទៅទៀតទេ។

៧. រដ្ឋដែលបានប្រជែងជំនាស់នឹងសេចក្តីសំរេចរបស់ សភាមុនការជំនុំជំរះ អនុលោមតាមមាត្រានេះ អាច ប្រជែងគាំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីស្របតាមមាត្រា១៩ លើមូលដ្ឋាននៃការមានអង្គហេតុ សំខាន់បន្ថែមទៀត ឬ មានការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈសំខាន់។

មាត្រា ១៩ : អំពីការប្រជែងគ្នាលើយុត្តាធិការតុលាការ ឬ ភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តី

- ១. តុលាការត្រូវធ្វើឱ្យខ្លួនឯងពេញចិត្តថា ខ្លួនមានយុត្តាធិការលើករណីដែលបានប្តឹងមកខ្លួន។ តាមសេចក្តីស្នើរបស់ខ្លួន តុលាការអាចកំណត់អំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តី ស្របតាមមាត្រា១៧ ។
- ២. ការប្រជែងគ្នាទៅនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តី ផ្អែកលើមូលហេតុដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៧ ឬ ការប្រជែងគ្នាទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការអាចធ្វើបានដោយ :

- (ក). ជនជាប់ចោទ ឬ ជនដែលត្រូវបានចេញដីកាឱ្យចាប់ខ្លួន ឬ ដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួនមកតុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ៥៨ ។
- (ខ). រដ្ឋដែលមានយុត្តាធិការលើករណីរឿងក្តី ដោយមានមូលហេតុថា ខ្លួនកំពុងតែធ្វើការស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងតែធ្វើនាំយកមកជំនុំជម្រះនូវករណីរឿងក្តីនោះ ឬ បានធ្វើការស៊ើបអង្កេតហើយ ឬ បានធ្វើការនាំយកមកជំនុំជម្រះហើយ ។ ឬ
- (គ). រដ្ឋដែលតម្រូវឱ្យមានការទទួលយកយុត្តាធិការ អនុលោមតាមមាត្រា១២ ។

- ៣. ព្រះរាជអាជ្ញា អាចស្វែងរកសេចក្តីសំរេចពីតុលាការទាក់ទងទៅនឹងចំណោទបញ្ជាអំពីយុត្តាធិការ ឬ ភាពអាចទទួលយកបាន។ នៅក្នុងដំណើរជម្រះរឿងក្តីទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការ ឬ ភាពអាចទទួលយកបាន អ្នកដែលបានដាក់ស្ថានភាពនោះ អនុលោមតាមមាត្រា១៣ ព្រមទាំងជនរងគ្រោះ អាចដាក់ជូនការកត់សំគាល់របស់ខ្លួនទៅតុលាការបាន ។
- ៤. ភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តី ឬ យុត្តាធិការតុលាការ អាចនឹងត្រូវប្រជែងគ្នាបានតែម្តងគត់ដោយជន ឬ រដ្ឋណាមួយដែលពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២ ។ ការប្រជែងគ្នា អាចធ្វើឡើងនៅមុនពេល ឬ នៅ ពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស តុលាការ អាចផ្តល់ការអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការប្រជែងគ្នាលើសពីមួយដង ឬ ឱ្យធ្វើការប្រជែងគ្នានៅពេលក្រោយពីការចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះបាន ។ ការប្រជែងគ្នាទៅនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តីនៅពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះ ឬ នៅពេលបន្ទាប់ដោយមានការអនុញ្ញាតពីតុលាការ អាចគ្រាន់តែផ្អែកលើមាត្រា ១៧ ។
- ៥. រដ្ឋដែលបានពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២(ខ) និង(គ) ត្រូវប្រជែងគ្នានៅក្នុងឱកាសដែលឆាប់បំផុត ។

- ៦. មុនមានការបញ្ជាក់ច្បាស់ពីការនាំយកមកជំនុំជំរះ ការប្រជែងតវ៉ាទៅនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃ ករណីរឿងក្តី ឬ ការប្រជែងទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ ត្រូវដាក់ជូនទៅ សភាមុនការជំនុំជំរះ ។ ក្រោយ ពេលមានការបញ្ជាក់ច្បាស់ ពីការនាំយកមកជំនុំជំរះ ការប្រជែងតវ៉ា ត្រូវដាក់ជូនទៅសភាជំនុំជំរះ ។ សេចក្តីសំរេចទាក់ទងទៅនឹងយុត្តាធិការ ឬ ភាពអាចទទួលយកបាន អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅសភាឧទ្ធរណ៍ ស្របតាមមាត្រា៨២បាន ។
- ៧. បើសិន ការប្រជែងតវ៉ាត្រូវបានធ្វើដោយរដ្ឋដែលបានពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២(ខ)ឬ(គ) ព្រះរាជ អាជ្ញា ត្រូវព្យួរការស៊ើបអង្កេតសិនរហូតដល់ពេលតុលាការធ្វើការសំរេច ស្របតាមមាត្រា១៧ ។
- ៨. ចំពោះសេចក្តីសំរេចដែលព្យួរទុកដោយតុលាការ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចស្វែងរកការអនុញ្ញាតពីតុលាការ :
 - (ក). ដើម្បីបន្តជំហានស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ ដែលបានពោលនៅក្នុង កថាខ័ណ្ឌទី៦នៃមាត្រា ១៨ ។
 - (ខ). ដើម្បីប្រមូលយកសេចក្តីផ្ទេង ឬ សក្ខីកម្ម ពីសាក្សី ឬ ដើម្បីបង្កើតការប្រមូលនិង ការពិនិត្យ ភស្តុតាង ដែលបានចាប់ផ្តើមធ្វើមុនពេលមានការប្រជែងតវ៉ា ។ និង
 - (គ). ក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយរដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការគេចខ្លួនរបស់ជនដែល ព្រះរាជអាជ្ញា បានស្នើរសុំដីកាចាប់ខ្លួន អនុលោមតាមមាត្រា ៥៨ រួចទៅហើយ ។
- ៩. ការធ្វើការប្រជែងជំនាស់ នឹងមិនមានឥទ្ធិពលលើសុពលភាពនៃអំពើដែលបានធ្វើដោយព្រះរាជអាជ្ញា ឬ លើបញ្ហា ឬ ដីកា ដែលត្រូវបានចេញដោយតុលាការមុនពេលមានការប្រជែងតវ៉ាទេ ។
- ១០. បើសិនតុលាការបានសំរេចថាករណីរឿងក្តីនោះមិនអាចទទួលយកបានអនុលោមតាមមាត្រា១៧ព្រះរាជ អាជ្ញាអាចដាក់ស្នើរការសើរើសេចក្តីសំរេចនោះបាន ប្រសិនបើ ខ្លួនប្រាកដក្នុងចិត្តយ៉ាងពេញលេញថា អង្គហេតុថ្មីបានកើតឡើង ដែលធ្វើអវិជ្ជមានកម្ម(ដែលប្រឆាំងនឹង)មូលដ្ឋានដែលករណីនោះបានផ្អែកលើ ពីមុនមកមិនអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមមាត្រា ១៧ ។
- ១១. ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាដែលបានពោលនៅក្នុងមាត្រា១៧ បើសិន ព្រះរាជអាជ្ញា ទុកឱ្យការស៊ើបអង្កេត ព្រះរាជអាជ្ញា អាចស្នើរឱ្យរដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធឱ្យមានព័ត៌មានស្តីពីដំណើរការជំរះរឿងក្តីដល់ព្រះរាជអាជ្ញា បាន ។ តាមការស្នើរបស់រដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ ព័ត៌មាននោះត្រូវទុកជាសំងាត់ ។ បើសិនជាបន្ទាប់មក ព្រះរាជ អាជ្ញា សំរេចបន្តធ្វើការស៊ើបអង្កេត ខ្លួនត្រូវជូនដំណឹងដល់រដ្ឋនោះទាក់ទងទៅនឹងដំណើរការដែលមានការ ទុកឱ្យការស៊ើបអង្កេតនោះ ។

មាត្រា ២០ : អំពីការជំនុំជំរះតែមួយលើក (Ne bis in idem)

- ១. លើកលែងតែមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានជំនុំជំរះដោយតុលាការទាក់ទងលើការប្រព្រឹត្តដែលបានបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលជននោះត្រូវបានតុលាការសំរេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាព(ឱ្យមានទោស) ឬ សំរេចឱ្យរួចខ្លួន(គ្មានទោស)ម្តងរួចទៅហើយនោះទេ ។
- ២. គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវជំនុំជំរះនៅក្នុងតុលាការមួយទៀត ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា៥ ដោយជននោះត្រូវបានតុលាការសំរេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាព ឬគ្មានពិរុទ្ធភាពរួចទៅហើយនោះទេ ។
- ៣. គ្មានជនណាម្នាក់ ដែលត្រូវបានជំនុំជំរះដោយតុលាការមួយផ្សេងទៀតចំពោះការប្រព្រឹត្តដែលបានពណ៌នាផងដែរ នៅក្នុងមាត្រា៦, ៧ ឬ ៨ ត្រូវជំនុំជំរះដោយតុលាការទាក់ទងទៅលើការប្រព្រឹត្តដូចគ្នាតែមួយទេ លើកលែងតែដំណើរការទាំងឡាយនៅក្នុងតុលាការមួយផ្សេងទៀតនោះ :
 - (ក). ត្រូវបានធ្វើឡើងសំរាប់គោលបំណងលាក់បាំងជនដែលពាក់ព័ន្ធ ពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ សំរាប់បទល្មើសដែលបិតនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃតុលាការនោះ ។ ឬ
 - (ខ). បើមិនអញ្ចឹងទេ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានឯករាជ្យ ឬ ដោយគ្មានភាពគិតលំអៀង ស្របតាមបទដ្ឋាននៃដំណើរការត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដែលទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរបៀបមួយដែល ក្នុងកាលៈទេសៈនានា មិនស្របតាមចេតនានាំខ្លួនជនដែលពាក់ព័ន្ធ នោះមករកយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ២១ : អំពីច្បាប់ដែលត្រូវយកមកអនុវត្ត

- ១. តុលាការត្រូវអនុវត្ត :
 - (ក). ទីមួយ ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ធាតុនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និង វិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្មតាង របស់តុលាការ ។
 - (ខ). ទីពីរ តាមការសម្រប សិទ្ធិសញ្ញា និង គោលការណ៍ និងវិធាននៃច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលអាចយកមកអនុវត្តបាន រួមបញ្ចូលទាំងគោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង ។
 - (គ). បើខាងលើនេះប្រើការមិនបាន គោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ដែលទាញយកប្រើដោយតុលាការចេញពីច្បាប់ជាតិរបស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ទាំងឡាយរបស់ពិភពលោក ដែលរួមទាំង តាមការសម្រប ច្បាប់ជាតិទាំងឡាយរបស់រដ្ឋដែលគួរជាធម្មតាអនុវត្តយុត្តាធិការលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ក្នុងលក្ខខណ្ឌថាគោលការណ៍ទាំងនោះមិនផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ហើយមិនផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ និង បទដ្ឋាននិងស្តង់ដារ ដែលទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ។

- ២. តុលាការអាចអនុវត្តគោលការណ៍ និង វិធានទាំងឡាយនៃច្បាប់ តាមខ្លឹមសារដូចដែលត្រូវបានបកស្រាយ នៅក្នុង សេចក្តីសម្រេចកាលពីមុនរបស់ខ្លួន ។
- ៣. ការអនុវត្តន៍ និង ការបកស្រាយច្បាប់ អនុលោមតាមមាត្រានេះ ត្រូវតែស្របគ្នាជាមួយនិងសិទ្ធិមនុស្ស ដែលត្រូវ បានទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ហើយមិនត្រូវមានភាពខុសប្លែកដែលប្រឆាំងគ្នាផ្នែកលើមូលដ្ឋាន ដូចជា ជំនឿ ដូចបានកំណត់ពន្យល់នៅក្នុង កថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា៧ អាយុ ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភាសា សាសនា ឬ ជំនឿ ទស្សនៈនយោបាយ ឬ ទស្សនៈផ្សេងៗទៀត ដើមកំណើតជាតិ ជាតិពន្ធុ ឬ ដើមកំណើតសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬ ឋានៈសង្គម ឡើយ ។

ភាគទី ០៣ : គោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ

មាត្រា ២២ : អំពីការគ្មានបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌបើសិនគ្មានច្បាប់ (Nullum crimen sine lege)

- ១. អនុលោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌទេ លើកលែងតែ ការប្រព្រឹត្ត នោះបង្កបង្កើតនៅពេលកើតឡើងនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបិតក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ។
- ២. និយមន័យនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវតែបកស្រាយអធិប្បាយឱ្យស្អាត ហើយមិនត្រូវពង្រីកវិសាលភាព ដោយការ ពន្យល់ប្រៀបធៀប(analogy)ឡើយ ។ នៅក្នុងករណីមានវិមតិសង្ស័យ ការកំណត់និយមន័យនោះ ត្រូវបកស្រាយ ជាប្រយោជន៍ដល់ជនដែលកំពុងត្រូវរងការធ្វើការស៊ើបអង្កេត ត្រូវនាំយកមកជំនុំជំរះ ឬ ត្រូវបានសម្រេចឱ្យមាន ពិរុទ្ធភាព ។
- ៣. មាត្រានេះ មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់ការស្តង់ដារចរិតលក្ខណៈនៃការប្រព្រឹត្តណាមួយ ដែលមានលក្ខណៈជាបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ឯករាជ្យពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះឡើយ ។

មាត្រា ២៣ : អំពីការគ្មានទោសបើគ្មានច្បាប់កំណត់ (Nulla poena sine lege)

ជនដែលត្រូវតុលាការសម្រេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាព អាចត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្ម ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ២៤ : អំពីការគ្មានលក្ខណៈប្រតិសកម្ម (Non-retroactivity ratione personae)

- ១. គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ចំពោះការប្រព្រឹត្តធ្វើឡើង មុនពេល ដែលច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះចូលជាធរមានឡើយ ។

២. ក្នុងករណីមានការកែប្រែផ្ទាំងប្តូរនៅក្នុងច្បាប់ដែលអាចយកមកអនុវត្តបាន ចំពោះករណីមួយមុនមានសាលក្រមស្ថាពរ ត្រូវអនុវត្តច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈជាប្រយោជន៍ដល់ជនដែលកំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ត្រូវបាននាំយកមកជំនុំជំរះ ឬ ត្រូវបានសំរេចឱ្យមានពិរុទ្ធភាព ។

មាត្រា ២៥ : អំពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈបុគ្គល

- ១. តុលាការត្រូវមានយុត្តាធិការលើរូបវន្តបុគ្គល អនុលោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។
- ២. ជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ត្រូវទទួលខុសត្រូវ និង ទទួលទណ្ឌកម្មជាលក្ខណៈបុគ្គល ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។
- ៣. ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ជនម្នាក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវ និង ទទួលទណ្ឌកម្មជាលក្ខណៈបុគ្គល ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបិតនៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ប្រសិនបើជននោះ :

- (ក). ប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទោះជាក្នុងរូបភាពជាឯកត្តជន ក្នុងរូបភាពរួមជាមួយអ្នកផ្សេងទៀត ឬ តាមរយៈជនដទៃទៀត ដោយមិនគិតថាជនដទៃទៀតនោះទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ឬអត់នោះទេ ។
- (ខ). បញ្ជា អន្តងចិត្ត ឬ ជំរុញចិត្តឱ្យប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ដែលតាមពិត កើតមានឡើង ឬ ត្រូវបានបំពេញឡើង ។
- (គ). សំរាប់គោលបំណងសំរួលដល់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ទំនុកបំរុង កំដរ ឬក៏ ជួយក្នុងការប្រព្រឹត្ត ឬ ការបំបងប្រព្រឹត្ត រួមទាំងការផ្តល់មធ្យោបាយសំរាប់ការប្រព្រឹត្តផងដែរ ។
- (ឃ). តាមមធ្យោបាយណាមួយផ្សេងទៀត រួមចំណែកនៅក្នុងការប្រព្រឹត្ត ឬ ការបំបងប្រព្រឹត្ត នូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ដោយជនមួយក្រុមដែលធ្វើអំពើនោះឡើងក្នុងគោលបំណងរួមតែមួយ ។ ការរួមចំណែកនេះ ត្រូវមានលក្ខណៈជាចេតនា ហើយត្រូវ :

(i). បានធ្វើឡើងដោយមានបំណងបន្តសកម្មភាពព្រហ្មទណ្ឌ ឬ គោលបំណងព្រហ្មទណ្ឌរបស់ក្រុមដែលសកម្មភាព ឬ គោលបំណងទាំងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ, ឬ

(ii). បានធ្វើឡើងដោយមានការដឹងអំពីចេតនារបស់ក្រុមចង់ប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ

(ង). ទាក់ទងនឹងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្យុះព្យាបាទអ្នកដទៃដោយផ្ទាល់និងជាសាធារណៈ ឱ្យប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

(ច). ការបំបែកប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ដោយការធ្វើសកម្មភាពដែលចាប់ផ្តើមការអនុវត្តដោយជំហាន ជាសារវន្ត ប៉ុន្តែបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមិនបានកើតមានឡើងដោយសារតែកាលៈទេសៈឯករាជ្យពីចេតនារបស់ ជននោះ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ជនដែលបោះបង់ចោលនូវកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីប្រព្រឹត្តបទល្មើស នោះ ឬក៏ ទប់ស្កាត់នូវការសំរេចការប្រព្រឹត្តិបទល្មើសនោះ មិនត្រូវទទួលទណ្ឌកម្ម ក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ចំពោះការបំបែកប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ បើសិនជា ជននោះបានបោះបង់ចោលដោយស្ម័គ្រចិត្តនិង ដោយពេញលេញនូវគោលបំណងព្រហ្មទណ្ឌនោះ។

៤. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដែលទាក់ទងទៅនឹងការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌជាលក្ខណៈ បុគ្គល ត្រូវប៉ះពាល់ដល់ការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋ ក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិឡើយ។

មាត្រា ២៦ : អំពីការមិនបញ្ចូលក្នុងយុត្តាធិការចំពោះជនដែលមានអាយុក្រោម១៨ឆ្នាំ

តុលាការនឹងមិនមានយុត្តាធិការលើជនណាដែលមានអាយុក្រោម១៨ឆ្នាំ នៅពេលនៃការប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវចោទនោះ ឡើយ។

មាត្រា ២៧ : អំពីភាពមិនទាក់ទងនៃសម្បទាផ្លូវការ

- ១. ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវអនុវត្តដោយស្មើគ្នាលើជនគ្រប់រូប ដោយគ្មានការខុសប្លែកគ្នាអ្វីផ្នែកលើសម្បទាផ្លូវការ ឡើយ។ ជាពិសេស សម្បទា ជាប្រមុខរដ្ឋប្បវេណីរដ្ឋាភិបាល ជាសមាជិករដ្ឋាភិបាល ឬ សមាជិករដ្ឋសភា ជាអ្នកតំណាង ដែលបានជាប់ឆ្នោត ឬ ជាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល នឹងគ្មានករណីលើកលែងឱ្យជនណាម្នាក់រួចពីការទទួលខុសត្រូវក្រោម ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ឬ នៅក្នុងសម្បទាឬនៃសម្បទាផ្ទាល់នេះ មិនត្រូវបង្កបង្កើតជាមូលដ្ឋានសំរាប់ការបន្តបន្ថយ ទោសឡើយ។
- ២. អភ័យឯកសិទ្ធិ ឬ វិធាននៃនីតិវិធីពិសេស ដែលអាចមានជាប់នឹងសម្បទាផ្លូវការរបស់ជនម្នាក់ មិនថានៅក្រោម ច្បាប់អន្តរជាតិ ឬ ច្បាប់ជាតិទេ មិនត្រូវជាឧបសគ្គរារាំងតុលាការពិការប្រើប្រាស់យុត្តាធិការរបស់ខ្លួនលើជននោះ ឡើយ។

មាត្រា ២៨ : អំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់មេបញ្ជាការ និង ផ្ទាក់លើផ្សេងៗទៀត

លើសពីមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀតនៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ចំពោះបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌវិក្កក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ :

១. មេបញ្ជាការកងទ័ព ឬ ជនដែលដើរតួដោយមានប្រសិទ្ធភាពជាមេបញ្ជាការកងទ័ព ត្រូវទទួលខុសត្រូវខាង ព្រហ្មទណ្ឌចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិក្រក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយកងកម្លាំងដែលស្ថិតនៅ ក្រោមបញ្ជានិងការត្រួតត្រាមានប្រសិទ្ធភាពរបស់ខ្លួន ឬ អំណាចនិងការត្រួតត្រាមានប្រសិទ្ធភាព តាមករណី ជាក់ស្តែង ជាលទ្ធផលនៃការខកខានមិនបានត្រួតត្រាត្រឹមត្រូវរបស់ខ្លួនលើកងកម្លាំងទាំងនោះ បើសិនជា :

- (ក). មេបញ្ជាការកងទ័ពនោះ ឬ ជននោះ ទោះជាបានដឹង ឬ អាស្រ័យលើកាលៈទេសៈនៅពេលនោះត្រូវបាន ដឹងថា កងកម្លាំងកំពុងតែប្រព្រឹត្ត ឬ ប្រុងនឹងប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ. និង
- (ខ). មេបញ្ជាការកងទ័ព ឬ ជននោះ ខកខានមិនបានចាត់វិធានការចាំបាច់និងសមហេតុផល នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌ នៃអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីទប់ស្កាត់ ឬ បង្ក្រាបការប្រព្រឹត្តរបស់កងកម្លាំងទាំងនោះ ឬ ដើម្បីប្រគល់បញ្ហានោះ ទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេត និង នាំយកមកជំនុំជំរះ ។

២. ទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់លើ(មេ) និងថ្នាក់ក្រោម(កូនចៅ) ដែលមិនបានពណ៌នានៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ ថ្នាក់លើត្រូវទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិក្រនៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ដែលត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តឡើងដោយថ្នាក់ក្រោមដែលស្ថិតនៅក្រោមអំណាចនិងការត្រួតត្រាមានប្រសិទ្ធភាពរបស់ខ្លួន ជាលទ្ធផលនៃ ការខកខានរបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើការត្រួតត្រាត្រឹមត្រូវលើថ្នាក់ក្រោម បើ :

- (ក). ថ្នាក់លើបានដឹង ឬ បានធ្វើមិនអើពើដោយដឹងខ្លួនចំពោះព័ត៌មានដែល បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថាថ្នាក់ក្រោម កំពុងតែប្រព្រឹត្ត ឬ ប្រុងនឹងប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ
- (ខ). បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលទាក់ទងនឹងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងការទទួលខុសត្រូវ និងការ ត្រួតត្រាថ្នាក់ក្រោមមានប្រសិទ្ធភាព. និង
- (គ). ថ្នាក់លើខកខានមិនបានចាត់វិធានការចាំបាច់និងសមហេតុផលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បី ទប់ស្កាត់ ឬ បង្ក្រាបការប្រព្រឹត្តរបស់ថ្នាក់ក្រោម ឬ ដើម្បីដាក់បញ្ហាទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចសំរាប់ធ្វើ ការស៊ើបអង្កេត និង នាំយកមកជំនុំជំរះ ។

មាត្រា ២៩ : អំពីការមិនអនុវត្តនូវអាជ្ញាយុកាល

បទល្មើសវិក្រនៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ មិនត្រូវដាក់ម្ចាស់នៃអាជ្ញាយុកាលឡើយ ។

មាត្រា ៣០ : អំពីធាតុខាងបញ្ហាស្មារតី(Mental Element)

១. លើកលែងតែមានចែងផ្ទុយពីនេះ ជនម្នាក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវ និង ទទួលទណ្ឌកម្មខាងព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិធាននៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ តែក្នុងករណីដែលធាតុជាសំខាន់ៗត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនា និងដោយមានការដឹង (knowledge) ។
២. សំរាប់គោលបំណងនៃមាត្រានេះ ជនម្នាក់ត្រូវចាត់ទុកថាមានចេតនា បើ :
 - (ក). នៅក្នុងការទាក់ទងទៅនឹងការប្រព្រឹត្តិ មានន័យថា ជននោះភ្ជាប់ការចូលរួម(engage)នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តិនោះ
 - (ខ). នៅក្នុងការទាក់ទងទៅនឹងផលវិបាក មានន័យថា ជននោះបង្កឱ្យកើតផលវិបាកនោះ ឬ ជននោះមានសតិដឹងថា វានឹងកើតមាននៅក្នុងដំណើរដែលកើតមានឡើងជាធម្មតានៃព្រឹត្តិការណ៍ ។
៣. សំរាប់គោលបំណងនៃមាត្រានេះ ពាក្យ "ការដឹង = knowledge" មានន័យថា ការមានសតិដឹង (awareness) ថាកាលៈទេសៈមួយកំពុងមានវត្តមាន ឬ ផលវិបាកមួយនឹងកើតមាននៅក្នុងដំណើរកើតមានឡើងជាធម្មតានៃព្រឹត្តិការណ៍ ។ ពាក្យ "ដឹង = know" និង "ដោយដឹងខ្លួន = knowingly" ត្រូវបកស្រាយអធិប្បាយឱ្យស្របតាមគ្នា ។

មាត្រា ៣១ : អំពីមូលហេតុសំរាប់ការរួចពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ

១. លើសពីមូលហេតុផ្សេងៗទៀតសំរាប់ការរួចពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ជនម្នាក់មិនត្រូវទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌទេ បើសិនជា នៅពេលដែលជននោះប្រព្រឹត្តិ :
 - (ក). ជននោះមានជំងឺវិបត្តិស្មារតី ឬ អនិបុណភាព(defect)ដែលបំផ្លាញសម្បទារបស់ជននោះក្នុងការយល់ដឹងពីភាពខុសច្បាប់ ឬ ប្រភេទនៃការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួន ឬ សម្បទាក្នុងការគ្រប់គ្រងការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួនឱ្យស្របតាម ការតម្រូវនៃច្បាប់ ។
 - (ខ). ជននោះវិបត្តិសភាពស្រវឹងដែលការស្រវឹងបំផ្លាញសម្បទារបស់ជននោះលើការយល់ដឹងភាពខុសច្បាប់ ឬ ប្រភេទនៃការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួន លើកលែងតែជននោះស្រវឹងដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលជននោះបានដឹង ឬ បានមិនអើពើចំពោះការប្រថុយ(ហានិភ័យ = risk) ដែលជាលទ្ធផលនៃការស្រវឹងនោះ ជននោះ ទំនងជាភ្ជាប់ការចូលរួមនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តដែលបង្កឡើងនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិធាននៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ។

(គ). ជនដែលធ្វើអំពើសមហេតុផលដើម្បីការពារខ្លួន ឬ ការពារជនម្នាក់ទៀត ឬ នៅក្នុងករណីបទល្មើសសង្គ្រាម ការពារទ្រព្យដែលសំខាន់ចាំបាច់សំរាប់ការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ជននោះ ឬ របស់ជនដទៃទៀត ឬ ទ្រព្យដែលសំខាន់ចាំបាច់សំរាប់បំពេញបេសកកម្មយោធា ទល់នឹងការប្រើប្រាស់កម្លាំងដោយខុសច្បាប់ដែលប្រុងនឹងកើតមានឡើង តាមរបៀបមួយសមាមាត្រទៅនឹងកិរិយានៃគ្រោះថ្នាក់ចំពោះជននោះ ឬ ចំពោះជនដទៃទៀត ឬ ចំពោះទ្រព្យដែលត្រូវបានការពារនោះ ។ ហេតុដែលជននោះពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងប្រតិបត្តិការការពារ(defensive operation)ធ្វើឡើងដោយបង្ខំ មិនត្រូវដោយខ្លួនវាផ្ទាល់ បង្កបង្កើតមូលហេតុ សំរាប់ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមអនុកថាខ័ណ្ឌនេះទេ ។

(ឃ). ការប្រព្រឹត្តដែលត្រូវបានចោទជាបង្កបង្កើតនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិតនៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ បានត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការបង្ខិតបង្ខំដែលជាលទ្ធផលមកពីការគំរាមកំហែងចំពោះក្តីមរណៈដែលប្រុងនឹងកើតមានឡើង ឬ នូវការឈឺចាប់ផ្នែករូបកាយដែលកំពុងមានឬដែលប្រុងនឹងកើតមានឡើង ចំពោះជននោះ ឬ ចំពោះជនដទៃទៀត ហើយជននោះ ធ្វើអំពើត្រឹមត្រូវចាំបាច់និងសមហេតុផលដើម្បីបញ្ឈប់ការគំរាមកំហែងនេះ ក្នុងលក្ខខ័ណ្ឌថាជននោះមិនមានចេតនាបង្កឱ្យមានការឈឺចាប់ធំជាងទំហំនៃការឈឺចាប់ដែលត្រូវបានពុះពារជៀសវាង ។ ការគំរាមកំហែងនោះអាចជា :

- (i). បានធ្វើឡើងដោយជនម្នាក់ផ្សេងទៀត
- (ii). បានបង្កបង្កើតឡើងដោយកាលៈទេសៈផ្សេងៗទៀត ដែលហួសពីលទ្ធភាពគ្រប់គ្រងរបស់ជននោះ ។

- ២. តុលាការត្រូវកំណត់ពីភាពអាចអនុវត្តបាននៃមូលហេតុសំរាប់ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ចែងនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ចំពោះករណីដែលដាក់ឱ្យតុលាការសំរេច ។
- ៣. នៅពេលជំនុំជំរះ តុលាការអាចពិចារណាមូលហេតុសំរាប់ការឱ្យរួចពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ក្រៅពីមូលហេតុទាំងឡាយដែលបានពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ១០១ ដែលមូលហេតុនោះត្រូវបានទាញយកចេញមកពីច្បាប់ដែលអាចយកមកអនុវត្តបាន ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា២១ ។ នីតិវិធីទាក់ទងទៅនឹងការពិចារណាលើមូលហេតុនោះ ត្រូវចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

មាត្រា ៣២ : អំពីការច្រឡំអំពីអង្គហេតុ ឬ ការច្រឡំអំពីអង្គច្បាប់

- ១. ការច្រឡំអំពីអង្គហេតុអាចជាមូលហេតុមួយសំរាប់ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ តែក្នុងករណីវាធ្វើអវិជ្ជមានកម្ម(ប្រឆាំង)ទៅនឹងធាតុបញ្ញាស្មារតី (mental element) ដែលត្រូវតម្រូវដោយបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ។

៦. ការច្រឡំអំពីអង្គច្បាប់ ជាតើ ការប្រព្រឹត្តណាមួយជាក់លាក់ គឺជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌវិធាននៅក្នុងយុត្តាធិការ តុលាការឬអត់ មិនត្រូវជាមូលហេតុសំរាប់ការរួចពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌទេ។ ប៉ុន្តែ ការច្រឡំអំពីអង្គ ច្បាប់ ជាមូលហេតុសំរាប់ការរួចពីការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ បើសិនវាប្រឆាំងនឹងធាតុបញ្ជាក់ស្មារតីដែលតម្រូវ ដោយបទល្មើសនោះ ឬ ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣៣ ។

មាត្រា ៣៣ : អំពីបណ្តាថ្នាក់លើ និង សេចក្តីបង្គាប់នៃច្បាប់ (prescription of law)

១. ហេតុដែលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយវិធាននៅក្នុងយុត្តាធិការតុលាការ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយជនម្នាក់ តាម បញ្ជា របស់រដ្ឋាភិបាល ឬ របស់ថ្នាក់លើ ទោះជាស៊ីវិលក្តី ឬយោធាក្តី មិនត្រូវឱ្យជននោះរួចពីបន្ទុកនៃការទទួលខុស ត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌទេ លើកលែងតែ :

- (ក). ជននោះមានកាតព្វកិច្ចផ្លូវច្បាប់ត្រូវគោរពបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាល ឬ របស់ថ្នាក់លើនោះ
- (ខ). ជននោះមិនបានដឹងថាបញ្ជានោះខុសច្បាប់
- (គ). បញ្ជានោះមិនបង្ហាញជាក់ស្តែងថាខុសច្បាប់

ភាគទី ០៤ : សមាសភាព និង រដ្ឋបាល តុលាការ

មាត្រា ៣៤ : អំពីអង្គការចាត់តាំងរបស់តុលាការ

តុលាការត្រូវមានសមាសភាពអង្គការចាត់តាំង(Organs) ដូចតទៅ :

- (ក). ធិបតីប្រធាន (Presidency)
- (ខ). ផ្នែកឧទ្ធរណ៍ ផ្នែកជំនុំជំរះ និង ផ្នែកមុនការជំនុំជំរះ
- (គ). ការិយាល័យព្រះរាជអាជ្ញា (អយ្យការអមតុលាការ)
- (ឃ). ក្រឡាបញ្ជី (Registry)

មាត្រា ៣៥ : អំពីសេវារបស់ចៅក្រម

១. ចៅក្រមទាំងអស់ ត្រូវបានឆ្ពោះជ្រើសរើសជាសមាជិកពេញម៉ោងរបស់តុលាការ ហើយត្រូវត្រៀមខ្លួនបំរើការងារ ផ្នែកលើមូលដ្ឋាននោះ តាំងពីការចាប់ផ្តើមអាណត្តិរបស់ខ្លួន ។

- ២. ចៅក្រមដែលជាសមាសភាពនៃចិបតីប្រធាន ត្រូវបំរើការងារលើមូលដ្ឋានពេញម៉ោង ចាប់ពីពេលដែលជាប់ឆ្នោត ភ្លាម ។
- ៣. ចិបតីប្រធាន អាចសំអាងលើមូលដ្ឋានបន្ទុកការងាររបស់តុលាការ និង ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយ សមាជិកតុលាការ ពីមួយពេលទៅមួយពេល សំរេចពីសាលភាពភរិកណា ដែលចៅក្រមដែលនៅសល់ត្រូវតម្រូវឱ្យ បំរើការងារលើមូលដ្ឋានពេញម៉ោង ។ ការចាត់ចែងនេះ ត្រូវធ្វើដោយឥតអតិថិជម្ម ចំពោះបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា៤០ ។
- ៤. ការចាត់ចែងចុងក្រោយសំរាប់ចៅក្រមដែលមិនតម្រូវឱ្យបំរើការងារលើមូលដ្ឋានពេញម៉ោងត្រូវធ្វើឡើង ស្របតាម មាត្រា ៤៩ ។

មាត្រា ៣៦ : អំពី គុណសម្បត្តិ ការចាក់តាំង និង ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសនៃចៅក្រម

- ១. យោងតាមបទបញ្ញត្តិនៃកថាខ័ណ្ឌ១០២ ត្រូវមានចៅក្រមតុលាការចំនួន ១៨នាក់ ។
- ២. (ក). ចិបតីប្រធាន ដើរតួតាងនាមឱ្យតុលាការ អាចដាក់សំណើបង្កើនចំនួនសមាជិកចៅក្រមដែលកំណត់ នៅក្នុង កថាខ័ណ្ឌ១០១ ដោយបង្ហាញនូវហេតុផល ហេតុអ្វីបានជាខ្លួនពិចារណាការបង្កើនចំនួនសមាជិកនេះជាការចាំបាច់និង សមស្រប ។ ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវបញ្ជូនចែកចាយសំណើនោះទៅរដ្ឋភាគីទាំងអស់ យ៉ាងរហ័សទាន់ពេល ។
- (ខ). បន្ទាប់មក សំណើទាំងឡាយនោះ ត្រូវពិចារណានៅក្នុងការប្រជុំរបស់សភានៃរដ្ឋភាគី ដែលត្រូវកោះធ្វើ ឡើងស្របតាមមាត្រា១១២ ។ សំណើ ត្រូវចាត់ទុកថាបានត្រូវអនុម័ត ប្រសិនបើ ត្រូវបានយល់ព្រមនៅក្នុងការ ប្រជុំនោះដោយសម្លេង ២/៣នៃសមាជិកសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ហើយត្រូវចូលជាធរមាននៅតាមពេលវេលាដែល សំរេចដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។
- (គ). (i). នៅពេលដែលសំណើបង្កើនចំនួនចៅក្រមត្រូវបានអនុម័តរួចមក អនុលោមតាមអនុកថាខ័ណ្ឌ(ខ) ការ បោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រមត្រូវប្រព្រឹត្តិធ្វើឡើងនៅក្នុងសម័យប្រជុំលើកក្រោយរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ស្រប តាម កថាខ័ណ្ឌ១០៣ ដល់ ១០៨ រួមទាំង កថាខ័ណ្ឌ១០២ នៃមាត្រា ៣៧ ។
- (ii). នៅពេលដែលសំណើបង្កើនចំនួនចៅក្រមត្រូវបានអនុម័តរួចមក ហើយបានចូលជាធរមានតាមអនុ កថាខ័ណ្ឌ(ខ)និង(គ)(i) ត្រូវបើកឱ្យចិបតីប្រធាននៅពេលណាមួយបន្ទាប់ពីពេលនោះ ធ្វើសំណើកាត់បន្ថយចំនួន ចៅក្រម បើសិនបើបន្ទុកការងារតុលាការធ្វើយុត្តិកម្ម ដោយលក្ខខ័ណ្ឌថាចំនួនចៅក្រមមិនត្រូវបន្ថយមកនៅតិច ជាងចំនួនដែលបានកំណត់នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ១០១ឡើយ ។ ត្រូវចាត់ការចំពោះសំណើនោះ ស្របតាមនីតិវិធីដែលបាន

ចែងនៅក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ(ក)និង(ខ)។ ក្នុងករណីដែលសំណើរនោះត្រូវបានអនុម័តចំនួនចៅក្រម ត្រូវកាត់បន្ថយ តាមអាត្រាកំណើនតាមអាណត្តិបំរើការងាររបស់ចៅក្រម ជុំតំណត់ រហូតដល់នៅសល់ចំនួនដែលចាំបាច់ ។

៣. (ក). ចៅក្រមត្រូវជ្រើសរើសចេញពីក្នុងចំណោមបុគ្គលដែលមានចរិតសីលធម៌ខ្ពស់ មិនលំអៀង និង មានសេចក្តី សុច្ឆរិតទៀងត្រង់ ដែលមានគុណសម្បត្តិដែលតម្រូវដោយរដ្ឋរបស់ខ្លួន សំរាប់ការតែងតាំងចូលកាន់តំណែងចៅក្រម ថ្នាក់ខ្ពស់បំផុត ។

(ខ). រាល់បេក្ខជនសំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចូលបំរើការងារនៅក្នុងតុលាការ ត្រូវ :

(i). បានបង្ហាញថាមានសមត្ថភាពខាងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌនិងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងបទពិសោធន៍ទាក់ទងចាំបាច់ ជាចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា អ្នកការពារក្តី ឬ ក្នុងសម្បទាស្រដៀងគ្នាផ្សេងទៀត នៅក្នុងដំណើរការរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ឬ

(ii). បានបង្ហាញថាមានសមត្ថភាពខាងផ្នែកទាក់ទងនៃច្បាប់អន្តរជាតិ ដូចជា ច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និង ច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និង បទពិសោធន៍ដ៏ទូលំទូលាយនៅក្នុងនីតិសម្បទាវិជ្ជាជីវៈដែលទាក់ទងទៅនឹងការងារ ចៅក្រមនៃតុលាការ ។

(គ). រាល់បេក្ខជនសំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចូលបំរើការងារនៅក្នុងតុលាការ ត្រូវមានចំណេះដឹងដ៏ឧត្តម្ម និង ចេះឆ្លិននូវភាសាដែលប្រើការនៅក្នុងតុលាការ យ៉ាងហោចមួយភាសា ។

៤. (ក). ការចាត់តាំងបេក្ខជនសំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចូលបំរើការងារនៅក្នុងតុលាការ អាចធ្វើដោយរដ្ឋណាមួយ ដែលជាភាគីក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និង ត្រូវធ្វើឡើងតាម :

(១). នីតិវិធីសំរាប់ការចាត់តាំងបេក្ខជនសំរាប់ការតែងតាំងឱ្យចូលកាន់តំណែងចៅក្រមជាខ្ពស់បំផុតនៅក្នុង រដ្ឋនោះ ឬ

(២). នីតិវិធីដែលមានចែងសំរាប់ការចាត់តាំងបេក្ខជនសំរាប់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (ICJ) នៅក្នុងច្បាប់ លក្ខន្តិកៈនៃតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិនោះ ។

ការចាត់តាំងទាំងឡាយត្រូវអមដោយរបាយការណ៍លំអិតតាមកិរិតដែលចាំបាច់ បញ្ជាក់ថា បេក្ខជនបំពេញលក្ខ ខ័ណ្ឌនៃកថាខ័ណ្ឌទី០៣ យ៉ាងណា ។

(ខ). រដ្ឋភាគីនីមួយៗ អាចដាក់បេក្ខជនមួយរូបសំរាប់ការបោះឆ្នោតណាមួយ ដោយបេក្ខជននោះ មិនចាំបាច់តែ ជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋភាគីនោះឡើយ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីណាក៏ដោយត្រូវតែជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋភាគីមួយ ។

(គ). ប្រសិនបើសមស្រប សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ អាចសំរេចបង្កើតនូវគណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាសំរាប់ការចាត់តាំង។ នៅក្នុងករណីនោះ សមាសភាព និង អាណត្តិរបស់គណៈកម្មាធិការ ត្រូវបង្កើតឡើងដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ។

៥. សំរាប់គោលបំណងនៃការបោះឆ្នោត ត្រូវមានបញ្ជីបេក្ខជនពីរប្រភេទ :

បញ្ជីបេក្ខជនប្រភេទ "ក" មានចុះ ឈ្មោះរបស់បេក្ខជន ព្រមទាំងគុណសម្បត្តិដែលចែងបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី ០៣(ខ)(i), និង

បញ្ជីបេក្ខជនប្រភេទ "ខ" មានចុះឈ្មោះរបស់បេក្ខជន ព្រមទាំងគុណសម្បត្តិដែលចែងបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី ០៣(ខ)(ii) ។

បេក្ខជនដែលមានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់សំរាប់បញ្ជីទាំងពីរ អាចជ្រើសចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីណាមួយក៏បាន។ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចូលបំរើការងារក្នុងតុលាការលើកទីមួយ យ៉ាងហោច ចៅក្រមប្រាំបួននាក់ ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសពីបញ្ជី "ក" និងយ៉ាងហោចចៅក្រមប្រាំនាក់ពីបញ្ជី "ខ" ។ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសបន្តបន្ទាប់ទៀត ត្រូវរៀបចំឡើងដោយរក្សាទុកនូវសមាមាត្រស្មើគ្នាក្នុងតុលាការនូវចៅក្រមដែលមានគុណសម្បត្តិនៅក្នុងបញ្ជីទាំងពីរ ។

៦. (ក). ចៅក្រម ត្រូវបោះជ្រើសរើសដោយសន្លឹកឆ្នោតសំងាត់ នៅក្នុងការប្រជុំរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ដែល ប្រព្រឹត្តធ្វើឡើងសំរាប់គោលបំណងក្នុងមាត្រា១១២។ យោងតាមកថាខ័ណ្ឌទី៧ ជនទាំងឡាយដែលជាប់ឆ្នោត ត្រូវជាបេក្ខជនទាំង១៨នាក់ ដែលបានទទួលចំនួនសន្លឹកឆ្នោតខ្ពស់បំផុត និង មានចំនួនភាគច្រើនពីភាគបីនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយមានវត្តមាននិងបោះឆ្នោត។

(ខ). នៅក្នុងករណី ដែលមិនមានចៅក្រមគ្រប់ចំនួន ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសនៅក្នុងការបោះឆ្នោតលើកទីមួយទេ ការបោះឆ្នោតស្នងបន្ត (successive ballots) ត្រូវធ្វើឡើង ស្របតាមនីតិវិធីដែលមានកំណត់ទុកក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ (ក) រហូតទាល់បំពេញគ្រប់កន្លែងដែលនៅសល់។

៧. មិនអាចមានចៅក្រមពីររូបជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋតែមួយដូចគ្នាទេ។

សំរាប់គោលបំណងនៃសមាជិកភាពនៅក្នុងតុលាការ ជនម្នាក់អាចចាត់ទុកថាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋច្រើនជាងមួយ ត្រូវសន្មត់ថាជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋដែលជននោះអនុវត្តនូវសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយជាប្រក្រតី។

៨. (ក). នៅក្នុងការជ្រើសរើសចៅក្រម រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសេចក្តីត្រូវការ នៅក្នុងសមាជិកភាពនៃតុលាការ សំរាប់ :

- (i). ការតំណាងនូវប្រព័ន្ធផ្សេងៗគ្នាជាគោលទាំងឡាយនៃពិភពលោក
- (ii). ការតំណាងខាងភូមិសាស្ត្រដែលមានសមធម៌

(iii). ការតំណាងត្រឹមត្រូវនូវចៅក្រមជាបុរស និង ចៅក្រមជាស្ត្រី

- (ខ). រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរចំពោះសេចក្តីត្រូវការបញ្ចូលចៅក្រមដែលមានជំនាញផ្នែកច្បាប់លើបញ្ហាជាក់លាក់ រួមមាន តែមិនកំរិតចំពោះ អំពើហិង្សាលើស្ត្រីនិងកុមារ ។
- ៩. (ក). ជាកម្មវត្ថុនៃអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ) ចៅក្រមត្រូវកាន់តំណែងសំរាប់អាណត្តិប្រាំបួនឆ្នាំ និង ជាកម្មវត្ថុនៃអនុកថាខ័ណ្ឌ (គ) និង តាមមាត្រា ៣៧ កថាខ័ណ្ឌទី ០២ មិនត្រូវមានសិទ្ធិសំរាប់ការបោះឆ្នោតសារជាថ្មីម្តងទៀតទេ ។
 (ខ). នៅក្នុងការបោះឆ្នោតលើកទីមួយ មួយភាគបីនៃចៅក្រមដែលជាប់ឆ្នោត ត្រូវជ្រើសរើសដោយការចាប់ឈ្មោះឱ្យបំរើការសំរាប់អាណត្តិបីឆ្នាំ មួយភាគបីនៃចៅក្រមដែលជាប់ឆ្នោត ត្រូវជ្រើសរើសដោយការចាប់ឈ្មោះ ឱ្យបំរើការសំរាប់អាណត្តិប្រាំមួយឆ្នាំ ហើយចៅក្រមជាប់ឆ្នោតដែលនៅសល់ត្រូវបំរើការសំរាប់អាណត្តិប្រាំបួនឆ្នាំ ។
 (គ). ចៅក្រមដែលត្រូវបានជ្រើសរើសឱ្យបំរើការសំរាប់អាណត្តិបីឆ្នាំ អនុលោមតាមអនុកថាខ័ណ្ឌ(ខ) ត្រូវមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះសំរាប់ការបោះឆ្នោតសារជាថ្មីម្តងទៀតសំរាប់អាណត្តិពេញលេញបាន ។
- ១០. ថ្វីបើមាន កថាខ័ណ្ឌទី០៩ ចៅក្រមដែលត្រូវបានចាត់ឱ្យធ្វើការក្នុងសភាជំនុំជំរះ ឬ សភាឧទ្ធរណ៍ ស្របតាមមាត្រា ៣៩ ត្រូវបន្តការងាររបស់ខ្លួនដើម្បីបញ្ចប់នូវការជំនុំជំរះ ឬ ការឧទ្ធរណ៍ណា ដែលមានការចាប់ផ្តើមសវនាការនៅក្នុងសភានោះទៅហើយ ។

មាត្រា ៣៧ : អំពីការនៅទំនេរតំណែងចៅក្រម

- ១. ក្នុងករណីតំណែងនៅទំនេរ ត្រូវរៀបចំធ្វើការបោះឆ្នោត ស្របតាមមាត្រា៣៦ ដើម្បីបំពេញតំណែងដែលនៅទំនេរនោះ ។
- ២. ចៅក្រមដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឱ្យបំពេញតំណែងដែលនៅទំនេរ ត្រូវបំរើការសំរាប់រយៈពេលដែលនៅសល់នៃអាណត្តិរបស់ចៅក្រមមុន (predecessor's term) និង បើសិនរយៈពេលដែលនៅសល់នោះគឺបីឆ្នាំ ឬ ខ្លីជាងបីឆ្នាំ អនុលោមតាមមាត្រា៣៦ ត្រូវមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះសំរាប់ការបោះឆ្នោតសារជាថ្មីម្តងទៀតសំរាប់អាណត្តិពេញលេញ ។

មាត្រា ៣៨ : អំពីជំនួសប្រធាន

- ១. ប្រធាន និង អនុប្រធានទីមួយនិងទីពីរ ត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសដោយសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចៅក្រម ។ ពួកគេម្នាក់ៗ ត្រូវបំរើការសំរាប់អាណត្តិបីឆ្នាំ ឬ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃអាណត្តិរបស់ខ្លួនជាចៅក្រម ដោយយកតាមករណីមួយណាដែលផុតកំណត់មុនគេ ។ ពួកគេអាចមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះសំរាប់ការបោះឆ្នោតសារជាថ្មីបានម្តងទៀត ។

- ២. អនុប្រធានទីមួយ ត្រូវដើរតួជាប្រធាន ក្នុងករណីដែល ប្រធានមិនទំនេរ ឬ បាត់គុណសម្បត្តិ ។ អនុប្រធានទីពីរ ត្រូវដើរតួជាប្រធាន ក្នុងករណីដែល ទាំងប្រធាន និង អនុប្រធានទីមួយមិនទំនេរ ឬ បាត់គុណសម្បត្តិ ។
- ៣. ប្រធាន ជាមួយនឹង អនុប្រធានទីមួយ និង អនុប្រធានទីពីរ ត្រូវបង្កើតជាចិបតីប្រធាន ដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវ ចំពោះ :
 - (ក). ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលត្រឹមត្រូវនៃតុលាការ លើកលែងតែការិយាល័យព្រះរាជអាជ្ញា, និង
 - (ខ). មុខងារផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវបានប្រគល់ឱ្យខ្លួន ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។
- ៤. នៅក្នុងការបំពេញការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនតាមកថាខ័ណ្ឌ១០៣(ក) ចិបតីប្រធាន ត្រូវសម្របសម្រួលជាមួយ និង ស្វែងរកការស្របគ្នាជាមួយព្រះរាជអាជ្ញាលើរាប់បញ្ហានៃការព្រួយបារម្ភទ្វេភាគី ។

មាត្រា ៣៩ : អំពីសភា (Chambers)

- ១. តាមការឆាប់បំផុត បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសចៅក្រម តុលាការត្រូវរៀបចំខ្លួនជាផ្នែកៗតាមដែលមាន ចែងបញ្ជាក់នៅមាត្រា៣៤ កថាខ័ណ្ឌ(ខ) ។ ផ្នែកឧទ្ធរណ៍ ត្រូវមានសមាសភាព ប្រធាន និង ចៅក្រមបួនរូបផ្សេង ទៀត ផ្នែកជំនុំជំរះមានសមាសភាពមិនតិចជាងចៅក្រមប្រាំមួយរូប និង ផ្នែកមុនការជំនុំជំរះមានសមាសភាពមិនតិច ជាងចៅក្រមប្រាំមួយរូប ។ ការចាត់ចៅក្រមចូលក្នុងផ្នែកទាំងឡាយ ត្រូវផ្អែកលើប្រភេទនៃមុខងារដែលត្រូវបំពេញ ដោយផ្នែកនីមួយៗ និង គុណសម្បត្តិព្រមទាំងបទពិសោធន៍របស់ចៅក្រមដែលជាប់ឆ្នោតជ្រើសរើសឱ្យបំពេញការនៅ ក្នុងតុលាការ តាមរបៀបមួយដែលផ្នែកនីមួយៗត្រូវមានបន្សុំសមរម្យនូវអ្នកមានជំនាញខាងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងខាងច្បាប់អន្តរជាតិ ។ ផ្នែកមុនការជំនុំជំរះ និង ផ្នែកជំនុំជំរះ ត្រូវមានសមាសភាពអធិកភាព (ភាគច្រើន) នូវចៅក្រមដែលមានបទពិសោធន៍ខាងជំនុំជំរះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ។
- ២. (ក). មុខងារចៅក្រមនៃតុលាការ ត្រូវបំពេញតាមផ្នែកនីមួយៗតាមរយៈសភា ។
 - (ខ)(i). សភាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវមានសមាសភាពនៃចៅក្រមផ្នែកឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់
 - (ii). មុខងាររបស់សភាជំនុំជំរះ ត្រូវបំពេញដោយចៅក្រមបីរូបក្នុងចំណោមចៅក្រមផ្នែកជំនុំជំរះ
 - (iii). មុខងាររបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវបំពេញដោយ ចៅក្រមបីរូបនៃចៅក្រមផ្នែកជំនុំជំរះ ឬ ដោយ ចៅក្រមតែមួយរូបនៃផ្នែកនោះ ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និង វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង
 - (គ). គ្មានអ្វីនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវច្រានចោលជាមុន(preclude)នូវការបង្កើតឡើងដំណាលៗគ្នានូវសភាជំនុំ ជំរះ ឬ សភាមុនការជំនុំជំរះ ច្រើនជាងមួយក្នុងពេលតែមួយឡើយ បើសិនការគ្រប់គ្រងមានប្រសិទ្ធភាពនូវបន្តក ការងាររបស់តុលាការ តម្រូវឱ្យធ្វើ ។

៣. (ក). ចៅក្រមដែលត្រូវបានចាត់ឱ្យនៅក្នុងផ្នែកមុនការជំនុំជំរះ និង ផ្នែកជំនុំជំរះ ត្រូវបំរើការក្នុងផ្នែកនោះសំរាប់រយៈពេលបីឆ្នាំ និង បន្ទាប់មករហូតដល់បញ្ចប់នូវករណីរឿងក្តីណាមួយដែលសវនាការនៅក្នុងផ្នែកនោះបានចាប់ផ្តើមធ្វើទៅហើយ ។

(ខ). ចៅក្រមដែលត្រូវបានចាត់ឱ្យនៅក្នុងផ្នែកឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបំរើការក្នុងផ្នែកនោះសំរាប់រយៈពេលទាំងមូលនៃអាណត្តិរបស់ខ្លួន ។

៤. ចៅក្រមដែលត្រូវបានចាត់ឱ្យនៅក្នុងផ្នែកឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបំរើតែនៅក្នុងផ្នែកនោះតែប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គ្មានអ្វីនៅក្នុងមាត្រានេះ ត្រូវបានចោលជាមុននូវការដាក់ជាបណ្តោះអាសន្នចៅក្រមពីផ្នែកជំនុំជំរះ ទៅក្នុងផ្នែកមុនការជំនុំជំរះ ឬ បញ្ជាសមកវិញឡើយ បើសិនជាប្រធានពិចារណាថាការគ្រប់គ្រងមានប្រសិទ្ធភាពនូវបន្ទុកការងាររបស់តុលាការតម្រូវឱ្យធ្វើ ដោយក្នុងលក្ខខណ្ឌថា គ្មានករណីណាដែលចៅក្រមដែលចូលរួមនៅក្នុងតំណាក់កាលមុនការជំនុំជំរះនៃករណីរឿងក្តីមួយ អាចមានសិទ្ធិអង្គុយនៅក្នុងសភាជំនុំជំរះធ្វើសវនាការករណីនោះបានឡើយ ។

មាត្រា ៤០ : អំពីឯករាជ្យភាពនៃចៅក្រម

- ១. ចៅក្រម ត្រូវមានឯករាជ្យនៅក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ។
- ២. ចៅក្រមមិនត្រូវភ្ជាប់ការចូលរួមក្នុងសកម្មភាពណាមួយដែលទំនងជាជ្រៀតជ្រែកក្នុងមុខងារចៅក្រមរបស់ខ្លួន ឬ ប៉ះពាល់ដល់ទំនុកចិត្តក្នុងឯករាជ្យភាពរបស់ខ្លួនឡើយ ។
- ៣. ចៅក្រមទាំងឡាយដែលតម្រូវឱ្យបំរើការលើមូលដ្ឋានពេញម៉ោង នៅឯអាសនៈរបស់តុលាការ មិនត្រូវភ្ជាប់ការចូលរួមនៅក្នុងមុខរបរនៃប្រភេទវិជ្ជាជីវៈណាមួយផ្សេងទៀតឡើយ ។
- ៤. រាល់ចំណោទបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងការអនុវត្តន៍កថាខ័ណ្ឌទី២និងទី៣ ត្រូវសំរេចដោយសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចៅក្រម ។ បើមានចំណោទបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងចៅក្រមណាមួយចៅក្រមនោះមិនត្រូវចូលរួមក្នុងការសំរេចឡើយ ។

មាត្រា ៤១ : អំពីការបញ្ចេញ និង ការបាត់គុណសម្បត្តិនៃចៅក្រម

- ១. ដោយមានការស្នើរបស់ចៅក្រម ធិបតីប្រធាន អាចបញ្ចេញចៅក្រមនោះពីការអនុវត្តន៍មុខងារ តាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។
- ២. (ក). ចៅក្រមមិនត្រូវចូលរួមនៅក្នុងករណីរឿងក្តីណាមួយដែលមានមូលហេតុណាមួយថាមានវិមតិសង្ស័យសមហេតុផលពីភាពលំអៀងរបស់ខ្លួន ។ ចៅក្រមត្រូវបាត់គុណសម្បត្តិពីករណីរឿងក្តី ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌនេះ បើក្នុង

ចំណោមរឿងផ្សេងៗ (if, inter alia) ចៅក្រមនោះបានពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសម្បទាណាមួយពីមុនមកក្នុងករណីដែល តុលាការកំពុងធ្វើការជំនុំជំរះ ឬ ក្នុងករណីព្រហ្មទណ្ឌដែលទាក់ទងនៅក្នុងជំនុំជំរះដែលកំពុងត្រូវរង ការស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងត្រូវនាំយកមកជំនុំជំរះ ។ ចៅក្រមនឹងបាត់គុណសម្បត្តិផងដែរ ដោយសារមូលហេតុផ្សេងៗ ទៀត ដូចជាមានចែងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

(ខ). ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ជនដែលកំពុងត្រូវរងការស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងត្រូវបាននាំយកមកជំនុំជំរះ អាចស្នើសុំ ការបាត់គុណសម្បត្តិនៃចៅក្រម តាមកថាខ័ណ្ឌនេះបាន ។

(គ). ចំណោមបញ្ហាណាមួយលើការបាត់គុណសម្បត្តិរបស់ចៅក្រម ត្រូវសំរេចដោយសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាតនៃ ចៅក្រម ។ ចៅក្រមដែលត្រូវប្រជែងគ្នានោះ ត្រូវមានសិទ្ធិបង្ហាញយោបល់របស់ខ្លួនលើបញ្ហានោះ ប៉ុន្តែ មិនត្រូវ ចូលរួមក្នុងការសំរេចឡើយ ។

មាត្រា ៤២ : អំពី ការិយាល័យអយ្យការ

១- ការិយាល័យអយ្យការ ត្រូវធ្វើសកម្មភាពដោយឯករាជ្យ ក្នុងនាមជាអង្គការដាច់ដោយឡែកមួយរបស់ តុលាការ ។ ការិយាល័យនេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការទទួលការបញ្ជូននានា(referals) និង ព័ត៌មាន ណាមួយដែលបានចង្អុលភស្តុតាងអំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ដើម្បីពិនិត្យ បទល្មើសទាំងនោះ និង ដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងធ្វើការនាំយកមកជំនុំជំរះ នៅចំពោះមុខតុលាការ ។ សមាជិកនៃការិយាល័យនេះ មិនត្រូវស្វែងរក ឬ ធ្វើសកម្មភាព តាមការណែនាំពីប្រភពខាងក្រៅណា មួយឡើយ ។

២- ការិយាល័យនេះ ត្រូវដឹកនាំដោយព្រះរាជអាជ្ញា ។ ព្រះរាជអាជ្ញានោះ ត្រូវមានអំណាចពេញលេញលើ ការគ្រប់គ្រង និង កិច្ចការរដ្ឋបាលនៃការិយាល័យ រួមមាន បុគ្គលិក គ្រឿងសម្រួលការផ្សេងៗ ធនធាន ដទៃទៀតនៃកិច្ចការរដ្ឋបាលនោះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញានោះ ត្រូវបានជួយជ្រោមជ្រែងដោយព្រះរាជអាជ្ញារង ម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ ដែលមានសិទ្ធិអនុវត្តសកម្មភាពណាដែលតម្រូវឱ្យអនុវត្តដោយព្រះរាជអាជ្ញា តាម ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ ត្រូវមានសញ្ជាតិផ្សេងគ្នា ។ ព្រះរាជ អាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារង ត្រូវបំរើការងារនេះពេញម៉ោង ។

៣- ព្រះរាជអាជ្ញានិងព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ ត្រូវតែជាបុគ្គលមានសីលធម៌ខ្ពស់ សមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការ ងារ ហើយមានបទពិសោធអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងទូលំទូលាយខាងការនាំយកមកជំនុំជំរះ ឬ ខាងការជំរះក្តី នៃករណីរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ ត្រូវមានចំណេះល្អឥតខ្ចោះ និង ស្មាត់ជំនាញខាង ភាសាមួយយ៉ាងតិច នៃភាសាការងារទាំងឡាយរបស់តុលាការ ។

៤- ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវជ្រើសរើសឡើង តាមការបោះឆ្នោតសម្ងាត់ ដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃសមាជិកសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី។ ព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ ត្រូវជ្រើសរើសឡើងតាមវិធីដូចគ្នា ពីបញ្ជីបេក្ខជនតាមការស្នើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែងតាំងបេក្ខជនបីនាក់ សម្រាប់មុខតំណែងនីមួយៗនៃព្រះរាជអាជ្ញារង ដែលត្រូវជ្រើសរើសនោះ។ លើកលែងតែមានការសំរេចអំពីអាណត្តិខ្លីជាងនៅពេលបោះឆ្នោត ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ ត្រូវកាន់តំណែងសំរាប់អាណត្តិប្រាំបួនឆ្នាំ និង មិនត្រូវមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតសារជាថ្មីទៀតឡើយ ។

៥- ទាំងព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ មិនត្រូវជាប់ពាក់ព័ន្ធសកម្មភាពណាមួយ ដែលទំនងជាជ្រៀតជ្រែកដល់មុខងារនៃការនាំយកមកជំនុំជំរះរបស់ខ្លួន ឬ ទំនងជាប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីទុកចិត្តនៃឯករាជ្យភាពរបស់ខ្លួនឡើយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារងទាំងឡាយ មិនត្រូវជាប់ពាក់ព័ន្ធក្នុងសកម្មភាពមុខរបរណាមួយដែលមានលក្ខណៈជាវិជ្ជាជីវៈឡើយ ។

៦- ធិបតីភាព អាចអនុគ្រោះ មិនចាត់វិធានការលើករណីជាក់លាក់ណាមួយ ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារង តាមការស្នើសុំរបស់គេ។

៧- ទាំងព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងព្រះរាជអាជ្ញារង មិនត្រូវចូលរួមក្នុងសកម្មភាពណាមួយ ដែលអាចមានហេតុផលនាំឱ្យមានវិមតិសង្ស័យ លើភាពឥតលំអៀងរបស់ខ្លួន ទោះដោយមូលហេតុណាក៏ដោយ។ ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ព្រះរាជអាជ្ញារង ត្រូវបាត់គុណសម្បត្តិរឿងក្តីនោះ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌនេះ ប្រសិនបើក្នុងនោះ ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ព្រះរាជអាជ្ញារង ធ្លាប់ជាប់ពាក់ព័ន្ធពីមុនក្នុងរឿងក្តីនោះនៅក្នុងតុលាការ ទោះជាក្នុងឋានៈអ្នកដោយ ឬ ក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងករណីជាតិ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជនដែលកំពុងត្រូវរងការស៊ើបអង្កេត ឬ ត្រូវបាននាំយកមកជំនុំជំរះនោះ ។

៨- រាល់បញ្ហាដែលទាក់ទងដល់ការបាត់គុណសម្បត្តិរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ព្រះរាជអាជ្ញារង ចេញពីករណីរឿងក្តីនោះ ត្រូវសំរេចដោយសភាខ្លួនឯង ។

(ក) នៅពេលណាក៏បាន ជនដែលកំពុងរងការស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងត្រូវបាននាំយកមកជំនុំជំរះ អាចស្នើសុំពីការបាត់គុណសម្បត្តិរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ព្រះរាជអាជ្ញារង ពីករណីរឿងក្តីនោះ តាមមូលហេតុណាមួយ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងមាត្រានេះ.

(ខ) បើសមស្រប ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ព្រះរាជអាជ្ញារង ត្រូវមានសិទ្ធិបញ្ជូនមតិយោបល់របស់ខ្លួនលើបញ្ហានោះ

៩- ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែងតាំងទីប្រឹក្សាដែលមានជំនាញខាងច្បាប់លើបញ្ហាជាក់លាក់នានា រួមមាន ប៉ុន្តែ មិនកំរិតដែនកំណត់ត្រឹមនេះឡើយ អំពើបង្ខំសេពសន្ថវៈ និង ការបំពានផ្នែកជនខ្ចី ព្រមទាំងអំពើហិង្សា ប្រឆាំងនឹងកុមារ ។

មាត្រា ៤៣ : អំពី ក្រឡាបញ្ជី

១- ផ្នែកក្រឡាបញ្ជី ត្រូវទទួលខុសត្រូវកិច្ចការផ្នែករដ្ឋបាលដែលមានទិដ្ឋភាពមិនមែនកិច្ចការរដ្ឋបាលនិង សេវាកម្មរបស់តុលាការឡើយ ដោយមិនមានអត្ថិធម៌ចំពោះមុខងារ និង អំណាចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ស្របតាមមាត្រា ៤២ ឡើយ ។

២- ផ្នែកក្រឡាបញ្ជី ត្រូវដឹកនាំដោយក្រឡាបញ្ជី ដែលត្រូវជាមន្ត្រីរដ្ឋបាលគោលរបស់តុលាការ ។ ក្រឡា បញ្ជី ត្រូវអនុវត្តមុខងាររបស់ខ្លួន តាមការអនុញ្ញាតរបស់ប្រធានតុលាការ ។

៣- ក្រឡាបញ្ជី និង ក្រឡាបញ្ជីរង ត្រូវតែជាបុគ្គលដែលមានសីលធម៌ខ្ពស់ មានសមត្ថភាពខ្ពស់ និង ត្រូវមាន ចំណេះល្អឥតខ្ចោះក្នុងការងារ ព្រមទាំងស្នាក់ជំនាញខាងភាសាមួយយ៉ាងតិចនៃភាសាការងារទាំងឡាយ របស់តុលាការ ។

៤- ចៅក្រមទាំងឡាយត្រូវជ្រើសរើស ក្រឡាបញ្ជី តាមការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់ តាមមតិភាគច្រើនដាច់ ខាត ដោយត្រូវពិចារណានូវអនុសាសន៍ ដែលធ្វើឡើងដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីផងដែរ ។ ប្រសិនបើ សេចក្តីត្រូវការកើនឡើង ហើយមានអនុសាសន៍របស់ក្រឡាបញ្ជីទៀតនោះ ចៅក្រម ត្រូវជ្រើសរើសតាម រយៈវិធីដូចគ្នា នូវក្រឡាបញ្ជីរងម្នាក់ ។

៥- ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវកាន់តំណែងអាណត្តិប្រាំឆ្នាំ ដែលមានសិទ្ធិឱ្យគេជ្រើសរើសជាថ្មីបានតែម្តងទៀតទេ និង ត្រូវបំរើការងារពេញម៉ោង ។ ក្រឡាបញ្ជីរង ត្រូវកាន់តំណែងអាណត្តិប្រាំឆ្នាំ ឬ ក៏អាណត្តិខ្លីជាងនេះ

ដែលសំរេចដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាតរបស់ចៅក្រម ហើយអាចនឹងត្រូវគេជ្រើសរើស តាមមូលដ្ឋាន ដែលថាក្រឡាបញ្ជីរង និងត្រូវហៅមកបំរើការ តាមសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់ ។

៦- ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវបង្កើតឡើងនូវអង្គភាពការពារជនរងគ្រោះនិងសាក្សី នៅក្នុងផ្នែកក្រឡាបញ្ជី ។ ដោយ មានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយការិយាល័យអយ្យការ អង្គភាពនេះ ត្រូវផ្តល់នូវវិធានការការពារនានា និង ការរៀបចំខាងសន្តិសុខ ការផ្តល់ឱវាទនិងជំនួយការសមស្របដទៃទៀតឱ្យដល់សាក្សី ជនរងគ្រោះ ដែលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការ និង ជនដទៃទៀតដែលស្ថិតក្នុងសភាពគ្រោះថ្នាក់ បណ្តាលមក ពីការផ្តល់សក្ខីកម្មដោយសាក្សី ។ អង្គភាពនេះ ត្រូវឱ្យមានបុគ្គលិកដែលមានជំនាញខាងការប៉ះទង្គិចផ្លូវ ចិត្ត រួមទាំងការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តដែលទាក់ទងទៅនឹងអំពើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៃការបំពានផ្នែកភេទ ។

មាត្រា ៤៤ : អំពី បុគ្គលិក

១- ព្រះរាជអាជ្ញា និង ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវតែងតាំងបុគ្គលិកមានលក្ខណៈសម្បត្តិក្នុងការងារ ដូចដែលតម្រូវឱ្យ មានសំរាប់ការិយាល័យនីមួយៗ ។ ចំពោះព្រះរាជអាជ្ញាវិញ ការតែងតាំងនេះត្រូវរួមមានទាំងការតែង តាំង អ្នកស៊ើបអង្កេតផងដែរ ។

២- ក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលិកធ្វើការ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវធានាថាមានបទដ្ឋានខ្ពស់បំផុតផ្នែក ប្រសិទ្ធភាព សមត្ថភាព សុចរិតភាព ហើយបើចាំបាច់ ត្រូវគោរពតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចមានចែងក្នុង កថាខ័ណ្ឌទី៨នៃមាត្រា ៣៦ ។

៣- ដោយមានការយល់ព្រមរបស់ជំនុំជម្រះប្រធាននិងព្រះរាជអាជ្ញា, ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវដាក់ស្នើបទបញ្ជាគ្រប់គ្រង បុគ្គលិក ដែលមានទាំងខ្មែរនិងលក្ខខណ្ឌនានាអំពីការតែងតាំង ការបើកប្រាក់បំណាច់ និង ការបណ្តេញ ចេញនៃបុគ្គលិករបស់តុលាការ ។ បទបញ្ជាគ្រប់គ្រងបុគ្គលិកនោះ ត្រូវអនុម័តយល់ព្រមដោយសន្និបាត នៃរដ្ឋភាគី ។

៤- ក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស តុលាការ អាចទទួលបុគ្គលិកជំនាញឱ្យបំរើការ ដែលធ្វើការមិនយកកម្រៃ ដែល ផ្តល់ដោយរដ្ឋភាគី អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល ឬ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនានា ដើម្បីជួយកិច្ចការនានា របស់អង្គភាពណាមួយរបស់តុលាការ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចទទួលយកសំណើផ្តល់បុគ្គលិកនោះ ក្នុងនាម

ការិយាល័យអយ្យការ។ បុគ្គលិកដែលធ្វើការមិនយកកម្រៃនេះ ត្រូវបានទទួលឱ្យបំរើការ ស្របតាម គោលការណ៍នានា ដែលនឹងបង្កើតឡើងដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។

មាត្រា ៤៥ : អំពី ការប្រកាសជាឱ្យារីក

តាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ មុនពេលទទួលបានការកិច្ចរបស់ខ្លួនរៀងខ្លួន ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញា រង ក្រឡាបញ្ជី ក្រឡាបញ្ជីរង ត្រូវធ្វើការប្រកាសជាឱ្យារីកមួយ នៅក្នុងតុលាការជាសាធារណៈថានឹង បំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនរៀងខ្លួន ដោយឥតលំអៀង និង ដោយមនសិការខ្ពស់ ។

មាត្រា ៤៦ : អំពី ការបញ្ឈប់ពីការងារ

១- ត្រូវបានបញ្ឈប់ពីការងារនូវចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ក្រឡាបញ្ជី ក្រឡាបញ្ជីរង ប្រសិនបើមានសេចក្តីសម្រេចបញ្ឈប់ពីការងារដែលធ្វើឡើង ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី២ ក្នុងករណីដែល បុគ្គលនោះ :

- (ក) ត្រូវគេរកឃើញថាបានប្រព្រឹត្តកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ ឬ បានបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើភារកិច្ចរបស់ខ្លួន តាម ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង, ឬ
- (ខ) គ្មានលទ្ធភាពបំពេញមុខងារទាំងឡាយដែលតម្រូវដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

២- សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ឈប់នូវចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ពីការងារ តាមកថាខ័ណ្ឌទី១ ត្រូវសម្រេចដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី តាមការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់ :

- (ក) ចំពោះករណីចៅក្រម តាមមតិភាគច្រើនពីរភាគបីនៃរដ្ឋភាគី តាមអនុសាសន៍ ដែលអនុម័ត ដោយមតិភាគច្រើនពីរភាគបីនៃចៅក្រមដទៃទៀត ។
- (ខ) ចំពោះករណីព្រះរាជអាជ្ញា តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃរដ្ឋភាគី ។
- (គ) ចំពោះករណីព្រះរាជអាជ្ញារង តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃរដ្ឋភាគី តាមអនុសាសន៍របស់ ព្រះរាជអាជ្ញា ។

៣- សេចក្តីសម្រេចអំពីការបញ្ឈប់ ក្រឡាបញ្ជី ឬ ក្រឡាបញ្ជីរង ពីការងារ តាមកថាខ័ណ្ឌទី១ ត្រូវសម្រេច ដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាតរបស់ចៅក្រមទាំងឡាយ ។

៤- ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ក្រឡាបញ្ជី ឬ ក្រឡាបញ្ជីរង ដែលមានការប្រព្រឹត្ត ឬ លទ្ធភាពបំពេញមុខងារនៃតំណែងរបស់ខ្លួន ដូចដែលតម្រូវដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវបានប្រជែងតវ៉ា ក្រោមមាត្រានេះ ត្រូវមានឱកាសយ៉ាងពេញលេញក្នុងការបង្ហាញ និង ទទួលភស្តុតាង ព្រមទាំងធ្វើការ ដាក់ជូន ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។ បុគ្គលដែលបិតក្នុងចំណោមបញ្ហានោះ មិនត្រូវចូលរួម ក្នុងការពិចារណាលើបញ្ហានោះទេ។

មាត្រា ៤៧ : អំពី វិធានការដាក់វិន័យ

ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ក្រឡាបញ្ជី ឬ ក្រឡាបញ្ជីរងណា ដែលប្រព្រឹត្តកំហុស មិនសូវធ្ងន់ធ្ងរដូចកំហុសដែលបានចែងក្នុងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រា ៤៦ ទេនោះ ត្រូវជាកម្មវត្ថុនៃវិធាន ការដាក់វិន័យនេះ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

មាត្រា ៤៨ : អំពី បុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិ

១- តុលាការ ត្រូវមានបុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិ នៅលើដែនដីនៃរដ្ឋភាគីនីមួយៗ ដែលចាំបាច់សម្រាប់ ការបំពេញការងារ តាមគោលបំណងរបស់តុលាការ ។

២- នៅពេលបំពេញភារកិច្ច ឬ ដោយគោរពតាមភារកិច្ចរបស់តុលាការ ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជ អាជ្ញារង និង ក្រឡាបញ្ជី ត្រូវមានបុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិ ដូចដែលបានផ្តល់ដល់ប្រមុខនៃបេសក កម្មការទូតនានា ហើយបន្ទាប់ពីការផុតកំណត់នៃអាណត្តិបំពេញការងាររបស់ខ្លួនហើយនោះ ត្រូវបានបន្ត ផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិពីដំណើរការផ្នែកច្បាប់រាល់គ្រប់សកម្មភាព ទាក់ទងលើពាក្យសំដីដែលបាននិយាយ ដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ ពាក្យសំដីជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ព្រមទាំងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលពួកគេបំពេញក្នុង សម្បទាផ្លូវការរបស់ខ្លួន ។

៣- ក្រឡាបញ្ជីរង និង បុគ្គលិកនៃការិយាល័យអយ្យការ និង បុគ្គលិកនៃការិយាល័យផ្នែកក្រឡាបញ្ជី ត្រូវមានបុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិ ព្រមទាំងមធ្យោបាយសម្រួលការចាំបាច់ទាំងឡាយ ដើម្បីបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី បុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិរបស់តុលាការ ។

៤- អ្នកការពារ អ្នកជំនាញ សាក្សី ឬ បុគ្គលណាមួយដែលតម្រូវឱ្យមានវត្តមាននៅឯអាសនៈរបស់តុលាការ ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវបុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិនោះ តាមការចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យការប្រព្រឹត្តទៅរបស់តុលាការ ប្រព្រឹត្តទៅដោយសមរម្យ ស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីបុព្វសិទ្ធិនិងអភ័យឯកសិទ្ធិរបស់តុលាការ ។

៥- បុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិ របស់ :

- (ក) ចៅក្រម ឬ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចត្រូវបានបដិសេធវិញ តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតរបស់ចៅក្រម
- (ខ) ក្រឡាបញ្ជី អាចត្រូវបានបដិសេធវិញ ដោយធិបតីប្រធាន
- (គ) ព្រះរាជអាជ្ញារង និង បុគ្គលិកនៃការិយាល័យអយ្យការ ត្រូវបានបដិសេធវិញ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា
- (ឃ) ក្រឡាបញ្ជីរង និង បុគ្គលិកនៃការិយាល័យផ្នែកសៀវភៅបញ្ជីអាចត្រូវបានបដិសេធវិញដោយក្រឡាបញ្ជី ។

មាត្រា ៤៩ : អំពី ប្រាក់បៀវត្ស វិភាជន៍ និង ប្រាក់ចំណាយ

ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ក្រឡាបញ្ជី ឬ ក្រឡាបញ្ជីរង ត្រូវទទួលបានប្រាក់បៀវត្ស វិភាជន៍ និង ប្រាក់ចំណាយផ្សេងៗ តាមសេចក្តីសំរេចរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។ ប្រាក់បៀវត្ស និង វិភាជន៍ទាំងនេះ មិនត្រូវបានកាត់បន្ថយឡើយ ក្នុងកំឡុងពេលនៃការបំពេញការងារក្នុងអាណត្តិ ។

មាត្រា ៥០ : អំពី ភាសាការងារ និងភាសាផ្លូវការ

- ១- ភាសាផ្លូវការរបស់តុលាការ គឺភាសាអារ៉ាប់ ចិន អង់គ្លេស បារាំង រុស្ស៊ី និង អេស្ប៉ាញ។ សាលក្រម តុលាការ ក៏ដូចជា សេចក្តីសម្រេចដទៃទៀត ដែលដោះស្រាយបញ្ហាជាមូលដ្ឋានទាំងឡាយនៅក្នុង តុលាការ ត្រូវបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាផ្លូវការទាំងឡាយ។ ធិបតីប្រធាន ត្រូវកំណត់នូវសេចក្តីសម្រេច នានាដែលពិចារណាថាសេចក្តីសម្រេចមួយណា ជាដំណោះស្រាយបញ្ហាជាមូលដ្ឋាន សំរាប់គោលបំណងនៃ កថាខ័ណ្ឌនេះ ស្របតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបង្កើតឡើងដោយវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។
- ២- ភាសាការងាររបស់តុលាការ គឺភាសាអង់គ្លេស និង បារាំង។ វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ត្រូវកំណត់ ករណីណាខ្លះ ដែលត្រូវប្រើភាសាផ្លូវការផ្សេងៗទៀត ជាភាសាការងារដែរ ។
- ៣- តាមសំណើរបស់ភាគីណាមួយអំពីដំណើរការជំរះរឿងក្តី ឬ តាមសំណើរបស់រដ្ឋណាមួយដែលបានការ អនុញ្ញាតឱ្យធ្វើអន្តរាគមន៍ដល់ដំណើរការជំរះរឿងក្តី, តុលាការ ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យប្រើភាសាផ្សេងទៀត ក្រៅពីភាសាអង់គ្លេស ឬ បារាំង ទៅតាមសំណើរបស់ភាគី ឬ រដ្ឋនោះបាន, ដរាបណា តុលាការ ពិចារណាថ្លឹងថ្លែងយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់អំពីការអនុញ្ញាតនោះ ។

មាត្រា ៥១ : អំពី វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង

- ១- វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ត្រូវចូលជាធរមាន តាមការអនុម័តដោយមតិភាគច្រើនពីភាគីនៃសមា ជិកសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។
- ២- ការធ្វើវិសោធនកម្ម ចំពោះវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង អាចស្នើឡើងដោយ :
 - (ក) រដ្ឋភាគីណាមួយ
 - (ខ) ចៅក្រម ដែលបំពេញភារកិច្ច តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត, ឬ
 - (គ) ព្រះរាជអាជ្ញា

ការធ្វើវិសោធនកម្មនេះ ត្រូវចូលជាធរមាន តាមការអនុម័តដោយមតិភាគច្រើនពីរភាគបីនៃសមាជិកសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។

៣- ក្នុងករណីនៃការចូលជាធរមានជាប្រញាប់ ដែលមិនមានចែងអំពីស្ថានភាពជាក់លាក់ចំពោះមុខតុលាការ បន្ទាប់ពីការអនុម័តនូវវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាងនោះដោយមតិភាគច្រើនពីរភាគបី, ចៅក្រម អាចបង្កើតឡើងនូវវិធានបណ្តោះអាសន្នដើម្បីអនុវត្តរហូតដល់វិធានបណ្តោះអាសន្ននោះ ត្រូវបានអនុម័ត ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្ម ឬ ត្រូវបានបដិសេធចោល នៅក្នុងសម័យប្រជុំពិសេសឬសាមញ្ញនាពេលបន្ទាប់របស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។

៤- វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ការធ្វើវិសោធនកម្មលើវិធាននោះ និង វិធានបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវធ្វើស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ ការធ្វើវិសោធនកម្មលើវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ក៏ដូចជា វិធានបណ្តោះអាសន្នដែរ មិនត្រូវមានប្រតិសកម្មនាំឱ្យខូចប្រយោជន៍នៃជនដែលកំពុងវិក្រោមការស៊ើបអង្កេត ឬ ការនាំយកមកជំនុំជំរះ ឬ ជនដែលត្រូវបានតុលាការថ្កោលទោសឡើយ ។

៥- ក្នុងករណីមានការជួយគ្នា រវាងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះជាមួយនិងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះត្រូវមានអានុភាពលុបលើវិធាននោះ ។

មាត្រា ៥២ : អំពី បទបញ្ជាតុលាការ

១- ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និង វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ចៅក្រម ត្រូវតែអនុម័តនូវបទបញ្ជាតុលាការចាំបាច់ទាំងឡាយសំរាប់ដំណើរការជាប្រក្រតីរបស់ខ្លួន ដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាត ។

២- ត្រូវមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយព្រះរាជអាជ្ញា និង ក្រឡាបញ្ជី នូវភាពពិស្តារនៃបទបញ្ជា និង ការធ្វើវិសោធនកម្មលើបទបញ្ជានោះ ។

៣- បទបញ្ជា និង វិសោធនកម្មលើបទបញ្ជានោះ ត្រូវចូលជាធរមាននៅពេលត្រូវបានអនុម័ត លើកលែងតែមានសេចក្តីសំរេចផ្សេងពីនេះ ដោយចៅក្រម ។ បន្ទាប់ពីអនុម័តហើយភ្លាម សេចក្តីអនុម័តលើបទបញ្ជា

និង វិសោធនកម្មលើបទបញ្ជានោះ ត្រូវបញ្ជូនចែកចាយជូនដល់រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ដើម្បីស្នើសុំមតិ
យោបល់ ។ ប្រសិនបើ មិនមានការជំទាស់ពីរដ្ឋភាគីភាគច្រើនទេ នៅក្នុងកំឡុងពេលប្រាំមួយខែ សេចក្តី
អនុម័តលើបទបញ្ជា និង វិសោធនកម្មលើបទបញ្ជានោះ ត្រូវនៅមានជាធរមាន ។

ភាគទី ៥ : ការស៊ើបអង្កេត និង ការនាំយកមកជំនុំជំរះ

មាត្រា ៥៣ : អំពីការផ្តួចផ្តើមការស៊ើបអង្កេត

១. ដោយបានវាយតម្លៃលើព័ត៌មានដែលព្រះរាជអាជ្ញារកបាន ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវផ្តួចផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេត
លើកលែងតែព្រះរាជអាជ្ញាសំរេចថា មិនមានមូលដ្ឋានសមហេតុផលក្នុងការដំណើរការជំរះរឿងក្តីក្រោម
ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ ក្នុងការសំរេចចិត្តថាត្រូវផ្តើមស៊ើបអង្កេតឬអត់នោះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវពិចារណា
ថា :

(ក) តើព័ត៌មានដែលព្រះរាជអាជ្ញារកបាននោះ មានមូលដ្ឋានសមហេតុផលឱ្យជឿទុកចិត្តបានថាបទល្មើស
ដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ត្រូវបានជនល្មើសប្រព្រឹត្ត ឬ កំពុងត្រូវបានជនល្មើស
ប្រព្រឹត្ត

(ខ) តើរឿងក្តីនេះអាច ឬ នឹងអាចទទួលយកបានក្រោមមាត្រា ១៧, និង

(គ) ដោយពិចារណាចំពោះភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើស និង ផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ តើមានហេតុ
ផលសមរម្យដែល ទោះជាយ៉ាងណា ធ្វើអោយជឿថាការស៊ើបអង្កេត នឹងមិនបំរើប្រយោជន៍យុត្តិ
ធម៌ទេ ។

ប្រសិនបើព្រះរាជអាជ្ញាសំរេចថា មិនមានមូលដ្ឋានសមហេតុផលក្នុងការដំណើរការជំរះរឿងក្តី ហើយ
ការសំរេចរបស់ខ្លួនផ្អែក តែទៅលើអនុកថាខ័ណ្ឌ(គ)ខាងលើប៉ុណ្ណោះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែជូនដំណឹងមក
សភាមុនការជំនុំជំរះ ។

២. ក្រោយពេលស៊ើបអង្កេត បើសិនជាព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា មិនមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ការនាំខ្លួន
មកជំនុំជំរះ ដោយសារ :

(ក) មិនមានមូលដ្ឋានអង្គហេតុ ឬ អង្គច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចេញដីកាចាប់ខ្លួន ឬដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួន តាមមាត្រា៥៨

(ខ) ករណីរឿងក្តីនេះមិនអាចទទួលយកបានក្រោមមាត្រា ១៧ ឬ

(គ) ការនាំយកមកជំនុំជំរះមិនបំរើប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដោយបានពិចារណាលើគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ រួមទាំងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ ព្រមទាំងអាយុ ឬ ពិការភាពរបស់ជនជាប់ចោទ និងតួនាទីរបស់គេ ក្នុងអំពើល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ឡើង ។

ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវជូនដំណឹងមកសភាមុនការជំនុំជំរះ និង មករដ្ឋដែលបានលើករឿងក្តីនេះឡើង ក្រោមមាត្រា១៤ ឬ មកក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខតាមកថាខ័ណ្ឌ(ខ) នៃមាត្រា១៣ អំពីការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន និង អំពីហេតុផលនៃការសន្និដ្ឋាននោះ ។

៣. (ក) តាមសំណើសុំរបស់រដ្ឋដែលបានលើករឿងក្តីនេះឡើងក្រោមមាត្រា ១៤ ឬ តាមសំណើរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ ក្រោមកថាខ័ណ្ឌ(ខ) នៃមាត្រា១៣ សភាមុនការជំនុំជំរះអាចពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសំរេចមិនដំណើរការជំរះរឿងក្តីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា តាមកថាខ័ណ្ឌទី១ ឬទី២ ហើយអាចធ្វើសំណើសុំឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាពិចារណាលើសេចក្តីសំរេចនោះឡើងវិញ ។

(ខ) ជាងនេះទៅទៀត តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមផ្ទាល់របស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ខ្លួនអាចពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសំរេចមិនដំណើរការជំរះរឿងក្តីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា បើសេចក្តីសំរេចនេះផ្អែកតែទៅលើកថាខ័ណ្ឌទី១(គ) ឬទី២(គ) ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងករណីនេះ សេចក្តីសំរេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាមានប្រសិទ្ធភាពបាន កាលណា សភាមុនការជំនុំជំរះយល់ស្របតាម ។

៤. នៅពេលណាក៏បានព្រះរាជអាជ្ញាអាចពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសំរេចថាតើត្រូវផ្តួចផ្តើមការស៊ើបអង្កេត ឬ ការនាំយកមកជំនុំជំរះដោយផ្អែកលើអង្គហេតុ ឬ ព័ត៌មានថ្មីៗ ។

មាត្រា ៥៤ : អំពីការកិច្ច និង អំណាចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាពាក់ព័ន្ធនឹងការស៊ើបអង្កេត

១. ព្រះរាជអាជ្ញា :

(ក) ដើម្បីប្រមូលនូវការពិត ត្រូវពង្រីកការស៊ើបអង្កេតដើម្បីគ្របដណ្តប់គ្រប់អង្គហេតុ និង ភស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃ ថា តើមានឬគ្មានការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ហើយដើម្បីធ្វើការនេះ ត្រូវស៊ើបអង្កេតប្រកបដោយសមភាព លើកាលៈទេសៈសង្ស័យជាប់ជំពាក់ក្នុង បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និង កាលៈទេសៈរួចពីពិរុទ្ធភាព ។

(ខ) ត្រូវចាត់វិធានការសមស្របដើម្បីធានាដល់ការស៊ើបអង្កេត និង ការនាំយកមកជំនុំជម្រះប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាព ក្រោមយុត្តាធិការតុលាការនេះ ហើយដើម្បីធ្វើការនេះ ត្រូវគោរពនូវប្រយោជន៍ និងកាលៈទេសៈបុគ្គលនៃជនរងគ្រោះ និង សាក្សី រួមមានអាយុ ភេទ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា៧ និងរួមទាំងសុខភាពទៀតផង ហើយត្រូវពិចារណាលើចរិតលក្ខណៈនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ នោះ ជាពិសេសកាលណាមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយការបំពានខាងផ្លូវភេទ ការបំពានខាងដែនឪ ឬ អំពើ ហិង្សាប្រឆាំងនឹងកុមារ, និង

(គ) គោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិបុគ្គលទាំងឡាយដែលបានលើកឡើងក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

២. ព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើទីកន្លែងនៃរដ្ឋមួយ :

- (ក) ដោយស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃភាគទី៩ . ឬ
- (ខ) ដោយមានការអនុញ្ញាតរបស់សភាជំនុំជម្រះ ស្របតាម កថាខ័ណ្ឌទី ៣(ឃ) នៃមាត្រា ៥៧

៣. ព្រះរាជអាជ្ញា :

- (ក) អាចប្រមូល និង ពិនិត្យភស្តុតាង
- (ខ) អាចសុំឱ្យបង្ហាញខ្លួន និង សួរចម្លើយ ជនដែលកំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី

(គ) អាចស្វែងរកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីបណ្តារដ្ឋ ឬ អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាលនានា ឬ អាចស្វែងរកការចាត់ចែងណាមួយ ស្របតាមសមត្ថកិច្ច និង/ឬ អាណត្តិរៀងៗខ្លួន ។

(ឃ) អាចធ្វើការចាត់ចែង ឬ កិច្ចព្រមព្រៀង ដែលមិនផ្ទុយពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ហើយដែលអាចជាការចាំបាច់ ដើម្បីសម្រួលដល់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីរដ្ឋ អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល ឬ ពីបុគ្គលណាមួយ ។

(ង) នៅដំណាក់កាលណាមួយនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី អាចយល់ព្រមមិនលាតត្រដាងបង្ហាញនូវឯកសារ ឬ ព័ត៌មានដែលព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានក្នុងលក្ខខណ្ឌរក្សាអាទិកំបាំង ឬ ក្នុងលក្ខខណ្ឌដើម្បីបង្កើនភស្តុតាងថ្មីតែប៉ុណ្ណោះ លើកលែងតែអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន នោះបានយល់ព្រម ។ និង

(ច) អាចចាត់វិធានការចាំបាច់ ឬ ស្នើសុំឱ្យមានវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធានាអាទិកំបាំងនៃព័ត៌មានធានាការពារបុគ្គលណាមួយ ឬ ធានាការរក្សាភស្តុតាង ។

មាត្រា ៥៥ : អំពីសិទ្ធិរបស់បុគ្គលក្នុងកំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត

១. ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេតក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ជនមួយរូប :

(ក) មិនត្រូវគេបង្ខំឱ្យទំលាក់ការជាប់ជំពាក់ក្នុងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើខ្លួនឯង ឬ បង្ខំឱ្យទទួលសារភាពពិរុទ្ធភាពឡើយ

(ខ) មិនត្រូវជាកម្មវត្ថុនៃការបង្ខិតបង្ខំ អំពើហិង្សា ឬ ការគំរាមកំហែងក្រោមរូបភាពណាមួយ ឬ ជាកម្មវត្ថុនៃការធ្វើទារុណកម្ម ឬ នៃការដាក់ទណ្ឌកម្មក្រោមរូបភាពណាមួយ ដែលមានសភាពសាហាវយង់ឃ្នង អមនុស្សធម៌ និងបន្ទាបបន្ថោកសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សឡើយ ។

(គ) បើសិនការសួរចម្លើយធ្វើឡើងជាការដទៃក្រៅពីភាសាដែលជននោះអាចយល់ និង និយាយបាន ពេញលេញ ត្រូវមានជំនួយដោយឥតគិតថ្លៃនៃអ្នកបកប្រែភាសាដែលមានសមត្ថភាព ហើយការបកប្រែនោះ គឺចាំបាច់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការនៃភាពយុត្តិធម៌ ។

(ឃ) មិនត្រូវដាក់ម្ចាស់នៃការចាប់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនដោយបំពាន ហើយមិនត្រូវបានគេដកហូតសិទ្ធិសេរីភាព លើកលែងតែ មានមូលដ្ឋានដូចដែល និង ស្របតាមនីតិវិធីដែលមានចែងឡើងនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

៤. ខណៈដែលមានមូលដ្ឋានធ្វើអោយជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ហើយជននោះ ជិតត្រូវបានព្រះរាជអាជ្ញាសួរចម្លើយ ឬ ជិតត្រូវបានអាជ្ញាធរជាតិសួរចម្លើយ ដោយអនុលោមទៅតាមសំណើដែលធ្វើឡើង ក្រោមភាគទី៩នៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ជននោះនឹងត្រូវមានផងដែរនូវសិទ្ធិដូចខាងក្រោម ដែលជាសិទ្ធិត្រូវបានគេជូនដំណឹងមុនពេលត្រូវរងការសួរចម្លើយ ដូចជា :

(ក) មុនពេលគេសួរចម្លើយ ត្រូវបានគេជូនដំណឹងថា មានមូលដ្ឋានធ្វើអោយជឿថា គាត់បានប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌក្រោម យុត្តាធិការតុលាការ ។

(ខ) នៅស្ងៀមស្ងាត់ ដោយមិនចាត់ទុកការស្ងៀមស្ងាត់នោះ ដើម្បីកំណត់អំពីពិរុទ្ធភាព ឬ និរទណ្ឌភាពឡើយ

(គ) មានជំនួយផ្នែកច្បាប់តាមការជ្រើសរើសរបស់ជននោះ ឬប្រសិនបើជននោះគ្មានជំនួយផ្នែកច្បាប់ទេ ជននោះត្រូវមានជំនួយផ្នែកច្បាប់ដែលត្រូវបានគេចាត់ឱ្យខ្លួន ក្នុងករណីណាមួយដែលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នោះ និង ដោយគ្មានបង់ប្រាក់ឈ្នួលអ្វីឡើយ ប្រសិនបើជននោះគ្មានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បង់ប្រាក់ឈ្នួលនោះ ។

(ឃ) ក្នុងពេលសួរចម្លើយ ត្រូវតែមានវត្តមានស្មារតីនៃជននោះ លើកលែងតែជននោះស្ម័គ្រចិត្តបោះបង់សិទ្ធិត្រូវមានស្មារតីនេះ ។

មាត្រា ៥៦ : អំពីតួនាទីរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះពាក់ព័ន្ធនឹងឱកាសនៃការស៊ើបអង្កេតតែម្តងគត់

១. (ក) កាលណាព្រះរាជអាជ្ញាពិចារណាទៅឃើញថា ការស៊ើបអង្កេតបង្ហាញនូវឱកាសតែម្តងគត់ក្នុងការស្រង់យកសក្ខីកម្ម ឬ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ពីសាក្សី ឬ ក្នុងការពិនិត្យ ប្រមូល ឬ ពិសោធសក្ខីតាំងដែលក្រោយមកអាចនឹងរកមិនបាន សម្រាប់គោលបំណងនៃការជំនុំជំរះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែជូនដំណឹងមកសភាមុនការជំនុំជំរះ ។

(ខ) នៅក្នុងករណីនេះ តាមសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចចាត់វិធានការនោះដែលអាចចាំបាច់ដើម្បីធានានូវប្រសិទ្ធភាព និងឯករាជ្យភាពនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ហើយជាពិសេសដើម្បីការពារនូវសិទ្ធិការពារខ្លួន ។

(គ) លើកលែងតែ សភាមុនការជំនុំជំរះបញ្ហាផ្ទុយពីនេះ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវតែផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនៅជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឬដែលត្រូវបង្ហាញខ្លួនតបតាមដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួនដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយការស៊ើបអង្កេតដែលបានលើកឡើងក្នុង អនុកថាខ័ណ្ឌ(ក) ដើម្បីស្តាប់ជននោះបកស្រាយអំពីរឿងហេតុ ។

២. វិធានការដែលបានលើកឡើងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១(ខ) អាចរួមមាន :

- (ក) ធ្វើអនុសាសន៍ ឬ ចេញបញ្ជាទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងនីតិវិធីដែលត្រូវប្រតិបត្តិតាម
- (ខ) ណែនាំឱ្យគេធ្វើកំណត់ហេតុអំពីដំណើរការជំរះរឿងក្តី
- (គ) តែងតាំងអ្នកជំនាញដើម្បីជួយ
- (ឃ) អនុញ្ញាតឱ្យមានស្មារតី សម្រាប់ជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន និង ដែលត្រូវបង្ហាញខ្លួននៅមុខតុលាការតបតាមដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួន ដើម្បីចូលរួម ឬ កាលណាជននោះមិនទាន់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឬ បង្ហាញខ្លួននៅឡើយ ឬ ស្មារតីមិនទាន់ត្រូវបានចាត់តាំងឡើង ត្រូវតែងតាំងស្មារតីមួយរូបផ្សេងទៀត ដើម្បីចូលរួម និង តំណាងផលប្រយោជន៍របស់ចុងចោម ។

(ង) ចាត់តាំងសមាជិកណាម្នាក់នៃសមាជិកទាំងអស់របស់ខ្លួន បើសិនមានការចាំបាច់ត្រូវចាត់តាំង ចៅក្រមដែលអាចរកបានពីចំណោមចៅក្រមរបស់សភាមុនការជំនុំជម្រះ ឬផ្នែកជំនុំជម្រះ ដើម្បីសង្កេត និង ធ្វើអនុសាសន៍ ឬ ចេញបញ្ជា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រមូលនិងរក្សាភស្តុតាង និង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការ សួរចម្លើយ ។

(ច) ចាត់វិធានការផ្សេងទៀត ដែលអាចចាំបាច់ ដើម្បីប្រមូលនិងរក្សាភស្តុតាង ។

៣. (ក) កាលណាព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានស្វែងរកវិធានការស្របតាមមាត្រានេះ ប៉ុន្តែ សភាជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា វិធានការនោះត្រូវការចាំបាច់ដើម្បីរក្សាភស្តុតាងដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមានសារៈសំខាន់ដើម្បីការពារខ្លួននៅពេលជំនុំជម្រះ សភាមុនការជំនុំជម្រះត្រូវតែពិគ្រោះជាមួយព្រះរាជអាជ្ញា ក្រែងលោមានហេតុផលល្អឃើញណាចំពោះការខកខានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការស្នើសុំវិធានការ ។ ក្រោយពេលពិគ្រោះយោបល់ ប្រសិនបើ សភាមុនការជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថា ការខកខានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការស្នើសុំវិធានការបែបនោះមិនត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ នោះ សភាមុនការជំនុំជម្រះ អាចចាត់វិធានការបែបនោះតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។

(ខ) សេចក្តីសម្រេចរបស់សភាមុនការជំនុំជម្រះ ក្នុងការធ្វើសកម្មភាពតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ក្រោមកថាខ័ណ្ឌនេះ អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយព្រះរាជអាជ្ញាបាន ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹងត្រូវធ្វើសវនាការ ផ្នែកលើមូលដ្ឋានល្បីនរហ័ស ។

៤. ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងដែលបានរក្សាទុកឬដែលប្រមូល សម្រាប់ការជំនុំជម្រះតាមមាត្រានេះ ឬ កំណត់ហេតុនៃភស្តុតាងនោះ នឹងត្រូវគ្រប់គ្រងនៅពេលជំនុំជម្រះដោយមាត្រា៦៩ និង មានទម្ងន់តាម ការកំណត់របស់ សភាមុនការជំនុំជម្រះ ។

មាត្រា ៥៧ : អំពីមុខងារ និង អំណាចរបស់សភាមុនការជំនុំជម្រះ

១. លើកលែងតែមានការចែងផ្ទុយពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ សភាមុនការជំនុំជម្រះ ត្រូវអនុវត្តមុខងាររបស់ខ្លួន ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះ ។

២. (ក) បញ្ហា ឬ សេចក្តីសំរេចរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះដែលចេញក្រោមមាត្រា ១៥, ១៨, ១៩, កថាខ័ណ្ឌ ទី២នៃមាត្រា៥៤, កថាខ័ណ្ឌទី៧នៃមាត្រា៦១, និងមាត្រា៧២ ត្រូវតែមានការយល់ព្រម ដោយមតិភាគច្រើននៃចៅក្រមរបស់ខ្លួន ។

(ខ) ក្នុងករណីផ្សេងៗទៀត ចៅក្រមមួយរូបនៃ សភាមុនការជំនុំជំរះអាចអនុវត្តមុខងារដែលបានចែង នៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ លើកលែងតែមានការចែងផ្ទុយនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ឬ ដោយ សំលេងភាគច្រើននៃសភាមុនការជំនុំជំរះ ។

៣. បន្ថែមលើមុខងារដទៃទៀតរបស់ខ្លួនតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ :

(ក) តាមសំណើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា សភាមុនការជំនុំជំរះអាចចេញបញ្ជា និង ដីកា ដែលអាចចាំបាច់ សម្រាប់គោលបំណងនៃការស៊ើបអង្កេត ។

(ខ) តាមសំណើសុំរបស់ជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឬ ជនដែលបានបង្ហាញខ្លួនតាមដីកាកោះហៅឱ្យចូល ខ្លួនតាមមាត្រា៥៨ សភាមុនការជំនុំជំរះអាចចេញបញ្ជា រួមទាំងវិធានការផ្សេងៗ តួយ៉ាង វិធានការ ទាំងឡាយដែលបានចែងក្នុងមាត្រា៥៦ ឬ អាចស្វែងរកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ អនុលោមតាមភាគទី៩ ដែលអាចជាការចាំបាច់សម្រាប់ជួយជននោះ ក្នុងការរៀបចំកិច្ចការពារខ្លួន ។

(គ) កាលណាមានការចាំបាច់ សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចផ្តល់នូវការការពារនិង ភាពស្បៀមស្ងាត់គ្មាន ការឆោឆោរខាន (privacy) ដល់ជនរងគ្រោះនិងសាក្សី អាចជួយរក្សាភស្តុតាង អាចជួយការពារជនដែល ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឬ ជនដែលបានបង្ហាញខ្លួនតាមដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួន និង អាចជួយការពារព័ត៌មាន សន្តិសុខ ជាតិ ។

(ឃ) សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការស៊ើបអង្កេតពិសេសណាមួយ ក្នុងទឹក ដីនៃរដ្ឋភាគី ដោយគ្មានការធានានៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីរដ្ឋភាគីនោះ ក្រោមភាគទី៩ ប្រសិនបើ ដោយយកចិត្តទុកដាក់តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ចំពោះទស្សនៈយល់ឃើញរបស់រដ្ឋដែលមានការពាក់ ព័ន្ធនោះ សភាមុនការជំនុំជំរះបានសំរេចនៅក្នុងករណីនេះថា រដ្ឋនោះមិនមានលទ្ធភាពយ៉ាងជាក់ច្បាស់

ក្នុងការប្រតិបត្តិសុំសំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ដោយសារមិនមានអាជ្ញាធរណាមួយ ឬ អង្គភាពណាមួយនៃប្រព័ន្ធយុត្តាធិការនៃរដ្ឋរបស់ខ្លួន ដែលមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីប្រតិបត្តិសុំសំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ក្រោមភាគទី ៩ ទេ ។

(ង) កាលណាដីកាចាប់ខ្លួនឬ ដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួនត្រូវបានចេញក្រោមមាត្រា៥៨ និង ដោយបានពិចារណាលើអនុភាពនៃភស្តុតាង និងសិទ្ធិនៃបណ្តាភាគីដែលមានការពាក់ព័ន្ធ ដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះនិងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចស្វែងរកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីបណ្តារដ្ឋនានា ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១(៧)នៃមាត្រា៩៣ ដើម្បីធានាវិធានការការពារសំរាប់គោលបំណងនៃការរឹបអូស ជាពិសេស សំរាប់ជាប្រយោជន៍ដ៏កំពូលរបស់ជនរងគ្រោះ ។

មាត្រា ៥៨ : អំពីការចេញដីកាចាប់ខ្លួននិងដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួន ដោយសភាមុនការជំនុំជំរះ

១. នៅពេលណាមួយ បន្ទាប់ពីមានការផ្តួចផ្តើមការស៊ើបអង្កេត តាមរយៈពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងដោយបានពិនិត្យលើពាក្យសុំនិងភស្តុតាងឬព័ត៌មានដទៃទៀតដែលដាក់ជូនដោយព្រះរាជអាជ្ញា សភាមុនការជំនុំជំរះត្រូវចេញដីកាចាប់ខ្លួនជនណាមួយ បើសិនបានបំពេញតាមលក្ខខ័ណ្ឌដូចតទៅ :

(ក) មានមូលដ្ឋានសមហេតុផលដែលធ្វើអោយជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមយុត្តាធិការនៃតុលាការ ។

(ខ) ការចាប់ខ្លួនជននោះ គឺជាការចាំបាច់ :

- (1) ដើម្បីធានាថា ជននោះនឹងបង្ហាញខ្លួននៅពេលជំនុំជំរះ
- (2) ដើម្បីធានាថា ជននោះមិនបង្កឧបសគ្គ ឬ គ្រោះថ្នាក់ចំពោះការស៊ើបអង្កេត ឬ ដំណើរការជំរះរឿងក្តីនៃតុលាការ ឬ
- (3) កាលណាអាចអនុវត្តទៅបាន ដើម្បីបង្ការជននោះមិនឱ្យបន្តប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ឬបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌពាក់ព័ន្ធ ដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការនៃតុលាការ និងដែលកើតចេញពីកាលៈទេសៈតែមួយដូចគ្នា ។

២. ពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវមាន :

- (ក) ឈ្មោះនៃជននោះ និង ព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណទាក់ទងដទៃទៀត ។
- (ខ) សេចក្តីយោងដាក់លាក់អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការតុលាការ ដែលជននោះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ។
- (គ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីអង្គហេតុដែលត្រូវបានគេចោទថាបានបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទាំងនោះ ។
- (ឃ) សេចក្តីសង្ខេបអំពីភស្តុតាង និង ព័ត៌មានដទៃទៀត ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានសមហេតុផល ដែលធ្វើអោយជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទាំងនោះ ។ និង
- (ង) ហេតុផលដែលធ្វើអោយព្រះរាជអាជ្ញាជឿថា ការចាប់ខ្លួនជននោះ គឺជាការចាំបាច់ ។

៣. ដីកាចាប់ខ្លួន ត្រូវមាន :

- (ក) ឈ្មោះនៃជននោះ និង ព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណទាក់ទងដទៃទៀត ។
- (ខ) សេចក្តីយោងដាក់លាក់អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការតុលាការ ដែលជននោះ ត្រូវបានស្វែងរកដើម្បីចាប់ខ្លួន ។
- (គ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីអង្គហេតុដែលត្រូវបានគេចោទថាបានបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទាំងនោះ ។

៤. ដីកាចាប់ខ្លួន ត្រូវមានសុពលភាពជានិច្ចរហូតទាល់តែមានបញ្ជាផ្ទុយដែលចេញដោយតុលាការ ។

៥. ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃដីកាចាប់ខ្លួន តុលាការអាចស្នើសុំអោយមានការចាប់ខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ឬ អោយមានការចាប់និងបញ្ជូនខ្លួនជនណាម្នាក់ ក្រោមភាគទី៩ ។

៦. ព្រះរាជអាជ្ញាអាចស្នើសុំសភាមុនការជំនុំជម្រះ អោយធ្វើវិសោធនកម្មដីកាចាប់ខ្លួន ដោយកែប្រែប្រយោជន៍មួយ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបានចែងក្នុងដីកាចាប់ខ្លួននោះ ។ សភាមុនការជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើវិសោធនកម្មដីកា នោះ បើសិនខ្លួនពេញចិត្តថាមានមូលដ្ឋានសមហេតុផល ដែលធ្វើអោយជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្ត បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបានកែប្រែនិងបន្ថែមថ្មីនោះ ។

៧. ក្រៅអំពីការសុំដីកាចាប់ខ្លួន ព្រះរាជអាជ្ញាអាចដាក់ពាក្យដើម្បីស្នើសុំអោយ សភាមុនការជំនុំជម្រះចេញ ដីកាកោះជននោះឱ្យចូលខ្លួន ។ បើសិន សភាមុនការជំនុំជម្រះពេញចិត្ត ថាមានមូលដ្ឋានសមហេតុផលដែល ធ្វើឱ្យជឿថាជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដូចដែលគេបានចោទ ហើយ ដីកាកោះមានប្រសិទ្ធ ភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធានានូវការចូលខ្លួន សភាមុនការជំនុំជម្រះត្រូវចេញដីកាកោះជននោះឱ្យចូលខ្លួន ដោយមានឬគ្មានលក្ខខណ្ឌកំណត់សំរាប់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ(ក្រៅអំពីការឃុំឃាំង) បើសិនជាមានចែងដោយច្បាប់ជាតិ ។ ដីកាកោះ ត្រូវមាន :

- (ក) ឈ្មោះរបស់ជននោះ និង ព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណទាក់ទងដទៃទៀត ។
- (ខ) កាលបរិច្ឆេទដែលបានកំណត់សំរាប់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះចូលខ្លួន
- (គ) សេចក្តីយោងដាក់លាក់អំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការកុលាការ ដែលជននោះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត ។ និង
- (ឃ) សេចក្តីផ្តឹងការណ៍សង្ខេបអំពីអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទថាបានបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ទាំងនោះ ។

ដីកាកោះឱ្យចូលខ្លួនទាំងឡាយត្រូវប្រគល់ឱ្យដល់ដៃជននោះ ។

មាត្រា ៥៩ : អំពីដំណើរការចាប់ខ្លួនក្នុងរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះ

១- រដ្ឋភាគីដែលទទួលបានសំណើសុំការចាប់ខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ឬ ការចាប់និងការប្រគល់ខ្លួន ត្រូវចាត់ វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់ដើម្បីចាប់ខ្លួនជននេះ ស្របតាមច្បាប់របស់ខ្លួន និង តាមបទប្បញ្ញត្តិក្នុងភាគទី៩ ។

២- ជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ត្រូវនាំខ្លួនយ៉ាងរហ័ស មកកាន់អាជ្ញាធរយុត្តិធម៌មានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋដែល គ្រប់គ្រងជននោះ ដែលត្រូវកំណត់ស្របតាមច្បាប់រដ្ឋនោះ ថា :

ក- ដីកាអនុវត្តលើជននោះ

ខ- ជននោះត្រូវចាប់ខ្លួន ស្របតាមដំណើរការត្រឹមត្រូវ និង

គ- សិទ្ធិរបស់ជននោះត្រូវបានគោរព

៣- ជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនមានសិទ្ធិដាក់ពាក្យសុំទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជន នោះ ឱ្យដោះលែងនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេលរង់ចាំការប្រគល់ខ្លួន ។

៤- ក្នុងការសំរេចបានសេចក្តីសំរេចលើពាក្យសុំណាមួយនោះ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រង ជននោះត្រូវពិចារណា ថា តើមានកាលៈទេសៈបន្ទាន់ ឬ ពិសេស ឬអត់ ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មលើការដោះលែង ឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន ចំពោះភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវគេចោទប្រកាន់ និង ថា តើមានការការពារចាំបាច់ឬទេ ដើម្បីធានាថា រដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះអាចបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រគល់ខ្លួនជននោះទៅតុលាការបាន ។ វាមិនត្រូវបានបើកចំហរឱ្យអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុង រដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះពិចារណាថា តើដីកាចាប់ខ្លួនជននោះបានចេញដោយត្រឹមត្រូវ តាមកថាខ័ណ្ឌទី១ (ក) និង(ខ) នៃមាត្រា៥៨ ឬអត់ ។

៥- សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវបានទទួលការជូនដំណឹងពីសំណើសុំដោះលែងនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន និង ត្រូវផ្តល់អនុសាសន៍ឱ្យទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះ ។ អាជ្ញាធរមានសមត្ថ កិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះ ត្រូវពិចារណាឱ្យបានល្អិតល្អន់លើអនុសាសន៍នោះ រួមទាំងអនុ សាសន៍នានាស្តីពីវិធានការណ៍ការពារការរត់គេចខ្លួនរបស់ជននោះមុនពេលចេញសំរេច ។

៦- ប្រសិនបើជននោះ ត្រូវបានគេយល់ព្រមដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចស្នើសុំ របាយការណ៍មួយរយៈម្តងៗអំពីស្ថានភាពនៃការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន នោះ ។

៧- នៅពេលដែលត្រូវបញ្ជាឱ្យមានការប្រគល់ខ្លួនដោយរដ្ឋដែលគ្រប់គ្រងជននោះ ជននោះត្រូវបញ្ជូនទៅ តុលាការឱ្យបានលឿនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

មាត្រា ៦០ : អំពីដំណើរជំរះរឿងក្តីបឋមនៅតុលាការ

- ១- នៅពេលមានការប្រគល់ខ្លួនជននោះទៅតុលាការ ឬ មានការចូលបង្ហាញខ្លួនរបស់ជននោះចំពោះមុន តុលាការដោយស្ម័គ្រចិត្ត ឬ អនុលោមតាមដីកាកោះហៅឱ្យចូលខ្លួន សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើឱ្យខ្លួន ឯងពេញចិត្តថាជននោះត្រូវបានគេជូនដំណឹងពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលគាត់ត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថា បានប្រព្រឹត្ត និង ពីសិទ្ធិរបស់គាត់ ក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ រួមទាំងសិទ្ធិស្នើសុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យ នៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេលរង់ចាំការជំនុំជំរះ ។
- ២- ជនណាម្នាក់ដែលជាកម្មវត្ថុនៃដីកាចាប់ខ្លួនអាចស្នើសុំឱ្យដោះលែងនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងពេល រង់ចាំការជំនុំជំរះ ។ ប្រសិនបើ សភាមុនការជំនុំជំរះ ពេញចិត្តថាលក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ នៃមាត្រា៥៨ ត្រូវបានបំពេញ ជននោះត្រូវនៅក្នុងឃុំជាបន្តទៀត ។ ប្រសិនបើសភាមុនការជំនុំជំរះមិន បានពេញចិត្តទេនោះ ខ្លួនត្រូវដោះលែងជននោះ ដោយមានឬដោយ គ្មានលក្ខខ័ណ្ឌ ។
- ៣- សភាមុនការជំនុំជំរះត្រូវត្រួតពិនិត្យឡើងវិញក្នុងមួយរយៈពេលម្តងៗនូវការវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួនលើការដោះ លែង ឬលើការឃុំជននោះ ហើយ អាចធ្វើបែបនេះនៅពេលណាក៏បានតាមសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ របស់ជននោះ ។ នៅពេលធ្វើការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនោះ សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចកែប្រែការវិនិច្ឆ័យ របស់ខ្លួនទាក់ទង នឹងការឃុំខ្លួន ការដោះលែង ឬ លក្ខខ័ណ្ឌនៃការដោះលែង ប្រសិនបើខ្លួនពេញចិត្តថា កាលៈទេសៈដែលមានការផ្លាស់ប្តូរតម្រូវឱ្យធ្វើ ។
- ៤- សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវធានាថាគ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវជាប់ឃុំក្នុងរយៈពេលមួយមិនសមហេតុផល មុន ពេលមានការជំនុំជំរះ ដែលបណ្តាលមកពីការពន្យារពេលមិនសមស្របរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។ ប្រសិនបើ ការពន្យារពេលបែបនេះកើតឡើង តុលាការត្រូវពិចារណាលើការដោះលែងជននោះដោយមានឬ ដោយ គ្មានលក្ខខ័ណ្ឌ ។

៥. ប្រសិនបើចាំបាច់ សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចចេញដីកាចាប់ខ្លួន ដើម្បីធានាវត្តមានរបស់ជនដែលត្រូវបាន ដោះលែង ។

មាត្រា ៦១ : អំពី ការបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់ចំពោះមុខការជំនុំជំរះ

១- ជាកម្មវត្ថុនៃបទប្បញ្ញត្តិនៃកថាខ័ណ្ឌទី២ ក្នុងពេលវេលាសមហេតុផលមួយ បន្ទាប់ពីការប្រគល់ខ្លួន ឬ ការបង្ហាញខ្លួនរបស់ជននោះ ដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅចំពោះមុខតុលាការ សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវបើក សវនាការ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីបទចោទប្រកាន់ ដែលព្រះរាជអាជ្ញាប៉ុស្តិ៍ប៉ងស្វែងរកឱ្យមានការជំនុំជំរះ ។ សវនាការ ត្រូវបានបើកឡើងដោយមានវត្តមាននៃព្រះរាជអាជ្ញា និង ជនជាប់ចោទ ព្រមទាំង អ្នកការពារក្តីរបស់ជនជាប់ចោទផងដែរ ។

២- យោងតាមសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ តាមសេចក្តីស្នើរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ សភាមុនការជំនុំជំរះ អាច បើកសវនាការមួយ ដោយគ្មានវត្តមាននៃជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដើម្បីបញ្ជាក់អំពីបទចោទ ប្រកាន់ដែល ព្រះរាជអាជ្ញាប៉ងស្វែងរកឱ្យមានការជំនុំជំរះ នៅពេលដែលជននោះ បាន :

- (ក) លះបង់ចោលនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការមានវត្តមាន, ឬ
- (ខ) កៀសខ្លួន ឬ គេចខ្លួនបាត់រកមិនឃើញ ហើយគ្រប់មធ្យោបាយសមហេតុផលទាំងអស់ត្រូវបាន ប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើឱ្យគាត់មានវត្តមានចំពោះមុខតុលាការ និងដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានដល់ជននោះ អំពីបទ ចោទប្រកាន់ ហើយថាសវនាការមួយនឹងត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីបញ្ជាក់អំពីបទចោទប្រកាន់ទាំងនោះ ។ ក្នុងករណីនោះ ជននោះ នឹងត្រូវតំណាងដោយអ្នកការពារក្តី ពេលដែលសភាមុនការជំនុំជំរះកំណត់ ថាការតំណាងនោះ គឺដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ ។

៣- ក្នុងពេលវេលាសមហេតុផលមួយ មុនពេលសវនាការ ជននោះត្រូវ :

- (ក) បានផ្តល់ឱ្យនូវឯកសារមួយច្បាប់ដែលមានចុះពីបទចោទប្រកាន់ ដែលព្រះរាជអាជ្ញាប៉ងនាំយក ជននោះទៅធ្វើការជំនុំជំរះ, និង
- (ខ) បានផ្តល់ឱ្យនូវព័ត៌មានអំពីភស្តុតាង ដែលព្រះរាជអាជ្ញាប៉ងប្រើជាសំអាងក្នុងពេលសវនាការ ។

សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចចេញបទបញ្ជានានា អំពីការបង្ហាញព័ត៌មាន សម្រាប់គោលបំណងនានានៃ សវនាការ ។

៤- មុនពេលសវនាការ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចបន្តការស៊ើបអង្កេត និង អាចកែប្រែ ឬ ដកចេញបទចោទ ប្រកាន់ណាមួយវិញបាន ។ ជននោះ ត្រូវបានទទួលការជូនដំណឹងដ៏សមហេតុផល អំពីការកែប្រែ ឬ ការដកចេញបទចោទប្រកាន់ណាមួយនោះ មុនពេលសវនាការ ។ ក្នុងករណីដកចេញវិញនូវបទចោទ ប្រកាន់ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវជូនដំណឹងដល់សភាមុនការជំនុំជំរះអំពីហេតុផលនានា សម្រាប់ការដក ចេញវិញនូវបទចោទប្រកាន់នោះ ។

៥- នៅពេលសវនាការ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវគាំទ្របទចោទប្រកាន់នីមួយៗ ដោយមានភស្តុតាងយ៉ាងគ្រប់ គ្រាន់ ដើម្បីបង្កើតជាមូលហេតុសំខាន់ៗ ដើម្បីឱ្យជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តិបទល្មើសដែលត្រូវ ចោទប្រកាន់ នោះពិតមែន ។ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចសំអាងលើភស្តុតាង ជាឯកសារ ឬ សេចក្តីសង្ខេប ហើយ មិនចាំបាច់ ហៅសាក្សី ដែលរំពឹងទុកឱ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងការជំនុំជំរះឡើយ ។

៦- នៅពេលសវនាការ ជននោះអាច :

- (ក) ជំទាស់ទៅនឹងបទចោទប្រកាន់.
- (ខ) ប្រជែងតវ៉ា អំពីភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញដោយព្រះរាជអាជ្ញា. និង
- (គ) បង្ហាញភស្តុតាង ។

៧- ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសវនាការ សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវកំណត់ថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ឬទេ ដើម្បីបង្កើតជាមូលហេតុសំខាន់ ដើម្បីឱ្យជឿថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនីមួយៗ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ។ ផ្អែកតាមការកំណត់របស់ខ្លួន សភាមុនការជំនុំជំរះ ត្រូវ :

- (ក) បញ្ជាក់អំពីបទចោទប្រកាន់ទាំងឡាយនោះ ដែលទាក់ទងនឹងអ្វីដែលសភាជំនុំជំរះនោះបាន កំណត់ថាមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ និង ប្រគល់ជននោះឱ្យសភាជំនុំជំរះ ដើម្បីធ្វើការជំនុំជំរះអំពី បទចោទប្រកាន់ ដូចបានបញ្ជាក់ទាំងនោះ ។
- (ខ) បដិសេធមិនបញ្ជាក់អំពីបទចោទប្រកាន់ទាំងឡាយនោះ ដែលទាក់ទងនឹងអ្វី ដែលខ្លួនបាន កំណត់ថាគ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ទេ ។
- (គ) ផ្អាកការធ្វើសវនាការ និង ស្នើសុំព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យពិចារណា :

- (i) ការផ្តល់ភស្តុតាងបន្ថែម ឬ ធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត លើបទចោទប្រកាន់ជាក់លាក់មួយ, ឬ
- (ii) កែប្រែបទចោទប្រកាន់ណាមួយ ដោយហេតុថា ភស្តុតាងដែលបានដាក់ជូន បង្ហាញថាមានលេចឡើងនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌផ្សេងមួយទៀត ដែលស្ថិតក្នុងរដ្ឋឃុំយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ។

- ៨- ពេលដែលសភាមុនការជំនុំជំរះបដិសេធមិនបញ្ជាក់ចំពោះបទចោទប្រកាន់គឺមិនមែនច្រានចោលជាមុន មិនឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំជាបន្តបន្ទាប់នូវការបញ្ជាក់អះអាងរបស់ខ្លួនទេ ប្រសិនបើ សំណើនោះត្រូវបានគាំទ្រដោយមានភស្តុតាងបន្ថែមទៀត ។
- ៩- បន្ទាប់ពីការចោទប្រកាន់ត្រូវបានបញ្ជាក់ ហើយមុនពេលការជំនុំជំរះចាប់ផ្តើម ព្រះរាជអាជ្ញាអាចកែប្រែបទចោទប្រកាន់បាន ដោយមានការអនុញ្ញាតពីសភាមុនការជំនុំជំរះ និង បន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងដល់ជនជាប់ចោទរួចហើយ ។ ប្រសិនបើ ព្រះរាជអាជ្ញា ស្វែងរកការដាក់បទចោទប្រកាន់ បន្ថែមទៀត ឬ ដាក់ជំនួសនូវបទចោទប្រកាន់ដែលមានស្ថានទម្ងន់ធ្ងន់ជាងមុននោះ ក្រោមមាត្រានេះ ត្រូវតែធ្វើសវនាការមួយ ដើម្បីបញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់ទាំងនោះ ។ បន្ទាប់ពីការចាប់ផ្តើមការជំនុំជំរះ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចដកបទចោទប្រកាន់ចេញវិញបាន ដោយមានការអនុញ្ញាត ពីសភាមុនការជំនុំជំរះ ។
- ១០- ដីកាណាមួយដែលត្រូវបានចេញពីមុនមក ត្រូវលែងមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះបទចោទប្រកាន់ណាមួយដែលមិនទាន់ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយសភាមុនការជំនុំជំរះ ឬ ដែលត្រូវបានដកចេញវិញដោយព្រះរាជអាជ្ញា ។
- ១១- កាលណាបទចោទប្រកាន់ត្រូវបានបញ្ជាក់ស្របតាមមាត្រានេះ ធិបតីប្រធាន ត្រូវបង្កើតឡើងនូវសភាជំនុំជំរះមួយ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី ៨ នៃមាត្រានេះ និង កថាខ័ណ្ឌទី ៤ នៃមាត្រា៦៤ ដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការប្រព្រឹត្តទៅនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តីជាបន្តបន្ទាប់ទៀត ហើយអាចប្រើប្រាស់មុខងារណាមួយរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះដែលទាក់ទង និង ដែលអាចអនុវត្តក្នុងដំណើរការជំរះរឿងក្តីនោះបាន ។

កាតព្វកិច្ច ៖ អំពីការជំនុំជំរះ

មាត្រា ៦២ ៖ អំពីទីកន្លែងជំនុំជំរះ

ទីកន្លែងជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើនៅឯអាសនៈរបស់តុលាការ លើកលែងតែបានសម្រេចផ្ទុយពីនេះ ។

មាត្រា ៦៣ ៖ អំពីជំនុំជំរះដោយមានវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ

- ១- ជនជាប់ចោទ ត្រូវមានវត្តមានក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជំរះ ។
- ២- ប្រសិនបើជនជាប់ចោទបន្តរារាំងខ្លួនដល់ការជំនុំជំរះ ដែលខ្លួនកំពុងមានវត្តមាននៅចំពោះមុខតុលាការ សភាជំនុំជំរះ អាចដកជនជាប់ចោទចេញក្រៅបន្ទប់តុលាការ ហើយត្រូវចាត់វិធានបណ្តោះអាសន្នឱ្យជនជាប់ចោទនោះ តាមដានសង្កេតមើលការជំនុំជំរះ ហើយ បើចាំបាច់ ត្រូវណែនាំប្រាប់ទៅដល់អ្នកការពារក្តីខាងក្រៅបន្ទប់តុលាការ តាមរយៈការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ ។ វិធានការទាំងនេះ ត្រូវអនុវត្តតែក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីជំរើសសមហេតុផលផ្សេងៗទៀតត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញថាមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ហើយអនុវត្តតែក្នុងអំឡុងពេលដែលត្រូវការចាំបាច់បំផុតប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ៦៤ ៖ អំពីមុខងារ និង អំណាចរបស់សភាជំនុំជំរះ

- ១- មុខងារនិងអំណាចរបស់សភាជំនុំជំរះ ចែងក្នុងមាត្រានេះ ត្រូវអនុវត្ត ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និង តាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្មតាង ។
- ២- សភាជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថាការជំនុំជំរះមានលក្ខណៈយុត្តិធម៌និងល្បឿនរហ័ស ហើយត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយមានការគោរពពេញលេញដល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និង គិតគូរបានសមរម្យដល់ការការពារជនរងគ្រោះ និង សាក្សី ។
- ៣- តាមការប្រគល់ឱ្យនូវករណីរឿងក្តីណាមួយ ដើម្បីធ្វើការជំនុំជំរះ ស្របតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ សភាជំនុំជំរះ ដែលត្រូវបានចាត់ឱ្យជំនុំជំរះករណីនេះត្រូវ ៖
 - (ក) - ពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីទាំងឡាយ និង អនុម័តនូវនីតិវិធីចាំបាច់ ដើម្បីសម្រួលដល់ការប្រព្រឹត្តទៅដោយយុត្តិធម៌ និងល្បឿនរហ័ស នៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ។

- (ខ) - កំណត់ភាសាមួយ ឬ ច្រើនដែលត្រូវប្រើក្នុងពេលជំនុំជំរះ និង
- (គ) - ជាកម្មវត្ថុនៃបទបញ្ញត្តិដែលពាក់ព័ន្ធដទៃទៀតនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដែលចែងអំពីការបង្ហាញ
នូវឯកសារ ឬ ពត៌មាន ដែលមិនត្រូវបានបង្ហាញពីមុនមក ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់មុនការចាប់ផ្តើម
ការជំនុំជំរះ ដើម្បីជួយ ឱ្យការរៀបចំបានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ជំនុំជំរះ ។
- ៤- ប្រសិនបើចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យដំណើរការរបស់ខ្លួនមានប្រសិទ្ធភាព និង មានយុត្តិធម៌ សភាជំនុំជំរះ អាច
លើកនូវបញ្ហាបឋមនានាជូនទៅសភាមុនការជំនុំជំរះ ឬ បើចាំបាច់ អាចលើកជូនទៅចៅក្រមម្នាក់
ផ្សេងទៀត នៃផ្នែកមុនការជំនុំជំរះដែលនៅទំនេរ ។
- ៥- តាមការផ្តល់ដំណឹងដល់ភាគីទាំងឡាយ សភាជំនុំជំរះ តាមការសមស្រប អាចបញ្ជាឱ្យមានការ
ជំនុំជំរះរួម ឬ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ចំពោះបទចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទលើសពីម្នាក់ ។
- ៦- ក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន មុនពេលជំនុំជំរះ ឬ ក្នុងពេលកំពុងធ្វើការជំនុំជំរះ បើចាំបាច់
សភាជំនុំជំរះ អាច :
 - (ក) - អនុវត្តមុខងារណាមួយរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ដែលបានពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១១ នៃ
មាត្រា ៦១ ។
 - (ខ) - តម្រូវឱ្យមានអ្នកចូលរួមនិងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និង ការផលិតឯកសារនិងភស្តុតាងដទៃ
ទៀត ដោយការទទួលជំនួយពីរដ្ឋ ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ បើចាំបាច់ ។
 - (គ) - ចែងអំពីការការពារពត៌មានអាទិកំបាំង ។
 - (ឃ) - បញ្ជាឱ្យផលិតភស្តុតាងបន្ថែមពីលើភស្តុតាងដែលបានប្រមូលរួចហើយកាលមុនពេលជំនុំជំរះ
ឬ ដែលបានបង្ហាញដោយភាគីទាំងឡាយនៅក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជំរះ ។
 - (ង) - ចែងអំពីការការពារជនជាប់ចោទ សាក្សី និង ជនរងគ្រោះ និង
 - (ច) - វិនិច្ឆ័យបញ្ហាដែលទាក់ទងដទៃទៀត ។
- ៧- ការជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី សភាជំនុំជំរះ អាចកំណត់ថាកាលៈ
ទេសៈពិសេស តម្រូវថាដំណើរការជំរះរឿងក្តីខ្លះ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងបន្ទប់សំងាត់ សម្រាប់គោលបំណង
ដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ៦៨ ឬ ដើម្បីការពារពត៌មានអាទិកំបាំង ឬ ពត៌មានប៉ះពាល់ដល់ស្មារតី
ដើម្បីផ្តល់ជាកស្តុតាង ។

- ៨- (ក) នៅពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជំរះ សភាជំនុំជំរះ ត្រូវអានឱ្យជនជាប់ចោទស្តាប់ នូវបទចោទប្រកាន់ ដែលបានបញ្ជាក់ពីមុនមក ដោយសភាមុនការជំនុំជំរះ។ សភាជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើឱ្យខ្លួនឯងពេញ ចិត្តថាជនជាប់ចោទយល់ពីប្រភេទនៃបទចោទប្រកាន់ទាំងឡាយ។ សភាជំនុំជំរះត្រូវផ្តល់ឱកាសឱ្យជនជាប់ចោទធ្វើការឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាព ឬបដិសេធពិរុទ្ធភាព ស្របតាមមាត្រា៦៥ ។
- (ខ) នៅពេលជំនុំជំរះ ចៅក្រមប្រធាន អាចចេញការណែនាំប្រាប់អំពីការប្រព្រឹត្តទៅនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី រួមទាំងធ្វើឱ្យប្រាកដថាដំណើរការជំរះរឿងក្តីនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈមួយមានយុត្តិធម៌និងឥតលំអៀង។ អនុលោមតាមការណែនាំរបស់ចៅក្រមប្រធាន ភាគីទាំងឡាយ អាចដាក់ជូននូវភស្តុតាង ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។
- ៩- សភាជំនុំជំរះ ត្រូវមានក្នុងចំណោមអំណាចផ្សេងៗទៀត តាមសំណើរបស់ភាគីមួយ ឬ តាមការស្នើរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ នូវអំណាចដើម្បី :
 - (ក) វិនិច្ឆ័យ អំពីភាពទទួលយកបាន ឬ ភាពទាក់ទងនៃភស្តុតាង, និង
 - (ខ) អនុវត្តជំហានសំខាន់ៗទាំងអស់ ដើម្បីរក្សារបៀបរៀបរយក្នុងពេលដំណើរការសវនាការ ។
- ១០- សភាជំនុំជំរះ ត្រូវធ្វើឱ្យប្រាកដថា កំណត់ហេតុពេញលេញមួយនៃការជំនុំជំរះដែលឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងត្រឹមត្រូវអំពីដំណើរការជំរះរឿងក្តី ហើយកំណត់ហេតុនោះ ត្រូវបានរក្សាទុក និង អភិរក្សការពារទុកដោយក្រឡាបញ្ជី ។

មាត្រា ៦៥ : អំពីដំណើរការជំរះរឿងក្តី លើការឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាព

- ១- ពេលដែលជនជាប់ចោទឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាព ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌ៩៨(ក)នៃមាត្រា៦៤ សភាជំនុំជំរះ ត្រូវកំណត់ថាតើ :
 - (ក) ជនជាប់ចោទយល់អំពីប្រភេទ និង វិបាកនៃការឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាពឬអត់,
 - (ខ) ការឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាព ត្រូវបានធ្វើដោយស្ម័គ្រចិត្ត ដោយជនជាប់ចោទ បន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោបល់គ្រប់គ្រាន់ ជាមួយអ្នកការពារក្តី, និង
 - (គ) ការឆ្លើយទទួលពិរុទ្ធភាព ត្រូវបានគាំទ្រដោយអង្គហេតុនៃសំណុំរឿង ដែលមាននៅក្នុង :

- (1) បទចោទប្រកាន់ដែលលើកឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា និង ត្រូវបានឆ្លើយទទួលយក ដោយជនជាប់ចោទ ។
- (2) សម្ភារៈនានាដែលបានបង្ហាញ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ដែលបន្ថែមលើបទចោទប្រកាន់ និង ដែលជនជាប់ចោទទទួលយក, និង
- (3) ភស្តុតាងដទៃទៀត ដូចជា សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដែលបានបង្ហាញដោយព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ដោយជនជាប់ចោទ ។

២- ពេលដែលសភាជំនុំជម្រះមិនពេញចិត្តថា បញ្ហាទាំងឡាយដែលពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១នេះ ត្រូវបានកើតឡើងទេ ខ្លួនត្រូវពិចារណាអំពីការឆ្លើយទទួលពីរុទ្ធភាព ព្រមទាំងភស្តុតាងបន្ថែមណាមួយ ដែលបានបង្ហាញ ខណៈដែលបង្កើតឡើងគ្រប់អង្គហេតុសំខាន់ៗ ដែលតម្រូវឱ្យបង្ហាញភស្តុតាង ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលទាក់ទងដល់ការឆ្លើយទទួលពីរុទ្ធភាព និង អាចថ្កោលទោស ជនជាប់ចោទពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះបាន ។

៣- ពេលដែលសភាជំនុំជម្រះ មិនពេញចិត្តថាបញ្ហាទាំងឡាយដែលពោលនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ ត្រូវបាន កើតឡើងទេ ខ្លួនត្រូវពិចារណាការឆ្លើយទទួលយកពីរុទ្ធភាព ដូចមិនត្រូវបានធ្វើ ដែលក្នុងករណី នោះ ខ្លួនត្រូវបញ្ជាឱ្យបន្តការជំនុំជម្រះតាមនីតិវិធីជំនុំជម្រះជាធម្មតាដូចមានចែងដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈ នេះ និង អាចបង្វិលករណីរឿងក្តីនោះ ទៅ ឱ្យសភាជំនុំជម្រះផ្សេងទៀតបាន ។

៤- ពេលដែលសភាជំនុំជម្រះ មានទស្សនៈយល់ឃើញថា ជាការចាំបាច់ត្រូវមានការបង្ហាញឱ្យគ្រប់ គ្រាន់ជាងនូវអង្គហេតុនៃករណីរឿងក្តី ត្រូវតម្រូវឱ្យធ្វើដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ ជាពិសេស ដើម្បីជាប្រយោជន៍ នៃជនរងគ្រោះ នោះសភាជំនុំជម្រះអាច :

- (ក) ស្នើឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាបង្ហាញភស្តុតាងបន្ថែមទៀត រួមទាំងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីផង . ឬ
- (ខ) បញ្ជាឱ្យបន្តដំណើរការជំនុំជម្រះតាមនីតិវិធីជំនុំជម្រះធម្មតា ដូចមានចែងដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដែលក្នុងករណីនោះ ខ្លួនត្រូវពិចារណានូវការឆ្លើយទទួលពីរុទ្ធភាព ដូចមិនត្រូវបានធ្វើឡើង និង អាចបង្វិលករណីរឿងក្តីនោះ ទៅឱ្យសភាជំនុំជម្រះ ផ្សេងទៀតបាន ។

៥- ការពិភាក្សាណាមួយរវាងព្រះរាជអាជ្ញា និង អ្នកការពារក្តី លើការកែប្រែបទចោទប្រកាន់ ការ ឆ្លើយទទួលពីរុទ្ធភាព ឬ ទណ្ឌកម្មដែលនឹងត្រូវដាក់នោះមិនត្រូវចងកាតព្វកិច្ចចំពោះតុលាការទេ ។

មាត្រា ៦៦ : អំពីការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស (សច្ចាធានានៃនិរទោស)

- ១- ជនរាល់រូប ត្រូវសន្មត់ទុកជាមុនថានិរទោស រហូតដល់ត្រូវបានបង្ហាញភស្តុតាងនៅចំពោះមុខតុលាការថាមានពិរុទ្ធភាព ស្របតាមច្បាប់ដែលយកមកអនុវត្ត ។
- ២- បន្ទុក គឺបិតនៅលើព្រះរាជអាជ្ញាដែលត្រូវបង្ហាញពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ។
- ៣- ដើម្បីថ្កោលទោសជនជាប់ចោទ ត្រូវធ្វើឱ្យតុលាការជឿថាជនជាប់ចោទពិតជាមានពិរុទ្ធភាព ដោយគ្មានវិមតិសង្ស័យ ។

មាត្រា ៦៧ : អំពី សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ

- ១- ក្នុងការកំណត់បទចោទប្រកាន់ណាមួយ ដោយគោរពតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ជនជាប់ចោទ ត្រូវមានសិទ្ធិទទួលបាននូវសវនាការជាសាធារណៈ សវនាការដ៏យុត្តិធម៌មួយដែលធ្វើឡើងដោយឥតលំអៀង និង មានសិទ្ធិទទួលបាននូវការធានាជាអប្បបរមា ដោយសមភាពបំផុត ដូចតទៅនេះ :
 - (ក) - ត្រូវបានទទួលព័ត៌មានរបស់ទាន់ពេលនិងព័ត៌មានពិស្តារ អំពីប្រភេទ មូលហេតុ និង ខ្លឹមសារនៃការចោទប្រកាន់នៅក្នុងភាសាមួយដែលជនជាប់ចោទយល់ និង និយាយបានយ៉ាងពេញលេញ ។
 - (ខ) - ត្រូវមានពេលវេលា និង បរិក្ខារគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ត្រៀមការការពារ និង ដើម្បីធ្វើការប្រយ័ត្នទាក់ទងដោយសេរីជាមួយអ្នកការពារក្តីនូវការជ្រើសរើសជនជាប់ចោទដោយសំងាត់ ។
 - (គ) - ត្រូវបានជំនុំជំរះ ដោយគ្មានការពន្យារពេលអត់សមរម្យ ។
 - (ឃ) - ត្រូវមានវត្តមាននៅពេលជំនុំជំរះ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ៦៣ ដើម្បីធ្វើការការពារខ្លួន ដោយផ្ទាល់ខ្លួន ឬ តាមរយៈជំនួយការផ្នែកច្បាប់ នូវការជ្រើសរើសដោយជនជាប់ចោទ ។ ត្រូវបានទទួលព័ត៌មាន ប្រសិនបើជនជាប់ចោទ មិនមានជំនួយការផ្នែកច្បាប់អំពីសិទ្ធិនេះ ហើយត្រូវមានជំនួយការផ្នែកច្បាប់ដែលត្រូវចាត់ឱ្យធ្វើដោយតុលាការនៅក្នុងករណីណាមួយដែលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌តម្រូវឱ្យមាន និង ដោយឥតគិតថ្លៃ

ប្រសិនបើ ជនជាប់ចោទខ្លះខាតមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង់ប្រាក់ថ្លៃ ឬលទ្ធផលការ
ផ្អាកច្បាប់នោះ ។

- (ង) - ត្រូវពិនិត្យ ឬបានពិនិត្យ សាក្សីប្រឆាំងនឹងខ្លួន ហើយ ទទួលបានការចូលរួម និង ការពិនិត្យ
សាក្សី ក្នុងនាមខ្លួន ក្រោមលក្ខខ័ណ្ឌដូចគ្នានឹងសាក្សីប្រឆាំងនឹងខ្លួនដែរ ។ ជនជាប់ចោទត្រូវ
មានសិទ្ធិផងដែរ ដើម្បីធ្វើការការពារខ្លួន និង បង្ហាញភស្តុតាងដទៃទៀត ដែលអាចទទួល
យកបានតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។
- (ច) - ត្រូវមានជំនួយការ ដោយឥតគិតថ្លៃ នូវអ្នកបកប្រែផ្ទាល់មាត់ដែលមានសមត្ថភាព ហើយ
ការបកប្រែនោះចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យបំពេញបានតាមលក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវនៃភាពយុត្តិធម៌ ប្រសិនបើ
ដំណើរការជំរះរឿងក្តី ឬ ឯកសារណាមួយ ដែលបានបង្ហាញដល់តុលាការមិនធ្វើឡើងជា
ភាសា ដែលជនជាប់ចោទយល់ និង និយាយបានយ៉ាងពេញលេញទេនោះ ។
- (ឆ) - មិនត្រូវបានបង្ខំឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្ម ឬ សារភាពទទួលពិរុទ្ធភាព និង នៅស្ងៀមស្ងាត់នោះទេ
ដោយការនៅស្ងៀមស្ងាត់នោះមិនត្រូវបានយកមកធ្វើជាការពិចារណាក្នុងការកំណត់ថាមាន
ពិរុទ្ធ ឬ និរទោសឡើយ ។
- (ជ) - ត្រូវធ្វើការផ្ទេរដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដោយគ្មានសម្បថ នៅក្នុងការការពារ
ខ្លួន. និង
- (ឈ) - មិនបានដាក់លើខ្លួន នូវការបដិសេធចំពោះបន្ទុកនៃភស្តុតាង ឬ បន្ទុកនៃការបដិសេធប្រឆាំង
ណាមួយឡើយ ។

២-បន្ថែមលើការបង្ហាញដទៃទៀត ដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបង្ហាញ ភ្លាម
តាមដែលអាចធ្វើទៅបានដល់អ្នកការពារក្តី នូវភស្តុតាង ដែលមាននៅក្នុងដៃ ឬ ដែលបិតនៅក្រោមការ
ត្រួតត្រារបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ដែលខ្លួនជឿថា ការបង្ហាញ ឬ ការបិទបង្ហាញ អំពីនិរទោស នៃជនជាប់ចោទ
ឬ ដើម្បីសម្រាលពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ឬ ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ភាពដែលអាចប្រើការបាននៃ
ភស្តុតាងចោទប្រកាន់ ។ ក្នុងករណីវិមតិសង្ស័យ ចំពោះការអនុវត្តន៍កថាខ័ណ្ឌនេះ តុលាការត្រូវជាអ្នក
សំរេច ។

**មាត្រា ៦៨ : អំពីការការពារជនរងគ្រោះនិងសាក្សី និង
ការចូលរួមរបស់ពួកគេក្នុងដំណើរការជំរះរឿងក្តី**

១- តុលាការ ត្រូវចាត់វិធានការសមស្រប ដើម្បីការពារសុវត្ថិភាព សុខុមាលភាពខាងផ្លូវកាយ និង ខាងផ្លូវចិត្ត សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និង ការនៅស្ងៀមស្ងាត់គ្មានការរំខានឆ្នោត(privacy)របស់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី។ ដើម្បីធ្វើដូច្នោះ តុលាការ ត្រូវគិតគូរលើកត្តា ទាក់ទិនទាំងអស់ រួមទាំង កត្តាអាយុ កត្តាជំនឿ ដូច មានកំណត់ក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា២ ព្រមទាំងកត្តាសុខភាព និង ជាពិសេស ប៉ុន្តែមិនកំរិតត្រឹមនេះទេ ប្រភេទបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះពាក់ព័ន្ធលើការបំពានផ្នែកភេទ ឬ ផ្នែកជំនឿ ឬ អំពើហិង្សាលើកុមារនោះទេ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវចាត់វិធានការនេះ ជាពិសេស អំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត និង ការនាំយកមកជំនុំជំរះនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌប្រភេទនេះ ។ វិធានការទាំងអស់នេះ មិនត្រូវមានលក្ខណៈអតតិចំពោះ ឬ មានលក្ខណៈមិនស្របគ្នាជាមួយសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និង ការជំនុំជំរះ ដោយយុត្តិធម៌ និង ឥតលំអៀងឡើយ ។

២- មានការលើកលែង ចំពោះគោលការណ៍សវនាការជាសាធារណៈ ដូចមានចែងក្នុង មាត្រា ៦៧ សភាទាំងឡាយនៃតុលាការ អាចបើកដំណើរការជំរះរឿងក្តីផ្នែកណាមួយ នៅក្នុងបន្ទប់សំងាត់ឬអនុញ្ញាតឱ្យបង្ហាញភស្តុតាង តាមមធ្យោបាយគ្រឿងអេឡិចត្រូនិច ឬ តាមមធ្យោបាយពិសេសផ្សេងទៀត ដើម្បីការពារជនរងគ្រោះ និង សាក្សី ឬ ជនជាប់ចោទ ។ ជាពិសេស វិធានការទាំងឡាយនោះ ត្រូវអនុវត្តក្នុងករណីជនរងគ្រោះដោយសារការបំពានផ្លូវភេទ បង្ខំសេពសន្ថវៈ ឬ កុមារដែលជាជនរងគ្រោះ ឬ ជាសាក្សី លើកលែងតែមានបញ្ជារបស់តុលាការ ដោយគិតគូរដល់គ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ជាពិសេស ទស្សនៈរបស់ជនរងគ្រោះ ឬ របស់សាក្សី ។

៣- កាលណាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនរងគ្រោះត្រូវប៉ះពាល់ តុលាការត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យគេបញ្ចេញបង្ហាញ និង ត្រូវបានពិចារណានូវទស្សនៈ និង កង្វល់របស់គេ នៅក្នុងដំណាក់កាលនានានៃដំណើរការជំរះរឿងក្តីដែលត្រូវតុលាការបានកំណត់ថាសមស្រប និង នៅក្នុងលក្ខណៈមួយដែលមិនមានលក្ខណៈអតតិ ឬ មិនមានលក្ខណៈមិនស្របជាមួយសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ និង ការជំនុំជំរះដោយយុត្តិធម៌

និង ឥតលំអៀង ។ ទស្សនៈ និង កង្វល់នោះ អាចត្រូវបង្ហាញ ដោយអ្នកតំណាងស្របច្បាប់របស់ ជនរងគ្រោះ ពេលដែលតុលាការពិចារណាលំអើញថាសមស្រប អនុលោមតាមវិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។

៤- អង្គការការពារជនរងគ្រោះនិងសាក្សី អាចផ្តល់យោបល់ដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និង តុលាការ អំពី វិធានការការពារ ការរៀបចំសន្តិសុខ ការការពារ និង ជំនួយការ ដែលសមស្រប ដូចមានចែងក្នុង កថាខ័ណ្ឌទី ៦ នៃមាត្រាទី ៤៣ ។

៥- កាលបើការបង្ហាញភស្តុតាង ឬ ព័ត៌មាន អនុលោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះអាចនាំឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ ធ្ងន់ធ្ងរដល់សន្តិសុខរបស់សាក្សី ឬ ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចមិនលើកឡើងនូវ ភស្តុតាង ឬ ព័ត៌មាននោះ ហើយជំនួសដោយការដាក់ជូនកំណត់ហេតុសង្ខេបវិញ សម្រាប់គោល បំណងនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ដែលបានធ្វើឡើងមុនពេលចាប់ផ្តើមការជំនុំជំរះ។ វិធានការនេះ ត្រូវអនុវត្តក្នុងរបៀបមួយ ដែលមិនមានលក្ខណៈអតតិ ឬ មិនមានលក្ខណៈមិនស្របជាមួយសិទ្ធិ របស់ជនជាប់ចោទ និង ការជំនុំជំរះ ដោយយុត្តិធម៌ និង ឥតលំអៀងឡើយ ។

៦- រដ្ឋអាចស្នើសុំវិធានការចាំបាច់ ដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះការការពារ អ្នកបំរើការងារ និង ភ្នាក់ងារ របស់ខ្លួន ព្រមទាំងការពារព័ត៌មានសំងាត់ ឬ ព័ត៌មានដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ស្មារតី ។

មាត្រា ៦៩ : អំពីភស្តុតាង

១- ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង មុនពេលផ្តល់សក្ខីកម្ម សាក្សីម្នាក់ៗត្រូវផ្តល់ការសន្យាចំពោះ ភាពពិតប្រាកដនៃភស្តុតាង ដែលត្រូវផ្តល់ឱ្យដោយសាក្សីនោះ ។

២- សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីក្នុងពេលជំនុំជំរះ ត្រូវផ្តល់ដោយបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន លើកលែងតែវិធានកិរិយាសាល ភាពដែលមានចែងក្នុងវិធានការដែលបានកំណត់ក្នុងមាត្រា៦៨ ឬ ក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។ តុលាការ ក៏អាចអនុញ្ញាតផងដែរ ឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ សក្ខីកម្មដែលបានថតទុករបស់ សាក្សីណាម្នាក់ តាមមធ្យោបាយបច្ចេកវិទ្យាវីដេអូឬខ្សែអាត់ ព្រមទាំងការណែនាំបង្ហាញពីឯកសារ ឬ លិខិតបញ្ជាក់ជាលាយលក្ខណ៍ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និង ស្របតាមវិធាននៃ

នីតិវិធីនិងភស្តុតាង។ វិធានការទាំងនេះ មិនត្រូវមានលក្ខណៈអគតិធម៌ចំពោះ ឬ មិនត្រូវមាន លក្ខណៈមិនស្របជាមួយសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទឡើយ។

៣- ភាគីទាំងឡាយ អាចដាក់ជូនភស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹងករណីនោះ ស្របតាមមាត្រា៦៤។ តុលាការ ត្រូវមានអំណាចស្នើសុំឱ្យដាក់ជូននូវភស្តុតាងទាំងអស់ ដែលខ្លួនពិចារណាយល់ឃើញថាចាំបាច់ ដើម្បី ធ្វើការកំណត់រកការពិត ។

៤- តុលាការ អាចវិនិច្ឆ័យពីភាពមានទំនាក់ទំនង ឬ ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងណាមួយ ដោយ យកមកពិចារណា ក្នុងចំណោមតម្លៃផ្សេងៗទៀត នូវតម្លៃមានលក្ខខ័ណ្ឌនៃភស្តុតាង និង អគតិធម៌ ណាដែលបណ្តាលមកពីភស្តុតាងនោះ ចំពោះការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ឬ ដល់ការវាយតម្លៃ ដោយយុត្តិធម៌នៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

៥- តុលាការត្រូវគោរព និង ធ្វើការកត់សំគាល់ពី បុព្វសិទ្ធិនៃភាពអាចកំបាំង ដូចមានចែងក្នុងវិធាននៃ នីតិវិធី និងភស្តុតាង ។

៦- តុលាការ មិនត្រូវតម្រូវឱ្យបញ្ជាក់អំពីអង្គហេតុ នៃការយល់ដឹងរួមទេ ប៉ុន្តែអាចធ្វើការកត់សំគាល់ ដោយយុត្តិធម៌ ចំពោះអង្គហេតុនោះ ។

៧- ភស្តុតាងដែលទទួលបាន តាមមធ្យោបាយបំពានលើច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ឬ បំពានលើសិទ្ធិមនុស្សទាំង ឡាយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាអន្តរ ជាតិ មិនត្រូវអាចទទួរយកបានឡើយ ប្រសិនបើ៖

- ក- ការបំពាននាំឱ្យមានវិមតិសង្ស័យដ៏ដុំកំភួន លើភាពអាចយកជាការបាននៃភស្តុតាង, ឬ
- ខ- ការទទួលយកភស្តុតាង ទំនងជាប្រឆាំងដល់ និង ទំនងជាបង្កសន្តិសុខយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាព សុច្ឆរិតនៃដំណើរការជម្រះរឿងក្តី ។

៨- នៅពេលធ្វើសេចក្តីសម្រេច អំពីភាពមានទំនាក់ទំនង ឬ ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងដែល ប្រមូលបានដោយរដ្ឋណាមួយ តុលាការមិនត្រូវវិនិច្ឆ័យផ្អែកលើការអនុវត្តនៃច្បាប់ជាតិរបស់រដ្ឋនោះ ទេ ។

មាត្រា ៧០ : អំពីបទល្មើសប្រឆាំងនឹងរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌

១- តុលាការ ត្រូវមានយុត្តាធិការលើបទល្មើសដូចតទៅនេះ ដែលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌របស់ខ្លួន នៅពេលដែលបានប្រព្រឹត្តដោយចេតនា :

- (ក) ការផ្តល់សក្ខីកម្មមិនពិត នៅពេលខ្លួនមានកាតព្វកិច្ចត្រូវប្រាប់ការពិត ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ នៃ មាត្រា ៦៩.
 - (ខ) ការបង្ហាញភស្តុតាង ដែលភាគីនោះដឹងថាជាភស្តុតាងមិនពិត ឬ ក្លែងក្លាយ.
 - (គ) ការប្រើឥទ្ធិពលយ៉ាងពុករលួយលើសាក្សី ការរារាំង ឬ ជ្រៀតជ្រែកដល់ការចូលរួម ឬ ដល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ការសងសឹកចំពោះសាក្សីដែលផ្តល់សក្ខីកម្ម ឬ ការបំផ្លាញភស្តុតាង ការអុកឡុក ឬ ការជ្រៀតជ្រែកដល់ការប្រមូលភស្តុតាង.
 - (ឃ) ការបង្អាក់ ការបំភិតបំភ័យ ឬ ការប្រើឥទ្ធិពលយ៉ាងពុករលួយ លើមន្ត្រីណាម្នាក់របស់តុលាការ ក្នុងគោលបំណងបង្ខំ ឬ បញ្ចុះបញ្ចូលឱ្យមន្ត្រីនោះ មិនបំពេញការងារ ឬ នឹងបំពេញការងារ ដោយ មិនត្រឹមត្រូវទៅតាមភារកិច្ចរបស់គាត់ ។
 - (ង) ការសងសឹកចំពោះមន្ត្រីរបស់តុលាការ ឬ មន្ត្រីផ្សេងទៀត ដែលទទួលខុសត្រូវបំពេញភារកិច្ចនោះ.
 - (ច) ការអន្តងចិត្ត ឬ ការទទួលយកសំណុក ក្នុងនាមជាមន្ត្រីរបស់តុលាការ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងភារកិច្ចផ្លូវការរបស់ខ្លួន ។
- ២- គោលការណ៍ និង នីតិវិធីគ្រប់គ្រងការអនុវត្តន៍យុត្តាធិការរបស់តុលាការ លើបទល្មើស ក្រោមមាត្រានេះ ត្រូវជាគោលការណ៍ និង នីតិវិធីទាំងឡាយ ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង។ លក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីផ្តល់ការសហការជាអន្តរជាតិជាមួយតុលាការ លើដំណើរការជំរះរឿងក្តីរបស់ខ្លួន តាមមាត្រានេះ ត្រូវគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ក្នុងស្រុក នៃរដ្ឋដែលស្នើសុំ ។
- ៣- នៅក្នុងករណីមានការថ្កោលទោស តុលាការអាចដាក់អាណត្តិទោសពន្ធនាគារក្នុងកំរិតមួយ មិនលើសពី៥ឆ្នាំ ឬ ការដាក់ពិន័យជាប្រាក់ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ឬ ទាំងពីរ ។
- ៤- (ក) រដ្ឋភាគីនីមួយៗ ត្រូវពង្រឹងយុត្តាធិការច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្តន្ទាទោសពីបទល្មើសប្រឆាំងនឹងភាពសុច្ឆរិតនៃដំណើរការស៊ើបអង្កេតនិងការរកយុត្តិធម៌របស់ខ្លួនផ្ទាល់ ចំពោះបទល្មើសប្រឆាំងនឹងរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅលើទឹកដីរបស់ខ្លួន ឬ បានប្រព្រឹត្តដោយពលរដ្ឋណាម្នាក់របស់ខ្លួន.
- (ខ) តាមសំណើរបស់តុលាការ នៅពេលណាដែលតុលាការចាត់ទុកថាសមស្រប រដ្ឋភាគី ត្រូវដាក់ជូនសំណុំរឿង ទៅឱ្យអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងគោលបំណង ដើម្បីធ្វើការនាំយក

មកជំនុំជំរះ ។ អាជ្ញាធរទាំងអស់នោះ ត្រូវចាត់ចែងសំណុំរឿងនេះ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ និង លះបង់ធនធានល្មមគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីឱ្យសំណុំរឿងទាំងនោះដំណើរការយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព ។

មាត្រា ៧១ : អំពីកម្មវិធានចំពោះកំហុសឆ្គងនៅមុខតុលាការ

- ១- តុលាការ អាចដាក់កម្មវិធានការរដ្ឋបាល ក្រៅពីការដាក់ពន្ធនាគារ ដូចជា ការបណ្តេញ ចេញពីបន្ទប់តុលាការជាបណ្តោះអាសន្នឬជាអចិន្ត្រៃយ៍ ការដាក់ពិន័យជាប្រាក់ ឬ វិធានការ ប្រហាក់ប្រហែលផ្សេងៗទៀត ដូចមានចែងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្តុតាង ចំពោះជនដែលមាន វត្តមាននៅចំពោះមុខតុលាការ ដែលប្រព្រឹត្តកំហុសឆ្គង រួមមាន ការរារាំងខានដល់ដំណើរការ ជំរះរឿងក្តីរបស់តុលាការ ឬ ការបដិសេធមិនព្រមធ្វើតាមការណែនាំរបស់តុលាការដោយ ចេតនា ។
- ២- នីតិវិធីគ្រប់គ្រងលើការចាត់វិធានការទាំងឡាយ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ ត្រូវជានីតិវិធីទាំង ឡាយដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធី និងកស្តុតាង ។

មាត្រា ៧២ : អំពីការការពារព័ត៌មានសន្តិសុខជាតិ

- ១- មាត្រានេះ អនុវត្តនៅក្នុងករណីដែលការបង្ហាញព័ត៌មាន ឬ ឯកសាររបស់រដ្ឋ អាចបង្កអគតិធម៌ ចំពោះប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួន តាមទស្សនៈរបស់រដ្ឋនោះ ។ ករណីនេះ រាប់បញ្ចូលទាំង ព័ត៌មានដែលស្ថិតក្នុងកិច្ចសិស្សសាលាភាពនៃកថាខ័ណ្ឌទី២និងទី៣នៃមាត្រា៥៦, កថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា៦១, កថាខ័ណ្ឌទី៣នៃមាត្រា៦៤, កថាខ័ណ្ឌទី២នៃមាត្រា៦៧, កថាខ័ណ្ឌទី៦នៃមាត្រា៦៨, កថាខ័ណ្ឌទី៦នៃមាត្រា៨៧ និង មាត្រា៩៣ ក៏ដូចជាករណីណាដែលកើតចេញពីដំណាក់កាលណា មួយផ្សេងទៀតនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ដែលការបង្ហាញនោះអាចមានបញ្ហា ។
- ២- មាត្រានេះត្រូវអនុវត្តផងដែរ នៅពេលដែលមានការស្នើសុំឱ្យជនណាម្នាក់ផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ កស្តុតាង ហើយជននោះ បានបដិសេធពុំព្រមធ្វើតាម ឬ បានទម្លាក់បញ្ហានោះលើរដ្ឋ ដោយបញ្ជាក់មូលហេតុ ថា ការបង្ហាញនោះ អាចបង្កអគតិធម៌ចំពោះប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិនៃរដ្ឋនោះ ហើយរដ្ឋដែល

ពាក់ព័ន្ធនោះបានបញ្ជាក់តាមទស្សនៈរបស់ខ្លួនថា ការបង្ហាញនេះ អាចមានអត្ថិធម៌ចំពោះ ប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួនពិតមែន ។

៣- គ្មានអ្វីនៅក្នុងមាត្រានេះ ត្រូវមានលក្ខណៈអត្ថិធម៌ចំពោះលក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវនៃអាទិកំហែងដែល អាចអនុវត្តបាន ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី៣(ង)និង(ច) នៃមាត្រា៥៤ ឬ ការអនុវត្តនៃមាត្រា៧៣ទេ ។

៤- បើរដ្ឋណាមួយដឹងថា ពតិមាន ឬ ឯកសាររបស់ខ្លួនកំពុងត្រូវ ឬ ទំនងជាត្រូវបានបង្ហាញក្នុងដំណាក់ កាលណាមួយនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តីនោះ ហើយក្នុងទស្សនៈរបស់ខ្លួន រដ្ឋនោះយល់ថា ការ បង្ហាញនោះ មានអត្ថិធម៌ចំពោះប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួន រដ្ឋនោះ ត្រូវមានសិទ្ធិធ្វើអន្តរា គម៍ដើម្បីទទួល បានដំណោះស្រាយបញ្ហានេះ ស្របតាមមាត្រានេះ ។

៥- ក្នុងទស្សនៈរបស់រដ្ឋនោះ ប្រសិនបើ ការបង្ហាញពតិមានអាចមានលក្ខណៈអត្ថិធម៌ចំពោះប្រយោ ជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួន រដ្ឋនោះនឹងអនុវត្តជំហានដែលសមស្របទាំងអស់ ដោយមានការសហ ការជាមួយព្រះរាជអាជ្ញា អ្នកការពារក្តី ឬ សភាមុនការជំនុំជំរះ ឬ សភាជំនុំជំរះ ទៅតាមករណី ជាក់ស្តែងដើម្បីស្វែងរកដោះស្រាយបញ្ហាតាមមធ្យោបាយសហការគ្នា ។ជំហានទាំងឡាយនេះអាច រួមមាន :

- (ក) ការកែប្រែ ឬ ការបំភ្លឺបញ្ជាក់នៃសំណើរ.
- (ខ) ការកំណត់មួយ ដោយតុលាការ លើភាពមានទំនាក់ទំនងនៃពតិមាន ឬ ភស្តុតាងដែលបាន ស្វែងរក ឬ ការកំណត់ភស្តុតាងដែលទោះជាភស្តុតាងទាក់ទង ថាតើត្រូវបាន ឬ បានទទួលពី ប្រភពមួយក្រៅពីរដ្ឋដែលស្នើសុំ ឬ ទេ.
- (គ) ការទទួលបាននូវពតិមាន ឬ ភស្តុតាងពីប្រភពផ្សេងៗ ឬ តាមទម្រង់ខុសៗគ្នា. ឬ
- (ឃ) ការព្រមព្រៀងអំពីលក្ខខ័ណ្ឌ ដែលជំនួយការអាចត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ក្នុងចំណោមជំនួយការ នានា រួមមាន ការផ្តល់របាយការណ៍សង្ខេប ឬ ការរៀបរៀងឯកសារដោយប្រុងប្រយ័ត្ន. ការកំណត់លើការបង្ហាញ. ការប្រើដំណើរការជំរះរឿងក្តីក្នុងបន្ទប់សំងាត់ (in camera proceeding) ឬ ដំណើរការជំរះ រឿងក្តីដោយមានវត្តមានភាគីតែម្ខាង (ex Parte proceeding). ឬ វិធានការការពារ ផ្សេងៗ ដែលបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និងវិធាននានា ។

៦- នៅពេលបានអនុវត្តជំហានសមស្របទាំងអស់ហើយ តាមមធ្យោបាយសហការគ្នា ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា ហើយប្រសិនបើ រដ្ឋនោះពិចារណាថា គ្មានមធ្យោបាយណាមួយក្នុងខ័ណ្ឌណា ព័ត៌មាន ឬឯកសារ គួរត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ឬ ត្រូវបានបង្ហាញ ដោយគ្មានអត្ថិធម៌ចំពោះប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួនទេ រដ្ឋនោះត្រូវជូនដំណឹងទៅ ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ តុលាការអំពីហេតុផលជាក់លាក់សម្រាប់សេចក្តីសំរេចរបស់ខ្លួន លុះត្រាតែការអធិប្បាយជាក់លាក់អំពីហេតុផលនោះ អាចជាចាំបាច់បង្កអត្ថិធម៌ចំពោះប្រយោជន៍សន្តិសុខជាតិរបស់រដ្ឋនោះ ។

៧- បន្ទាប់មកទៀត ប្រសិនបើ តុលាការកំណត់ថា ភស្តុតាងមានលក្ខណៈទាក់ទង ហើយសំខាន់ក្នុងការបង្កើតពិរុទ្ធភាព ឬ និរទោសភាពលើជនជាប់ចោទនោះ តុលាការអាចធ្វើសកម្មភាពដូចតទៅ :

(ក) ពេលការបង្ហាញព័ត៌មាន ឬ ឯកសារ ត្រូវបានស្វែងរក អនុលោមតាមសំណើឱ្យមានការសហការ ស្របតាមភាគទី ៩ ឬ កាលៈទេសៈ ដូចបានពណ៌នានៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២ ហើយរដ្ឋនោះ បានលើកឡើងមូលហេតុសម្រាប់ការបដិសេធ ដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៤ នៃមាត្រា ៩៣ :

(i) មុនពេលធ្វើការសន្និដ្ឋាន តាមអនុកថាខ័ណ្ឌទី ៧ (ក) (២) តុលាការ អាចស្នើសុំការប្រឹក្សាយោបល់ថែមទៀត ក្នុងបំណងពិចារណាអំពីការតំណាងរបស់រដ្ឋនោះ តាមការសមស្រប ដែលអាចរាប់បញ្ចូល ទាំងសវនាការក្នុងបន្ទប់សំដាប់ និង សវនាការដែលមានវត្តមានភាគីតែម្ខាង.

(ii) តាមការលើកឡើងមូលហេតុសម្រាប់ការបដិសេធ ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី៤ នៃមាត្រា ៩៣ ក្នុងកាលៈទេសៈនៃករណីរឿងក្តីនេះ បើតុលាការសន្និដ្ឋានថា រដ្ឋដែលបានស្នើសុំមិនកំពុងធ្វើសកម្មភាព តាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្រោមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ តុលាការ អាចបង្វិលករណីរឿងក្តីនេះ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី៧ នៃមាត្រា៨៧ ដែលបញ្ជាក់អំពីហេតុផលសម្រាប់ការសន្និ ដ្ឋានរបស់ខ្លួន. និង

(iii) តុលាការ អាចធ្វើបេយ្យាលន័យ(infetence) នៅក្នុងជំនុំជំរះជនជាប់ចោទ ទៅតាមការមាន ឬ គ្មានអង្គហេតុ ដែលសមស្របតាមកាលៈទេសៈ ឬ

(ខ) ក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈផ្សេងទៀតទាំងអស់ :

(i) បញ្ជាឱ្យបង្ហាញ ឬ

(ii) នៅកិរិតមួយដែលតុលាការមិនបញ្ជាឱ្យបង្ហាញ តុលាការអាចធ្វើបែបណាដែលនឹងនាំនេះ នៅក្នុងការជំនុំជំរះជនជាប់ចោទ តាមការមាន ឬ គ្មានអង្គហេតុ ដែលសមស្រប តាមកាលៈទេសៈ ។

មាត្រា ៧៣ : អំពីពត៌មាន ឬ ឯកសាររបស់ពត៌យជន

បើសិនជា រដ្ឋភាគីត្រូវបានស្នើសុំ ដោយតុលាការ ឱ្យផ្តល់ឯកសារ ឬ ពត៌មានដែលខ្លួនមាននៅក្នុងដៃ ដែលស្ថិតក្រោមការកាន់កាប់ ឬ ការត្រួតត្រារបស់ខ្លួន ដែលត្រូវបានបង្ហាញដល់ខ្លួនជាការសំងាត់ដោយរដ្ឋ មួយដោយអង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាលមួយ ឬ ដោយអង្គការអន្តរជាតិមួយ តុលាការត្រូវស្វែងរកការយល់ព្រម ពីអ្នកប្រកាសដើម ដើម្បីបង្ហាញឯកសារ ឬ ពត៌មាននោះ ។ បើអ្នកប្រកាស ដើមជារដ្ឋភាគីមួយ រដ្ឋនោះត្រូវមាន ការយល់ព្រមឱ្យបង្ហាញនូវពត៌មាន ឬ ឯកសារ ឬ ក៏ទទួលខុសត្រូវលើការដោះស្រាយបញ្ហានៃការបង្ហាញ ពត៌មានដល់តុលាការ ដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិ នៃ មាត្រា៧២ ។ បើអ្នកប្រកាសដើម មិនមែនជា រដ្ឋភាគីទេ ហើយបដិសេធមិនយល់ព្រមឱ្យបង្ហាញទេ នោះរដ្ឋដែលត្រូវបានស្នើសុំត្រូវផ្តល់ដំណឹងដល់តុលាការ ថាខ្លួនមិនអាចផ្តល់នូវឯកសារ ឬ ពត៌មាន បានទេ ដោយសារខ្លួនមានការតព្វកិច្ចរក្សាអាថ៌កំបាំងឱ្យអ្នកប្រកាស ដើមជាមុនទៅហើយ ។

មាត្រា ៧៤ : អំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់សេចក្តីសំរេច

- ១- ចៅក្រមទាំងអស់នៃសភាជំនុំជំរះ ត្រូវមានវត្តមាននៅដំណាក់កាលនីមួយៗ នៃការជំនុំជំរះ និង មាន វត្តមានតាំងពីដើមដល់ចប់នៅក្នុងការពិភាក្សាសំរេចរបស់ខ្លួន ។ ដោយឈរលើគោលការណ៍ មួយ ករណីម្តងៗ ធិបតីប្រធានអាចចាត់ចៅក្រមបំរុងម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់តាមដែលមាន ឱ្យមានវត្តមាន នៅក្នុងដំណាក់កាលនីមួយៗនៃការជំនុំជំរះ និង ដើម្បីជំនួសសមាជិកម្នាក់ នៃសភាជំនុំជំរះ ប្រសិនបើ សមាជិករូបនោះ មិនអាចបន្តការចូលរួមបាន ។
- ២- សេចក្តីសំរេចរបស់សភាជំនុំជំរះ ត្រូវផ្អែកលើការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួន លើភស្តុតាង និង ដំណើរការ ជំរះរឿងក្តីទាំងមូល ។ សេចក្តីសំរេច មិនត្រូវធ្វើឱ្យហួសពីអង្គហេតុ និង កាលៈទេសៈដែលបាន ពណ៌នានៅក្នុងបទចោទប្រកាន់ និង ក្នុងការកែប្រែបទចោទប្រកាន់នានា ។ តុលាការ អាចផ្អែកលើ

សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តែទៅលើកស្តុតាងដែលបានដាក់ជូន និង បានពិភាក្សានៅចំពោះមុខតុលាការ ក្នុងពេលជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ ។

- ៣- ចៅក្រមត្រូវមានបំណងឱ្យទទួលបានសំលេងជាឯកច្ឆន្ទនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ការខកខានមិនបាននូវសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទ សេចក្តីសម្រេចត្រូវធ្វើឡើងតាមមតិភាគច្រើនរបស់ចៅក្រមទាំងឡាយ ។
- ៤- ការពិភាក្សាសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះ ត្រូវរក្សាជាការសំងាត់ ។
- ៥- សេចក្តីសម្រេច ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយត្រូវមានសេចក្តីថ្លែង អំពីការរកឃើញលើកស្តុតាង និង សេចក្តីសន្និដ្ឋានពេញលេញ ព្រមទាំងមានហេតុផល ។ សភាជំនុំជម្រះ ត្រូវចេញនូវសេចក្តីសម្រេចតែមួយគត់ ។ នៅពេលគ្មានភាពឯកច្ឆន្ទ សេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះ ត្រូវមានទាំងទស្សនៈរបស់មតិភាគច្រើន និង ទស្សនៈរបស់មតិភាគតិច ។ សេចក្តីសម្រេច ឬ សេចក្តីសង្ខេបនោះ ត្រូវប្រកាសនៅក្នុងតុលាការជាចំហរ ។

មាត្រា ៧៥ : អំពីការជួសជុលដល់ជនរងគ្រោះ

- ១- តុលាការ ត្រូវបង្កើតជាគោលការណ៍ដែលទាក់ទងដល់ការជួសជុលដល់ ឬទាក់ទងនឹងជនរងគ្រោះ រួមមាន ការសងវិញ, សំណងជម្ងឺចិត្ត និង ការស្តារនីតិសម្បទាឡើងវិញ។ ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននេះ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តុលាការអាចកំណត់តាមសំណើ ឬ តាមការស្នើរបស់ខ្លួននៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសៗ នូវកិរិយាសាលភាព និង ទំហំនៃព្យាបាលកម្ម ការបាត់បង់ និង គ្រោះថ្នាក់ដល់ឬទាក់ទងនឹងជនរងគ្រោះ ហើយថ្លែងពីគោលការណ៍ទាំងឡាយដែលខ្លួនកំពុងសំអាងលើ ។
- ២- តុលាការ អាចចេញបញ្ជាផ្ទាល់លើពិរុទ្ធជន ដោយបញ្ជាក់នូវការជួសជុលដែលសមស្របដល់ឬទាក់ទងនឹងជនរងគ្រោះ រួមមាន ការសងវិញ, សំណងជម្ងឺចិត្ត និង ការស្តារនីតិសម្បទាឡើងវិញ ។ បើសមស្រប តុលាការ អាចបញ្ជា ថាការផ្តល់ឱ្យសម្រាប់ការជួសជុល ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈមូលនិធិក្នុងភារៈគ្រប់គ្រង ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៧៩ ។
- ៣- មុនពេលចេញបញ្ជាណាមួយតាមមាត្រានេះ តុលាការអាចអញ្ជើញ ហើយត្រូវមានការគិតគូរចំពោះការតំណាង ពីប្តីក្នុងនាម ពិរុទ្ធជន, ជនរងគ្រោះ ជនដែលមានផលប្រយោជន៍ ឬ រដ្ឋដែលមានផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗទៀត ។

- ៤- ក្នុងការអនុវត្តន៍អំណាចរបស់ខ្លួន តាមមាត្រានេះ បន្ទាប់ពីជនណាម្នាក់ត្រូវផ្ដោលទោសចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន តុលាការ អាចកំណត់ថាតើចាំបាច់ត្រូវរកវិធានការ តាមកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រា៩៣ ដើម្បីដាក់ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវបញ្ហាដែលខ្លួនអាចធ្វើឡើង តាមមាត្រានេះ ឬ អត់ ។
- ៥- រដ្ឋភាគី ត្រូវដាក់ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវសេចក្ដីសំរេចតាមមាត្រានេះ ហាក់ដូចជាបទបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១០៩ អាចអនុវត្តបានចំពោះមាត្រានេះបានអញ្ចឹង ។
- ៦- គ្មានអ្វីមួយក្នុងមាត្រានេះ ត្រូវបានយកទៅបកស្រាយឱ្យមានលក្ខណៈអតតិចមិចំពោះសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ តាមច្បាប់ជាតិ ឬ ច្បាប់អន្តរជាតិឡើយ ។

មាត្រា ៧៦ : អំពីការដាក់ទោស

- ១- ក្នុងករណីមានការផ្ដោលទោស សភាជំនុំជំរះ ត្រូវពិចារណាទោសដែលសមស្របដើម្បីដាក់ ហើយត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញ និង ការដាក់ជូនក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជំរះដែលទាក់ទងនឹងទោសនោះ ។
- ២- លើកលែងតែ ករណីអនុវត្តតាមមាត្រា៦៥ ហើយមុនពេលបញ្ចប់ការជំនុំជំរះ តាមការស្នើរបស់ខ្លួន សភាជំនុំជំរះត្រូវបើកសវនាការបន្តមួយទៀត តាមសេចក្ដីស្នើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ របស់ជនជាប់ចោទ ដើម្បីស្តាប់មើលភស្តុតាងបន្ថែម ឬ ការដាក់ជូនបន្ថែមដែលទាក់ទងនឹងការដាក់ទោសនោះ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាង ។
- ៣- ពេលអនុវត្តតាមកថាខ័ណ្ឌទី២ ការតំណាងណាមួយ ក្រោមមាត្រា៧៥ ត្រូវស្តាប់ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការបន្ត យោងតាមកថាខ័ណ្ឌទី២ ហើយបើចាំបាច់ ត្រូវស្តាប់នៅក្នុងសវនាការបន្ថែមទៀតណាមួយក៏បាន ។
- ៤- ទោស ត្រូវប្រកាសជាសាធារណៈ ហើយមានវត្តមាននៃជនជាប់ចោទ ក្នុងពេលដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

ភាគទី៧ : អំពីទណ្ឌកម្ម

មាត្រា ៧៧ : អំពីទណ្ឌកម្មដែលអាចយកទៅអនុវត្តបាន

- ១- ជាកម្មវត្ថុនៃមាត្រា១១០ តុលាការ អាចដាក់ទណ្ឌកម្ម លើជនដែលមានពិរុទ្ធ ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមមាត្រា ៥ នៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ នូវទណ្ឌកម្មមួយក្នុងចំណោមទណ្ឌកម្មទាំងឡាយ ដូចតទៅនេះ :
 - ក- ទោសពន្ធនាគារ តាមចំនួនឆ្នាំដែលបានកំណត់ ដែលមិនលើសពីចំនួនទោសអតិបរិមាណ០ឆ្នាំ ឡើយ. ឬ
 - ខ- ទោសពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត បើត្រូវបានធ្វើយុត្តិកម្មដោយស្ថានទម្ងន់ដ៏ធ្ងន់នៃបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌ ព្រមទាំងកាលៈទេសៈឯកត្តបុគ្គលរបស់ពិរុទ្ធជន ។
- ២- តុលាការ អាចដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមលើទោសពន្ធនាគារ នូវ :
 - ក- ការដាក់ពិន័យជាប្រាក់ តាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង
 - ខ- ការដកហូតផលពីការលក់ទ្រព្យ ការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិ និង ទ្រព្យធន ដែលបានមកដោយ ផ្ទាល់ឬមិនផ្ទាល់ ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ ដោយមិនមានអគតិធម៌ចំពោះសិទ្ធិរបស់គតិយ ភាគីដែលសុចរិតឡើយ ។

មាត្រា ៧៨ : អំពីការកំណត់ទោស

- ១- ក្នុងការកំណត់ទោស ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង តុលាការត្រូវលើកយកមកពិចារណានូវ កត្តាទាំងឡាយ ដូចជា ស្ថានទម្ងន់នៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងកាលៈទេសៈឯកត្តបុគ្គលរបស់ ពិរុទ្ធជន ។
- ២- ក្នុងការដាក់ទោសពន្ធនាគារ តុលាការ ត្រូវកាត់បន្ថយនូវរយៈពេល ដែលបានចំណាយពីមុនក្នុងការឃុំ ខ្លួន ស្របតាមដីការរបស់តុលាការ ប្រសិនបើមាន។ តុលាការ អាចកាត់បន្ថយរយៈពេលដែលបាន ចំណាយក្រៅពីការចំណាយក្នុងការឃុំខ្លួន ដែលទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តដែលជាដើមកំណើតនៃបទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌនោះ ។
- ៣- ពេលណាជនណាម្នាក់ ត្រូវបានដាក់ឱ្យជាប់ពិរុទ្ធពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើសពីមួយ តុលាការត្រូវប្រកាស ទោសចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទាំងនោះមួយម្តងៗ និង ទោសរួម ដែលបញ្ជាក់នូវរយៈពេលសរុបនៃ ទោសពន្ធនាគារ។ រយៈពេលនេះ មិនត្រូវឱ្យតិចជាងទោសខ្ពស់បំផុតក្នុងចំណោមទោសទាំងឡាយដែល

ត្រូវបានប្រកាសឡើយ ហើយមិនត្រូវលើកទោសពន្ធនាគារ៣០ឆ្នាំ ឬ លើស ពីទោសពន្ធនាគារអស់មួយ ជីវិត អនុលោមតាម កថាខ័ណ្ឌទី១(ខ) នៃមាត្រា ៧៧ ឡើយ ។

មាត្រា ៧៩ : មូលនិធិក្នុងការគ្រប់គ្រង

- ១- មូលនិធិក្នុងការគ្រប់គ្រង ត្រូវបង្កើតឡើងដោយសេចក្តីសម្រេច របស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ សម្រាប់ជាប្រយោជន៍នៃជនរងគ្រោះ និង ក្រុមគ្រួសាររបស់ជនគ្រោះនោះ ដោយសារបទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌ ដែលបិតក្នុងរង្វង់យុត្តាធិការរបស់តុលាការ ។
- ២- តុលាការ អាចបញ្ជាឱ្យផ្ទេរប្រាក់ និង ទ្រព្យសម្បត្តិផ្សេងៗដែលប្រមូលបាន ពីការដាក់ពិន័យ ឬ ពីការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិ ចូលទៅក្នុងមូលនិធិក្នុងការគ្រប់គ្រង តាមដីការរបស់តុលាការ ។
- ៣- មូលនិធិក្នុងការគ្រប់គ្រង ត្រូវចាត់ចែងស្របតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ដែលនឹងត្រូវកំណត់ដោយសន្និ បាតនៃរដ្ឋភាគី ទាំងឡាយ ។

មាត្រា ៨០ : អំពីការមិនមានអគតិធម៌ចំពោះការអនុវត្តន៍ទណ្ឌកម្មជាតិ និង ច្បាប់ជាតិ គ្មានអ្វីមួយនៅក្នុងភាគនេះនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះត្រូវប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តន៍ដោយរដ្ឋទាំងឡាយនូវទណ្ឌ កម្មដែលបានចែងនៅក្នុងច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន ឬ ក៏ប៉ះពាល់ដល់ច្បាប់លក្ខន្តិកៈរបស់រដ្ឋទាំងឡាយ ដែលមិនមាន ចែងអំពីទណ្ឌកម្ម ដែលបានពណ៌នា នៅក្នុងភាគនេះឡើយ ។

ភាគទី៨ : អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និង បណ្តឹងសើចី

មាត្រា ៨១ :

- អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬ ឱ្យមានពិរុទ្ធ ឬ ប្រឆាំងនឹងការកាត់ទោស
- ១- ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង សេចក្តីសម្រេចក្រោមមាត្រា៧៤ អាចត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចខាងក្រោម:
 - ក- ព្រះរាជអាជ្ញា អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្នែកលើមូលហេតុណាមួយដូចតទៅនេះ :
 - ១ - កំហុសផ្នែកនីតិវិធី
 - ២ - កំហុសនៃអង្គហេតុ

៣ - កំហុសនៃអង្គច្បាប់

ខ- ពិរុទ្ធជន ឬ ព្រះរាជអាជ្ញា ដែលធ្វើក្នុងនាមពិរុទ្ធជននោះ អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ផ្នែកលើមូលហេតុណាមួយដូចតទៅនេះ :

១ - កំហុសផ្នែកនីតិវិធី

២ - កំហុសនៃអង្គហេតុ

៣ - កំហុសនៃអង្គច្បាប់

៤ - មូលហេតុផ្សេងទៀត ដែលប៉ះពាល់ដល់ភាពយុត្តិធម៌ ឬ ដល់ភាពអាចយកជាការបាននៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ឬ នៃសេចក្តីសំរេច ។

២- ក- ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ទោស អាចត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ពិរុទ្ធជន ផ្នែកលើមូលហេតុនៃភាពមិនសមមាត្រគ្នា រវាងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនិងទោសនោះ ។

ខ- ប្រសិនបើ នៅក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងទោស តុលាការពិចារណាថា មានមូលហេតុនានាដែលការកាត់ឱ្យមានពិរុទ្ធភាពអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាអត់បានការ ទាំងស្រុង ឬ មួយផ្នែក តុលាការអាចអញ្ជើញឱ្យ ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ពិរុទ្ធជន ដាក់ជូននូវមូលហេតុនានាក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី១(ក) ឬ (ខ) នៃមាត្រា ៨១ ហើយ អាចចេញនូវសេចក្តីសំរេចមួយ អំពីពិរុទ្ធភាព ស្របតាមមាត្រា ៨៣ ។

គ- អនុវត្តនីតិវិធីដែលនេះ តែក្នុងករណីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងពិរុទ្ធភាពប៉ុណ្ណោះ ពេលណាតុលាការពិចារណាថា មានមូលហេតុក្នុងការបន្ថយទោស ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី២(ក) ។

៣- ក- ពិរុទ្ធជន ត្រូវបន្តសិទ្ធិនៅក្នុងការឃុំខ្លួន ក្នុងពេលតម្កល់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ លុះត្រាតែ សភាជំនុំជំរះបញ្ជាឱ្យធ្វើផ្សេងពីនេះ ។

ខ- នៅពេលដែលរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនរបស់ពិរុទ្ធជន ហួសពីទោសពន្ធនាគារដែលបានដាក់ ត្រូវដោះលែងជននោះវិញ លើកលែងតែ ប្រសិនបើព្រះរាជអាជ្ញាក៏ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែរ ដែលការដោះលែងនោះ អាចជាកម្មវត្ថុនៃលក្ខខ័ណ្ឌ ក្រោមអនុកថាខ័ណ្ឌ (គ)ខាងក្រោម ។

គ- ក្នុងករណីឱ្យរួចខ្លួន ត្រូវដោះលែង ជនជាប់ចោទ ជាបន្ទាន់ តាមលក្ខខ័ណ្ឌដូចតទៅ :

- (១) ក្រោមកាលៈទេសៈពិសេស និង មានការគិតគូរ ក្នុងចំណោមការប្រចុយផ្សេងៗ ចំពោះការប្រចុយយ៉ាងខ្លាំងនៃការគេចខ្លួន ចំពោះភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ និង ចំពោះប្រ័ប្រាប័លីតេនៃជោគជ័យក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ តាមសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាសភាជំនុំជំរះ អាចបន្តការឃុំខ្លួនជននោះ ក្នុងពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ បាន ។
- (២) ក្រោមអនុកថាខ័ណ្ឌ(គ)(i) សេចក្តីសំរេចរបស់សភាជំនុំជំរះ អាចត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្តុតាង ។

៤- ជាកម្មវត្ថុនៃបទប្បញ្ញត្តិនៃកថាខ័ណ្ឌទី៣(ក)និង(ខ) ការអនុវត្តសេចក្តីសំរេច ឬ ទោសនោះ ត្រូវព្យួរទុកសិនក្នុងអំឡុងពេលដែលបានអនុញ្ញាតសម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ និង សម្រាប់ចិរៈវេលានៃដំណើរការជំរះរឿងក្តីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។

មាត្រា ៨២ : អំពីការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងសេចក្តីសំរេចផ្សេងៗ

១- ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្តុតាង ភាគីមួយណា ក៏អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសំរេចដូចខាងក្រោម :

- ក- សេចក្តីសំរេចទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការ ឬ ភាពអាចទទួលយក.
- ខ- សេចក្តីសំរេចផ្តល់ ឬ បដិសេធចំពោះការដោះលែងជន ដែលកំពុងត្រូវរងការស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងត្រូវនាំយកមកជំនុំជំរះ.
- គ- សេចក្តីសំរេចរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ដែលធ្វើតាមការផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា ៥៦.
- ឃ- សេចក្តីសំរេចដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហាណាមួយ ដែលទំនងជាប៉ះពាល់យ៉ាងសំខាន់ ដល់ការប្រព្រឹត្តទៅដោយយុត្តិធម៌និងដោយល្បឿនរហ័យនៃដំណើរការជំរះរឿងក្តី ឬ ប៉ះពាល់យ៉ាងសំខាន់ដល់លទ្ធផលនៃការជំនុំជំរះ ហើយជាទស្សនៈរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ ឬ សភាជំនុំជំរះ ដំណោះស្រាយជាបន្ទាន់មួយ ដោយសភាឧទ្ធរណ៍ អាចជំរុញយ៉ាងសំខាន់ដល់ដំណើរការជំរះរឿងក្តីនោះ ។

២- ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី៣(ឃ)នៃមាត្រា៥៧ សេចក្តីសំរេចរបស់សភាមុនការជំនុំជំរះ អាចត្រូវបានដោះដូរ ដែលពាក់ព័ន្ធ ឬ ព្រះរាជអាជ្ញា ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយមានការអនុញ្ញាតរបស់សភាជំនុំជំរះ។ បណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបើកសវនាការ ផ្នែកលើមូលដ្ឋានល្បឿនហ័ស ។

៣- ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនត្រូវមានអានុភាពព្យួរទុកដោយឯកឯងឡើយ លុះត្រាតែសភាឧទ្ធរណ៍ បញ្ជា យ៉ាងនោះនៅពេលមានសំណើរ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

៤- អ្នកតំណាងផ្នែកច្បាប់នៃជនរងគ្រោះ ពិរុទ្ធជន ឬ ម្ចាស់សុចរិតនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលរងអានុភាព ប្រឆាំង ដោយសារការបញ្ជារបស់តុលាការ ក្រោមមាត្រា៧៣ អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងបញ្ជានេះ ដើម្បីការជួសជុលឡើងវិញ ដូចមានចែងក្នុង វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

មាត្រា ៨៣ : អំពីដំណើរការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

១. សំរាប់គោលបំណងនៃដំណើរការដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា៨១ និង ក្នុងមាត្រានេះ សភាឧទ្ធរណ៍ត្រូវ មានអំណាចទាំងអស់ដែលសភាជំនុំជំរះមាន ។

២. បើសិនជាសភាឧទ្ធរណ៍ យល់ឃើញថា ដំណើរការដែលត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍ មានភាពអយុត្តិធម៌ក្នុងសភាព មួយដែលប៉ះពាល់ដល់ភាពដែលអាចទុកចិត្តបាននៃសេចក្តីសំរេច ឬ លើការដាក់ទោស ឬ បើសិនជា សភាឧទ្ធរណ៍ យល់ឃើញថាសេចក្តីសំរេច ឬ ការដាក់ទោសដែលត្រូវបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានត្រូវប៉ះពាល់ ជាធំដុំដោយការភាន់ច្រឡំលើអង្គហេតុ ឬ លើអង្គច្បាប់ ឬ ការភាន់ច្រឡំខាងនីតិវិធី សភាឧទ្ធរណ៍អាច :

- ក. បដិសេធ ឬ កែប្រែ សេចក្តីសំរេចឬការដាក់ទោស នោះបាន. ឬ
- ខ. បញ្ជាឱ្យធ្វើការជំនុំជំរះសារជាថ្មី ដោយសភាជំនុំជំរះមួយផ្សេងទៀត ។

សំរាប់គោលបំណងទាំងនេះ សភាឧទ្ធរណ៍ អាចបញ្ជូនបញ្ហាអង្គហេតុត្រឡប់ទៅសភាជំនុំជំរះដើមវិញ ដើម្បីឱ្យសភាជំនុំជំរះនោះ កំណត់អង្គហេតុសារជាថ្មីនិងរាយការណ៍ជូនសភាឧទ្ធរណ៍វិញ ឬ សភាឧទ្ធរណ៍ អាច រកភស្តុតាងដោយខ្លួនឯងដើម្បីកំណត់អង្គហេតុ ។ នៅពេលដែលសេចក្តីសំរេចឬការដាក់ទោសត្រូវបានប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ដោយពិរុទ្ធជនតែឯង ឬ ដោយព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងនាមពិរុទ្ធជននោះ សេចក្តីសំរេច ឬ ការដាក់ទោស មិនអាចត្រូវកែប្រែដើម្បីធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍ពិរុទ្ធជនឡើយ ។

៣. ប្រសិនបើនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយជំទាស់នឹងការដាក់ទោស សភាឧទ្ធរណ៍យល់ឃើញថា ការដាក់ទោស ពុំសមាមាត្រនឹងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ សភាឧទ្ធរណ៍អាចកែប្រែការដាក់ទោស ស្របតាមតាម ភាគទី ៧ ។

៤. សាលដីការបស់សភាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវសំរេចដោយសំលេងភាគច្រើននៃអង្គចៅក្រម និងត្រូវប្រកាសជាចំហរ នៅក្នុងតុលាការ ។ សាលដីការត្រូវបញ្ជាក់អំពីហេតុផលទាំងឡាយដែលបានសំអាង ។ នៅពេលគ្មានការ យល់ព្រមជាឯកច្ឆ័នទេ សាលដីការបស់សភាឧទ្ធរណ៍ត្រូវមានទាំងទស្សនៈរបស់មតិភាគច្រើន និងទស្សនៈ របស់មតិភាគតិច ប៉ុន្តែចៅក្រមមួយរូបៗ អាចបញ្ចេញមតិដាច់ដោយឡែក ឬ មតិជំទាស់ ដែលទាក់ទង នឹងបញ្ហាអង្គច្បាប់ ។

សភាឧទ្ធរណ៍ អាចចេញសាលដីការបស់ខ្លួនដោយគ្មានវត្តមានជនដែលត្រូវសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព ឬ គ្មានពិរុទ្ធភាព ។

មាត្រា ៨៤ : បណ្តឹងសើរើលើការសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព ឬ ការដាក់ទោស

១. ពិរុទ្ធជនខ្លួនឯង ឬ ក្រោយពេលខ្លួនទទួលមរណៈភាព សហព័ទ្ធ កូន ឪពុកម្តាយ ឬ ជនណាម្នាក់ ដែលនៅរស់រានមានជីវិត នៅពេលដែលជនជាប់ចោទបានទទួលមរណៈភាព និងដែលបានទទួលការផ្តាំ ធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីជនជាប់ចោទឱ្យធ្វើបណ្តឹងសើរើនោះ ឬ ព្រះរាជអាជ្ញាតាងនាមឱ្យជននោះ អាចដាក់ពាក្យសុំឱ្យសភាឧទ្ធរណ៍ ធ្វើការសើរើសាលក្រមស្ថាពរដែលបានសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព ឬ ដាក់ទោស ជននោះ ដោយឈរលើមូលដ្ឋានថា :

ក. ភស្តុតាងថ្មី ត្រូវបានរកឃើញ ដែល :

- (i) មិនអាចរកបាននៅពេលកំពុងជំនុំជំរះ ហើយការរកមិនបាននេះ មិនមែនបណ្តាល ទាំងស្រុង ឬ មួយផ្នែក មកពីភាគីដែលបានដាក់ពាក្យសុំឡើយ ។
- (ii) មានសារៈសំខាន់គ្រប់គ្រាន់ ដែលបើសិនជាភស្តុតាងនេះត្រូវបានលើកបង្ហាញនៅពេល ជំនុំជំរះនោះលទ្ធផលទំនងជាមានសេចក្តីវិនិច្ឆ័យមួយផ្សេង ។

ខ. ត្រូវបានគេរកឃើញថា ភស្តុតាងដែលមានឥទ្ធិពល លើសេចក្តីសំរេចដែលត្រូវបានពិចារណា នៅពេលជំនុំជំរះ និង ដែលការសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាពសំអាងលើ ជាភស្តុតាងមិនពិត ក្លែងក្លាយ ឬ ត្រូវបានគេកែបន្លំ ។

គ. ចៅក្រមម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ដែលបានចូលរួមក្នុងការសំរេចពិរុទ្ធភាព ឬ ដែលបានចូលរួមក្នុងការ បញ្ជាក់បទចោទប្រកាន់ដែលបានប្រព្រឹត្តិ នៅក្នុងករណីនោះ នូវអំពើកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ ឬ នូវអំពើបំពាន ការកិច្ចដែលមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរល្មមសំរាប់ធ្វើយុត្តិកម្មលើការដកចៅក្រម ឬ ចៅក្រមទាំងនោះ ចេញពីមុខតំណែង ក្រោមមាត្រា ៤៦ ។

២. សភាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបដិសេធពាក្យបណ្តឹងសើរើ បើសិនជាខ្លួនពិចារណាថាវាពុំមានមូលដ្ឋាន។ បើសិនជា សភាឧទ្ធរណ៍សំរេចថាពាក្យបណ្តឹងសើរើមានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់នោះ តាមការសម្រប សភាឧទ្ធរណ៍ អាច :

- ក. កោះបើកសភាជំនុំជំរះដើមសារជាថ្មី
- ខ. បង្កើតសភាជំនុំជំរះថ្មីមួយទៀត. ឬ
- គ. រក្សាទុកខ្លួនឯងនូវយុត្តាធិការលើរឿងក្តីនោះ

ដោយមានគោលបំណងដើម្បីឈានទៅដល់ការសំរេចថា តើគួរកែប្រែសាលក្រមនោះឬអត់ បន្ទាប់ ពីស្តាប់ភាគីទាំងឡាយ តាមលក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

មាត្រា ៨៥ : ការសងជំងឺចិត្តចំពោះជនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឬ សំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព

- ១. ជនទាំងឡាយណាដែលជាជនរងគ្រោះពីការចាប់ខ្លួន ឬ ឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់ មានសិទ្ធិបង្ខំឱ្យតុលាការ សងជំងឺចិត្តមកខ្លួន ។
- ២. នៅពេលដែលជនណាមួយ ត្រូវបានតុលាការចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដោយសាលក្រមស្ថាពរ ហើយនៅពេលបន្ទាប់មកពិរុទ្ធភាពរបស់ជននោះត្រូវបានតុលាការសើរើឡើងវិញ ដោយសារអង្គហេតុថ្មី

ឬ ដែលទើបរកឃើញថា បានបង្ហាញយ៉ាងពិតប្រាកដថា មានកំហុសឆ្គងខាងតុលាការ ដូច្នោះជនដែលទទួល
រងទណ្ឌកម្មដែលជាលទ្ធផលនៃការសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាពនោះត្រូវបានទទួលសំណងជំងឺចិត្តតាមច្បាប់
បាន លុះត្រាតែភស្តុតាងបង្ហាញថាការមិនបានបង្ហាញអំពីអង្គហេតុ ដែលគ្មាននរណាដឹងនៅពេលជំនុំជំរះ
នោះ មិនបណ្តាល ទាំងស្រុងឬមួយផ្នែក មកពីជននោះឡើយ ។

៣. នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស នៅពេលដែលតុលាការរកឃើញនូវភស្តុតាងពិតប្រាកដដែលបង្ហាញថា
មានកំហុសឆ្គងខាងតុលាការធ្ងន់ធ្ងរនិងជាក់ស្តែង តុលាការអាច ដោយអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួននិង
យោងទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៅក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ផ្តល់សំណងជំងឺចិត្តចំពោះជនដែលត្រូវ
បានដោះលែងពីការឃុំខ្លួន បន្ទាប់ពីចេញសាលក្រមស្ថាពរអោយរួចខ្លួន ឬ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ដំណើរការ
ជំរះក្តីដោយសារមូលហេតុខាងលើ ។

ភាគទី៩ : កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង ការជួយជ្រោមជ្រែងតុលាការ ជាអន្តរជាតិ

មាត្រា ៨៦ : អំពីកាតព្វកិច្ចទូទៅដើម្បីសហប្រតិបត្តិការ

ដោយអនុលោមទៅតាមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ រដ្ឋភាគីទាំងអស់ត្រូវតែសហប្រតិបត្តិការដោយ
ពេញលេញជាមួយតុលាការក្នុងការងារស៊ើបអង្កេត និងការនាំយកមកជំនុំជំរះ នូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែល
បិតក្នុងយុត្តាធិការនៃតុលាការនេះ ។

មាត្រា ៨៧ : អំពីសំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ : បទបញ្ញត្តិទូទៅ

១. (ក) តុលាការនេះ មានអំណាចក្នុងការស្នើសុំរដ្ឋភាគីទាំងឡាយឱ្យសហប្រតិបត្តិការ ។ សំណើសុំ ត្រូវ
បញ្ជូនតាមរយៈបណ្តាញការទូត ឬ តាមបណ្តាញសមស្របដទៃទៀត ដូចដែលអាចបានកំណត់ទុក
ជាមុនដោយរដ្ឋភាគីនីមួយៗ នៅពេលខ្លួនផ្តល់សច្ចាប័ន ទទួលយក អនុម័ត ឬ យល់ព្រមចូល
ជាសមាជិកនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

រាល់ការផ្លាស់ប្តូរនាពេលបន្តបន្ទាប់នូវបណ្តាញដែលបានកំណត់រួចហើយត្រូវតែធ្វើឡើងដោយរដ្ឋភាគី
នីមួយៗ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

(ខ) នៅពេលសមស្រប ដោយមិនប៉ះពាល់ដល់បទប្បញ្ញត្តិនៃអនុកថាខ័ណ្ឌ(ក) សំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ក៏អាចបញ្ជូនផងដែរ តាមរយៈអង្គការប្រតិបត្តិការក្រិកម្មអន្តរជាតិ ឬ តាមរយៈអង្គការក្នុងតំបន់ណាមួយដែលសមស្រប ។

២ សំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង ឯកសារណាមួយសំរាប់គាំទ្រសំណើ ត្រូវធ្វើឡើង ឬ ត្រូវអមជាមួយច្បាប់បកប្រែជាភាសាផ្លូវការរបស់រដ្ឋហត្ថលេខីនោះ ឬ ជាភាសាការងារមួយរបស់តុលាការនេះ ស្របតាម ការជ្រើសរើសដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋនោះ នៅពេលផ្តល់សច្ចាប័ន ទទួលយក អនុម័ត ឬ យល់ព្រមចូលជាសមាជិក ។

រាល់ការផ្លាស់ប្តូរជំរើសនាពេលបន្តបន្ទាប់ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយប្រទេសហត្ថលេខីនីមួយៗ ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

៣. រដ្ឋដែលបានទទួលនូវសំណើ ត្រូវរក្សាការសំងាត់នៃសំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ឬ នៃឯកសារណាមួយសំរាប់គាំទ្រសំណើ លើកលែងតែក្នុងករណីការលើកបង្ហាញការសំងាត់នោះ មានសារៈសំខាន់ចាំបាច់សំរាប់ការប្រតិបត្តិសំណើនោះ ។

៤. ទាក់ទងទៅនឹងសំណើណាមួយដើម្បីសុំជំនួយដែលមានចែងនៅក្នុងភាគទី៩នេះ តុលាការអាចចាត់វិធានការ រួមទាំងវិធានការទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងការការពារព័ត៌មាន និង ដែលអាចចាំបាច់ ដើម្បីធានាសុវត្ថិភាពបុគ្គលិកសុខុមាលភាពខាងផ្លូវកាយឬផ្លូវចិត្តនៃជនរងគ្រោះ សាក្សីសក្តានុពល និង គ្រួសាររបស់ពួកគេ។ តុលាការអាចស្នើសុំដូចជា ព័ត៌មានណាមួយដែលអាចរកបាន ក្រោមភាគទី៩នេះ ត្រូវបានទទួល ឬ ត្រូវបានចាត់ចែងក្រោមរូបភាពដែលការពារសុវត្ថិភាព និងសុខុមាលភាពខាងផ្លូវកាយឬផ្លូវចិត្តនៃជនរងគ្រោះ សាក្សីសក្តានុពល និង គ្រួសាររបស់ពួកគេ ។

៥. តុលាការអាចអញ្ជើញរដ្ឋណាមួយ ដែលមិនមែនជារដ្ឋភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ឱ្យជួយជ្រោមជ្រែងតាមបទប្បញ្ញត្តិក្នុងភាគទី៩នេះ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការចាត់ចែងពិសេស តាមការព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយនិងរដ្ឋនោះ ឬ តាមមូលដ្ឋានដទៃ ដែលមានលក្ខណៈសមស្រប ។

នៅពេលរដ្ឋមួយ ដែលមិនមែនជារដ្ឋភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈ ហើយដែលបានយល់ព្រមតាមមូលដ្ឋាននៃការចាត់ចែងពិសេស ឬដែលបានយល់ព្រមជាមួយតុលាការ ខកខានមិនបានសហការតាមការស្នើសុំ

ស្របតាមការចាត់ចែងឬការព្រមព្រៀងណាមួយនោះ តុលាការអាចជូនដំណឹងនេះទៅសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ឬ ទៅក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៅពេលដែលក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបានបញ្ជូនរឿងនេះទៅតុលាការ ។

៦. តុលាការអាចស្នើសុំអង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាលណាមួយឱ្យជួយផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ឯកសារ ។ តុលាការអាច ស្នើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការជួយជ្រោមជ្រែងដែលមានទ្រង់ទ្រាយផ្សេងៗទៀត តាមការដែល អាចព្រមព្រៀងជាមួយអង្គការនេះ និង ស្របតាមសមត្ថកិច្ច ឬ អាណត្តិនៃអង្គការនោះ ។

៧. នៅពេលដែលរដ្ឋភាគីខកខានមិនបានអនុវត្តតាមសំណើសុំកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីតុលាការ ផ្ទុយនឹងបទ ប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ដោយរារាំងតុលាការមិនឱ្យអនុវត្តមុខងារនិងអំណាចរបស់ខ្លួនក្រោម ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបាន នោះតុលាការអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានអំពីឥទ្ធិពលនេះ ហើយបញ្ជូនបញ្ហានេះទៅ សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ឬ ទៅក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៅពេលដែលក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខបានបញ្ជូនរឿងនេះ ទៅតុលាការ ។

មាត្រា ៨៨ : អំពីការមាននីតិវិធីក្រោមច្បាប់ជាតិ

រដ្ឋភាគីទាំងឡាយត្រូវធានាថា ខ្លួនមាននីតិវិធីក្រោមច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន សំរាប់អនុវត្តកិច្ចសហប្រតិបត្តិ ការគ្រប់ទ្រង់ទ្រាយដែលមានចែងនៅក្នុងភាគនេះ ។

មាត្រា ៨៩ : អំពីការប្រគល់មនុស្សទៅឱ្យតុលាការ

១. តុលាការអាចបញ្ជូនសំណើដើម្បីសុំការចាប់ខ្លួន ឬ សុំការប្រគល់ខ្លួនជនណាមួយដោយអមជាមួយនូវឯក សារគាំទ្រសំណើដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងមាត្រា៩១ ទៅរដ្ឋណាមួយដែលជននោះអាចត្រូវបានគេរកឃើញ នៅលើទឹកដីនៃរដ្ឋនោះ ហើយស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីរដ្ឋនោះ ដើម្បីចាប់និងប្រគល់ខ្លួនជន នោះ។ ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៅក្នុងភាគនេះ និងតាមនីតិវិធីនៃច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន រដ្ឋភាគីត្រូវអនុវត្ត តាមសំណើសុំការចាប់និងប្រគល់ខ្លួន។

២. នៅពេលជនដែលត្រូវបានស្វែងរកការប្រគល់ខ្លួន ធ្វើបណ្តឹងតវ៉ាចំពោះតុលាការជាតិ ដោយឈរលើមូល ដ្ឋាននៃគោលការណ៍ការជំនុំជម្រះតែមួយលើក (Ne bis in idem) ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា២០ នោះ រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែ ពិគ្រោះយោបល់ជាបន្ទាន់ជាមួយតុលាការ ដើម្បីកំណត់ថា តើមានការសំរេចណា មួយដែលពាក់ព័ន្ធលើភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តីនេះ។ បើសិនជា ករណីរឿងក្តីនេះអាច

ទទួលយកបាន នោះរដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែបន្តអនុវត្តតាមសំណើ។ បើសិនជា ការសំរេចអំពីភាពអាច ទទួលយកបានមិនទាន់បានសំរេចនៅឡើយ រដ្ឋទទួលសំណើអាចផ្អាកការអនុវត្តសំណើសុំការប្រគល់ខ្លួន ជននោះរហូតដល់តុលាការ បានកំណត់អំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃករណីរឿងក្តីសិន។

៣. (ក) ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរបស់ប្រទេសខ្លួន រដ្ឋភាគីត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យបញ្ជូនឆ្លងកាត់ទឹកដីរបស់ខ្លួន នូវជនដែលត្រូវរដ្ឋផ្សេងប្រគល់ឱ្យទៅតុលាការ លើកលែងតែ ក្នុងករណីដែលការបញ្ជូនឆ្លងកាត់រដ្ឋនោះ នឹងបង្កាក់ ឬ ពន្យារពេលការបញ្ជូនខ្លួន ។

(ខ) សំណើដែលតុលាការសុំបញ្ជូនឆ្លងកាត់ត្រូវធ្វើជូន ស្របតាមមាត្រា ៨៧ ។ សំណើសុំបញ្ជូនឆ្លងកាត់ ត្រូវមាន :

- (i) ការពណ៌នាអំពីជនដែលត្រូវបញ្ជូន
- (ii) សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសង្ខេបអំពីអង្គហេតុនៃករណីរឿងក្តី និងអំពីចរិតលក្ខណៈនិរ្យាសក្តុលនៃ អង្គហេតុ, និង
- (iii) ដីកាសុំការចាប់និងប្រគល់ខ្លួន

(គ) ជនដែលត្រូវបញ្ជូន នឹងត្រូវបានឃុំខ្លួន ក្នុងកំឡុងពេលត្រូវបញ្ជូនឆ្លងកាត់

(ឃ) ពុំចាំបាច់សុំការអនុញ្ញាតឡើយ បើសិនជា ជននោះត្រូវបានគេបញ្ជូនតាមផ្លូវអាកាស ហើយការចុះ ចតពុំត្រូវបានគ្រោងទុកជាមុននៅលើទឹកដីនៃរដ្ឋត្រូវឆ្លងកាត់

(ង) បើសិនជាការចុះចតដែលពុំបានគ្រោងទុកកើតឡើងនៅលើទឹកដីនៃរដ្ឋត្រូវឆ្លងកាត់ រដ្ឋនោះអាច តម្រូវឱ្យមានសំណើសុំឆ្លងកាត់ដែលចេញពីតុលាការនេះ ដូចដែលមានចែងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ(ខ) ។ រដ្ឋ ដែលត្រូវឆ្លងកាត់ត្រូវឃុំឃាំងជនដែលត្រូវគេបញ្ជូនខ្លួន រហូតទាល់តែបានទទួលសំណើសុំឆ្លងកាត់ ហើយ ការឆ្លងកាត់បានប្រព្រឹត្តទៅ ដោយលក្ខខ័ណ្ឌថាការឃុំខ្លួនសំរាប់គោលបំណងនៃអនុកថាខ័ណ្ឌនេះមិន លើសពី៩៦ម៉ោងចាប់ពីពេលចុះចតដែលពុំបានគ្រោងទុក លើកលែងតែសំណើសុំឆ្លងកាត់ ត្រូវបានទទួល ក្នុងកំឡុងពេលនោះ ។

៤. បើសិនជាជនដែលត្រូវគេស្វែងរកនោះ កំពុងត្រូវបានគេប្តឹង ឬ ជាប់ពន្ធនាគារក្នុងរដ្ឋទទួលសំណើ ពី បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយផ្សេងពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលតុលាការនេះស្វែងរកការប្រគល់ខ្លួន នោះរដ្ឋ ទទួលសំណើត្រូវតែពិគ្រោះយោបល់ជាមួយតុលាការនេះ បន្ទាប់ពីខ្លួនបានសំរេចចិត្តផ្តល់ឱ្យតាមសំណើ ។

មាត្រា ៩០ : អំពីសំណើប្រព្រឹត្ត

១. រដ្ឋភាគីដែលបានទទួលសំណើពីតុលាការសុំការប្រគល់ខ្លួនមនុស្សក្រោមមាត្រា៨៩ បើសិនរដ្ឋភាគីបាន ទទួលសំណើពីរដ្ឋផ្សេងទៀតដែលសុំការធ្វើបត្យាប័នជនតែមួយដូចគ្នា សំរាប់ការប្រព្រឹត្តតែមួយដូចគ្នា ដែលបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលតុលាការស្វែងរកការប្រគល់ខ្លួនជននោះ រដ្ឋនោះ ត្រូវជូនដំណឹងទៅតុលាការ និង ទៅរដ្ឋធ្វើសំណើអំពីអង្គហេតុនោះ ។

២. នៅពេលរដ្ឋដែលធ្វើសំណើជារដ្ឋភាគីមួយ នោះរដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែផ្តល់អាទិភាពចំពោះសំណើរបស់ តុលាការ បើសិនជា :

- (ក) អនុលោមតាមមាត្រា ១៨ និង១៩ តុលាការបានកំណត់ថា ករណីដែលការប្រគល់ខ្លួនត្រូវបាន ស្វែងរកគឺអាចទទួលយកបាន ហើយការកំណត់នោះយកចិត្តទុកដាក់លើការស៊ើបអង្កេត ឬការនាំយក មកជំនុំជម្រះ ដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋធ្វើសំណើ យោងតាមការស្នើសុំការធ្វើបត្យាប័នរបស់រដ្ឋនេះ ឬ
- (ខ) តុលាការបានធ្វើការកំណត់ ដូចមានចែងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ(ក) ស្របតាមការជូនដំណឹងពីរដ្ឋទទួល សំណើ ក្រោមបទបញ្ញត្តិ កថាខ័ណ្ឌ៩១ ។

៣. នៅពេលដែលការកំណត់ក្រោមបទបញ្ញត្តិកថាខ័ណ្ឌ៩២(ក) មិនទាន់ត្រូវបានធ្វើឡើង នោះរដ្ឋទទួល សំណើ ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន រង់ចាំការកំណត់របស់តុលាការក្រោមបទបញ្ញត្តិកថាខ័ណ្ឌ៩២(ខ) អាចបន្តដោះស្រាយសំណើសុំការធ្វើបត្យាប័នពីរដ្ឋធ្វើសំណើ ប៉ុន្តែមិនត្រូវធ្វើបត្យាប័នជននោះឡើយ រហូតទាល់តែតុលាការបានកំណត់ថាករណីរឿងក្តីនេះមិនអាចទទួលយកបាន ។ ការកំណត់របស់តុលាការ នឹងត្រូវធ្វើឡើងផ្អែកលើមូលដ្ឋានលើរឿងរ៉ាវ ។

៤. បើសិនជារដ្ឋធ្វើសំណើ មិនមែនជារដ្ឋភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះទេ ហើយមិនស្ថិតនៅក្រោមកាតព្វកិច្ច អន្តរជាតិក្នុងការធ្វើបត្យាប័នជននោះទៅរដ្ឋធ្វើសំណើ នោះរដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែផ្តល់អាទិភាពចំពោះ សំណើសុំការប្រគល់ខ្លួនពីតុលាការ បើសិនជា តុលាការបានកំណត់ថា រឿងក្តីនេះអាចទទួលយកបាន ។

៥. នៅពេលករណីរឿងក្តីមួយ ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិ កថាខ័ណ្ឌទី៤ មិនទាន់ត្រូវបានតុលាការកំណត់ថាអាច ទទួលយកបានឬអត់ទេ រដ្ឋទទួលសំណើ ដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន អាចបន្តដោះស្រាយសំណើសុំការ ធ្វើបត្យាប័នពីរដ្ឋធ្វើសំណើបាន ។

៦. នៅក្នុងករណីដែលគ្របដណ្តប់ដោយកថាខ័ណ្ឌទី៤ លើកលែងតែ រដ្ឋទទួលសំណើកំពុងបិតនៅក្រោម កាតព្វកិច្ចអន្តរជាតិក្នុងការប្រគល់ជននោះទៅរដ្ឋធ្វើសំណើដែលមិនមែនជាភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ រដ្ឋ ទទួលសំណើត្រូវតែសំរេចថា ត្រូវប្រគល់ជននោះទៅតុលាការ ឬ ធ្វើបត្យាប័នជននោះទៅរដ្ឋធ្វើសំណើ ។ ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសំរេច រដ្ឋទទួលសំណើ ត្រូវពិចារណារាល់កត្តាពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ដែលរួមមាន ប៉ុន្តែមិនកំណត់ដែនកំណត់ត្រឹមនេះទេ :

- (ក) កាលបរិច្ឆេទទាំងឡាយនៃបណ្តាសំណើ
- (ខ) ប្រយោជន៍នៃរដ្ឋធ្វើសំណើ រួមទាំង បើសិនជាទាក់ទង ថាតើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទឹកដីរបស់រដ្ឋធ្វើសំណើ ហើយជាប្រទេសផ្តល់សញ្ជាតិឱ្យជនរងគ្រោះនិងជនដែលត្រូវ ស្វែងរក និង
- (គ) លទ្ធភាពនៃការប្រគល់ខ្លួននាពេលបន្តបន្ទាប់ រវាងតុលាការ និងរដ្ឋធ្វើសំណើ ។

៧. នៅពេលរដ្ឋភាគីមួយ ដែលបានទទួលសំណើពីតុលាការសុំការប្រគល់ខ្លួនជនណាម្នាក់ ក៏បានទទួលសំណើ ពីរដ្ឋណាមួយ ដែលសុំការធ្វើបត្យាប័ននៃជនដដែលចំពោះអំពើផ្សេងពីអំពើដែលបង្កើតបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌដែលតុលាការស្វែងរកការប្រគល់ខ្លួនជននោះ :

- (ក) រដ្ឋទទួលសំណើ ត្រូវតែផ្តល់អាទិភាពចំពោះសំណើរបស់តុលាការ បើសិនជាខ្លួនមិនកំពុងស្ថិតនៅ ក្រោមកាតព្វកិច្ចអន្តរជាតិក្នុងការធ្វើបត្យាប័នជននោះទៅរដ្ឋធ្វើសំណើទេ

(ខ) បើសិនជា រដ្ឋទទួលសំណើកំពុងស្ថិតនៅក្រោមភាគព្រឹត្តិអន្តរជាតិ ក្នុងការធ្វើបត្យាប័នជននោះទៅ រដ្ឋធ្វើសំណើ រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែសំរេចថាតើត្រូវប្រគល់ជននោះទៅតុលាការ ឬ ត្រូវធ្វើបត្យាប័នជន នោះទៅរដ្ឋធ្វើសំណើ។ ក្នុងការសំរេចនោះ រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែពិចារណាលើរាល់កត្តាពាក់ព័ន្ធទាំង អស់ ដែលរួមមាន ប៉ុន្តែមិនកំរិតដែនកំណត់ចំពោះកត្តាទាំងឡាយណាដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៦ ទេ តែត្រូវផ្តល់ការពិចារណាជាពិសេសទៅលើប្រភេទនិងសភាពធ្ងន់ធ្ងរដែលទាក់ទងនៃអំពើដែលបិតក្នុង ចំណោមបញ្ហានោះ ។

៨. ដោយអនុលោមតាមការជូនដំណឹង ក្រោមមាត្រានេះ តុលាការបានកំណត់ថាករណីរឿងក្តីណាមួយមិន អាចទទួលយកបាន ហើយក្រោយមករដ្ឋទទួលសំណើបដិសេធការធ្វើបត្យាប័នឱ្យទៅរដ្ឋធ្វើសំណើ ក្នុង ករណីនេះរដ្ឋទទួលសំណើត្រូវជូនដំណឹង ទៅតុលាការអំពីការបដិសេធនេះ ។

មាត្រា ៩១ : អំពីមាតិកានៃសំណើសុំការចាប់និងប្រគល់ខ្លួន

១. សំណើសុំការចាប់និងប្រគល់ខ្លួន ត្រូវតែធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។ នៅក្នុងករណីបន្ទាន់ សំណើអាចធ្វើ ឡើងតាមមធ្យោបាយណាមួយដែលអាចបញ្ជូនឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរបាន ដោយមានលក្ខខ័ណ្ឌថា សំណើនោះត្រូវបានបញ្ជាក់តាមរយៈបណ្តាញ ដែលមានចែងក្នុង កថាខ័ណ្ឌ១(ក) នៃមាត្រា៨៧ ។

២. នៅក្នុងករណី សំណើសុំការចាប់ខ្លួន ឬ ប្រគល់ខ្លួនជនណាម្នាក់ដែលត្រូវបាន សភាមុនការជំនុំជំរះ ចេញ ដីកាចាប់ខ្លួន ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិមាត្រា ៥៨ សំណើនោះត្រូវតែមាននិងគាំទ្រដោយ :

(ក) ព័ត៌មានដែលពណ៌នាអំពីជនដែលត្រូវស្វែងរកនោះ ដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់អត្ត សញ្ញាណជននោះ និងព័ត៌មានស្តីអំពីទីកន្លែងដែលជននោះអាចស្នាក់នៅ

(ខ) ដីកាចាប់ខ្លួនមួយច្បាប់, និង

(គ) ឯកសារ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឬ ព័ត៌មានទាំងឡាយ ដែលអាចមានសារៈសំខាន់ចាំបាច់ដើម្បីបំពេញ តាមលក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវផ្សេងៗសំរាប់ដំណើរការប្រគល់ខ្លួននៅក្នុងរដ្ឋទទួលសំណើ លើកលែងតែលក្ខខ័ណ្ឌ តម្រូវទាំងអស់នោះមិនដាក់បន្ទុកកាន់តែធ្ងន់លើសពីលក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវទាំងឡាយ ដែលត្រូវអនុវត្តលើសំណើ សុំការធ្វើបត្យាប័ន ដោយស្របតាមសន្ធិសញ្ញាឬការចាត់ចែងឡើងរវាងរដ្ឋទទួលសំណើនិងរដ្ឋដទៃផ្សេង

ឡើង និង បើសិនអាចធ្វើទៅបានលក្ខខណ្ឌតម្រូវត្រូវតែមានបន្ទុកស្រាលជាង ដោយពិចារណាលើប្រភេទ ដោយឡែកនៃតុលាការ ។

៣. នៅក្នុងករណី សំណើសុំការចាប់និងប្រគល់ខ្លួនជនណាមួយដែលត្រូវបានតុលាការសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព រួចទៅហើយ សំណើនោះត្រូវតែមាននិងគាំទ្រដោយ :

- (ក) ដីកាដែលសុំការចាប់ខ្លួនជននោះ ចំនួនមួយច្បាប់
- (ខ) សាលក្រមសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព ចំនួនមួយច្បាប់
- (គ) ព័ត៌មានដែលបញ្ជាក់ថាជនដែលត្រូវស្វែងរកនោះ គឺជាជនដែលសាលក្រមសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាព នោះសំដៅលើ. និង
- (ឃ) សាលក្រមប្រកាសទោស ចំនួនមួយច្បាប់ បើសិនជនដែលត្រូវស្វែងរកនោះ បាននិងកំពុងជាប់ ទោស ហើយក្នុងករណីជាប់ទោសពន្ធនាគារ លិខិតបញ្ជាក់អំពីរយៈពេលបានជាប់ឃុំរួចហើយ និងរយៈ ពេលជាប់ឃុំដែលនៅសល់ ។

៤. ក្រោយពីមានការស្នើសុំដោយតុលាការ រដ្ឋភាគីត្រូវតែពិគ្រោះយោបល់ជាមួយតុលាការ អំពីបញ្ហាទូទៅ ឬ បញ្ហាពិសេស ដែលទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ប្រទេសខ្លួនដែល អាចអនុវត្តបានក្រោមបទប្បញ្ញត្តិថាខ័ណ្ឌទី២(គ) ។ ក្នុងកំឡុងពេលពិគ្រោះយោបល់ រដ្ឋភាគីត្រូវតែ ផ្តល់យោបល់ដល់តុលាការ អំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយដោយច្បាប់ប្រទេសខ្លួន ។

មាត្រា ៩២ : អំពីការចាប់ខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

- ១. នៅក្នុងករណីបន្ទាន់ តុលាការអាចស្នើសុំឱ្យមានការចាប់ខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ននៃជនដែលត្រូវស្វែងរក នោះក្នុងរយៈពេលរងចាំការបង្ហាញសំណើសុំប្រគល់ខ្លួន និងឯកសារគាំទ្រសំណើ ដូចបានចែងក្នុងមាត្រា ៩១ ។
- ២. សំណើសុំចាប់ខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អាចធ្វើឡើងតាមមធ្យោបាយណាមួយដែលអាចបញ្ជូនឯកសារជា លាយលក្ខណ៍អក្សរបាន ហើយត្រូវមាន :

(ក) ពត៌មាន ដែលពណ៌នាអំពីជនដែលត្រូវស្វែងរកនោះ និង ដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់ អត្តសញ្ញាណជន នោះ និងពត៌មានស្តីអំពីទីកន្លែងដែលជននោះអាចស្នាក់នៅ ។

(ខ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសំរាប់ស្វែងរកចាប់ខ្លួនជននោះ និង សេចក្តីថ្លែង ការណ៍អំពីអង្គហេតុដែលចោទឡើងដើម្បីបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះ បើសិនជាអាចធ្វើទៅបាន រួមទាំងកាលបរិច្ឆេទនិងទីកន្លែងនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះផង ។

(គ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីការមានដីកាចាប់ខ្លួន ឬ ការមានសាលក្រមសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាពប្រឆាំង នឹងជនដែលត្រូវស្វែងរក និង

(ឃ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍ថា សំណើសុំប្រគល់ខ្លួនជនដែលត្រូវស្វែងរក នឹងធ្វើតាមក្រោយ ។

៣. ជនដែលត្រូវចាប់ខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អាចត្រូវគេដោះលែងឱ្យរួចរាល់បាន បើសិនរដ្ឋទទួលសំណើមិនបាន ទទួលសំណើសុំប្រគល់ខ្លួន និងឯកសារគាំទ្រសំណើ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៩១ ក្នុងកំឡុងពេលកំណត់ ដូចមានចែងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។ ទោះបីយ៉ាងណាក្តី ជននោះអាចយល់ព្រមប្រគល់ខ្លួន មុនពេលផុតរយៈពេលកំណត់នេះ បើសិនជា ច្បាប់នៃរដ្ឋទទួលសំណើអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបាន ។ ក្នុងករណី នោះ រដ្ឋទទួលសំណើ ត្រូវបន្តដំណើរការប្រគល់ខ្លួនជននោះទៅតុលាការឱ្យបានឆាប់ជាងបំផុត ។

៤. អង្គហេតុដែលជនត្រូវស្វែងរកនោះត្រូវបានគេដោះលែងពីការឃុំខ្លួនស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣ មិនមាន អត្ថិធម៌ចំពោះការចាប់ខ្លួនឬប្រគល់ខ្លួនជននោះនាពេលក្រោយឡើយ បើសិនជាសំណើសុំ ប្រគល់ខ្លួន និង ឯកសារគាំទ្រសំណើ ត្រូវបានគេបញ្ជូននាថ្ងៃក្រោយមកទៀត ។

មាត្រា ៩៣ : អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិក្រោមទ្រង់ទ្រាយដទៃទៀត

១. ស្របតាមបទបញ្ញត្តិក្នុងភាគនេះ និងក្រោមនីតិវិធីនៃច្បាប់ប្រទេសនីមួយៗរបស់ខ្លួន រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ត្រូវអនុវត្តតាមសំណើពីតុលាការ ក្នុងការផ្តល់នូវការជួយជ្រោមជ្រែងដែលទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេត និងការនាំយកមកជំនុំជំរះ ដូចខាងក្រោម :

(ក) ការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម និងប្រាប់ពីទីកន្លែងនៃជននោះ ឬ ពីទីតាំងនៃវត្ថុនោះ

(ខ) ការប្រមូលភស្តុតាង រួមទាំងសក្ខីកម្មដែលឆ្លើយក្រោមពាក្យសម្បថ និងការផលិតភស្តុតាង រួមទាំង យោបល់អ្នកឯកទេស និងរបាយការណ៍ផ្សេងៗដែលមានសារៈសំខាន់ចាំបាច់សំរាប់តុលាការ

(គ) ការស្វែងរកលើយជនទាំងឡាយណាដែលកំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ឬ កំពុងត្រូវបាននាំខ្លួនយកមក ជំនុំជំរះ

(ឃ) ការបំរើផ្នែកឯកសារ រួមទាំងឯកសារតុលាការ

(ង) ការជួយសម្រួលដល់អ្នកទាំងឡាយណាដែលមកបង្ហាញខ្លួនដោយស្ម័គ្រចិត្ត ធ្វើជាសាក្សី ឬ ជាអ្នក ឯកទេស នៅចំពោះមុខតុលាការ

(ច) ការបញ្ជូនជាបណ្តោះអាសន្ននៃជនជាប់ឃុំ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៧

(ឆ) ការត្រួតពិនិត្យដល់ទឹកនៃឫទ្ធិលាន រួមទាំងការគាស់លើកសពពីក្នុងដីនិងការត្រួតពិនិត្យទីលានផ្លូវ

(ជ) ការប្រតិបត្តិការនៃការឆែកឆេរ ឬ រឹបអូស

(ឈ) ការផ្តល់នូវកំណត់ហេតុ ឬ ឯកសារផ្សេងៗ រួមទាំងកំណត់ហេតុនិងឯកសារផ្លូវការ

(ញ) ការការពារជនរងគ្រោះនិងសាក្សី និងការរក្សាទុកនូវភស្តុតាង

(ដ) ការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម តាមដាន បញ្ឈប់ ឬរឹបអូសផលដែលបានមកពីការលក់ទ្រព្យ ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យធន និងឧបករណ៍ប្រើសំរាប់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ សំរាប់គោលបំណងនៃការរឹបអូសជា យថាហេតុ ដោយមិនមានអត្ថិធម៌ចំពោះសិទ្ធិនៃតតិយជនសុច្ឆ័រិតឡើយ ។ និង

(ប) ការជួយជ្រោមជ្រែងផ្សេងៗទៀត ដែលច្បាប់នៃរដ្ឋទទួលសំណើមិនបានហាមឃាត់ ក្នុងគោលបំណង ដើម្បីជួយសម្រួលការស៊ើបអង្កេតនិងការនាំយកបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមកជំនុំជំរះ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌយុត្តាធិការ នៃតុលាការ ។

២. តុលាការ មានអំណាចផ្តល់ការធានាចំពោះសាក្សី ឬ អ្នកឯកទេសដែលមកបង្ហាញខ្លួនក្នុងតុលាការថា ខ្លួន គេមិនត្រូវបានតុលាការជំនុំជំរះ ឃុំខ្លួន ឬ ត្រូវដកហូតសិទ្ធិសេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួន ដោយសារអំពើ ឬ ការខក ខានណាមួយ ដែលកើតឡើងមុនពេលដែលជននោះបានចេញដំណើរពីរដ្ឋទទួលសំណើ ។

៣. នៅពេលដែលការប្រតិបត្តិវិធានការជួយជ្រោមជ្រែងពិសេសណាមួយ ដែលបានចែងយ៉ាងពិស្តារនៅក្នុងសំណើសុំដែលបានលើកឡើងក្រោមបទប្បញ្ញត្តិ កថាខ័ណ្ឌទី១ ត្រូវបានគេហាមឃាត់នៅក្នុងរដ្ឋទទួលសំណើ ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ច្បាប់ទូទៅជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដែលមានស្រាប់ នោះរដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែពិគ្រោះយោបល់ជាបន្ទាន់ជាមួយតុលាការ ដើម្បីព្យាយាមដោះស្រាយបញ្ហានោះ។ ក្នុងការពិគ្រោះយោបល់នោះ ការពិចារណាគួរតែផ្តោតទៅលើថាតើការជួយជ្រោមជ្រែងនោះ អាចធ្វើទៅបានក្រោមរូបភាពដទៃទៀត ឬ ដោយមានលក្ខខណ្ឌ។ បើសិនក្រោយការពិគ្រោះយោបល់បញ្ហានោះមិនអាចដោះស្រាយបានទេ តុលាការត្រូវធ្វើការកែប្រែសំណើតាមភាពចាំបាច់ ។

៤. ស្របតាមមាត្រា៧២ រដ្ឋភាគីអាចបដិសេធសំណើសុំជួយជ្រោមជ្រែង មួយផ្នែក ឬទាំងស្រុងបានចំពោះសំណើដែលទាក់ទងនឹងការផលិតឯកសារ ឬ ការលើកបង្ហាញភស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹងសន្តិសុខជាតិរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ។

៥. មុនពេលបដិសេធសំណើជួយជ្រោមជ្រែងក្រោមបទប្បញ្ញត្តិកថាខ័ណ្ឌទី១(ប័) រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវពិចារណាថាតើការជួយជ្រោមជ្រែងនោះ អាចផ្តល់ឱ្យបានក្រោមលក្ខខណ្ឌពិសេសណាមួយ ឬ ថាតើការជួយជ្រោមជ្រែងនោះអាចផ្តល់ឱ្យបាន នៅថ្ងៃក្រោយ ឬតាមរូបភាពដទៃ ឬទេ លើកលែងតែតុលាការ ឬ ព្រះរាជអាជ្ញាយល់ព្រមទទួលយកការជួយជ្រោមជ្រែងដែលជាប់លក្ខខណ្ឌនោះ តុលាការឬព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែគោរពតាមលក្ខខណ្ឌអស់ទាំងនោះ ។

៦. ប្រសិនបើសំណើនោះត្រូវបានបដិសេធ រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែជូនដំណឹងជាបន្ទាន់មកតុលាការ ឬ ព្រះរាជអាជ្ញាអំពីមូលហេតុនៃការបដិសេធនេះ ។

៧. (ក) តុលាការអាចស្នើសុំឱ្យបញ្ជូនជាបណ្តោះអាសន្ននូវជនជាប់ឃុំ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធ្វើការកំណត់អត្តសញ្ញាណកម្ម ឬ ដើម្បីទទួលសក្ខីកម្ម ឬការជួយជ្រោមជ្រែងផ្សេងៗទៀត ។ ជននោះអាចត្រូវបញ្ជូនខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន បើសិនជាលក្ខខណ្ឌខាងក្រោម ត្រូវបានបំពេញ :

(i) ជននោះបានយល់ព្រមដោយស្ម័គ្រចិត្តលើការបញ្ជូនខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ននេះ តាមរយៈការជូនដំណឹង

(ii) រដ្ឋទទួលសំណើយល់ព្រមធ្វើការបញ្ជូន ក្រោមលក្ខខ័ណ្ឌដូចដែលរដ្ឋនោះនិងតុលាការ អាចយល់ព្រម ។

(ខ) ជនដែលត្រូវបញ្ជូនខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ននោះ ត្រូវនៅជាប់ឃុំដដែល ។ នៅពេលគោលបំណងនៃការបញ្ជូនខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវបានបំពេញអស់ហើយ តុលាការត្រូវតែបញ្ជូនជននោះត្រលប់ទៅរដ្ឋទទួលសំណើវិញដោយគ្មានការបង្ខំឡើយ ។

៨ (ក) តុលាការត្រូវតែធានាអំពីអាទិភាពនៃឯកសារនិងព័ត៌មានទាំងឡាយ លើកលែងតែមានការតម្រូវសំរាប់ការស៊ើបអង្កេត និង សំរាប់ដំណើរការជំរះរឿងក្តីដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងសំណើ ។

(ខ) នៅពេលចាំបាច់ រដ្ឋទទួលសំណើអាចបញ្ជូនឯកសារនិងព័ត៌មានទាំងឡាយទៅព្រះរាជអាជ្ញា ដោយឈរលើគោលការណ៍រក្សាអាទិភាព ។ ពេលនោះព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្រើប្រាស់ឯកសារនិងព័ត៌មានទាំងនេះ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីរកបានភស្តុតាងថ្មីតែប៉ុណ្ណោះ ។

(គ) តាមពាក្យសុំរបស់រដ្ឋទទួលសំណើខ្លួនឯង ឬ តាមសំណើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា រដ្ឋទទួលសំណើអាចយល់ព្រមលើកបង្ហាញនូវឯកសារឬព័ត៌មានទាំងនោះបាននៅពេលក្រោយ ។ ពេលនោះឯកសារនិងព័ត៌មានអស់ទាំងនេះ អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាកស្តុតាង ដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃភាគទី៥និងទី៦ និង ស្របតាមវិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

៩. (ក) (i) ប្រសិនបើរដ្ឋភាគីមួយបានទទួលសំណើប្រជែង ក្រៅអំពីសំណើសុំបញ្ជូនខ្លួនឬសំណើសុំការធ្វើបត្យាប័ន ពីតុលាការឬពីរដ្ឋដទៃ ស្របតាមកាតព្វកិច្ចអន្តរជាតិ រដ្ឋភាគីនេះត្រូវតែខ្លះខ្លែងឆ្លើយតបសំណើទាំងពីរ ដោយពិគ្រោះយោបល់ជាមួយតុលាការនិងរដ្ឋដទៃនោះ ប្រសិនបើចាំបាច់ដោយពន្យារពេល ឬ ភ្ជាប់លក្ខខ័ណ្ឌលើសំណើមួយឬមួយផ្សេងទៀត ។

(ii) បើសិនជាមិនបានធ្វើដូចនេះ សំណើប្រជែងទាំងឡាយ នឹងត្រូវដោះស្រាយយោងតាមគោលការណ៍ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៩០ ។

(ខ) នៅពេលដែលសំណើពីតុលាការទាក់ទងនឹង ពត៌មាន ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬ ជនដែលស្ថិតនៅក្រោម ការគ្រប់គ្រងនៃតតិយរដ្ឋឬអង្គការអន្តរជាតិ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវជូន ដំណឹងនេះទៅតុលាការ ហើយ តុលាការត្រូវដាក់សំណើរបស់ខ្លួនទៅតតិយរដ្ឋឬអង្គការអន្តរជាតិនោះ ។

១០. (ក) តាមការស្នើសុំ តុលាការអាចសហការជាមួយ និង ផ្តល់ការជួយជ្រោមជ្រែងដល់រដ្ឋភាគីក្នុងការ ធ្វើការស៊ើបអង្កេត ឬ ចាត់ចែងការជំនុំជំរះការប្រព្រឹត្តិដែលបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌស្ថិតនៅក្រោម យុត្តាធិការនៃតុលាការ ឬ ដែលជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌធ្ងន់ធ្ងរស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់របស់រដ្ឋធ្វើសំណើ ។

(ខ) (i) ការជួយជ្រោមជ្រែងដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ (ក) នឹងរួមមាន ដូចជា :

- (1) ការបញ្ជូននូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឯកសារ ឬភស្តុតាងប្រភេទផ្សេងទៀតដែលបាន ទទួលនៅពេលស៊ើបអង្កេត ឬ នៅពេលជំនុំជំរះដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការ, និង
- (2) ការសួរចម្លើយជនណាម្នាក់ដែលជាប់ឃុំដោយដីកាតុលាការ ។

(ii) នៅក្នុងករណីជួយជ្រោមជ្រែងក្រោមបទប្បញ្ញត្តិអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ) (i) (1) :

- (1) បើសិនឯកសារឬភស្តុតាងប្រភេទផ្សេងទៀត ត្រូវបានទទួលដោយសារមានការជួយ ជ្រោមជ្រែងពីរដ្ឋមួយ ការបញ្ជូនឯកសារ ឬ ភស្តុតាងនោះ ត្រូវតែមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋ នោះ ។
- (2) ប្រសិនបើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឯកសារ ឬភស្តុតាងប្រភេទផ្សេងទៀត ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ដោយ សាក្សី ឬអ្នកឯកទេស ការបញ្ជូនសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឯកសារ ឬភស្តុតាងប្រភេទ ផ្សេងទៀតនេះ ត្រូវធ្វើឡើងតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា៦៨ ។

(គ) ក្រោមលក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌនេះ តុលាការអាចយល់ព្រមទទួលសំណើសុំជួយជ្រោម ជ្រែង ក្រោមកថាខ័ណ្ឌនេះ ពីរដ្ឋមួយដែលមិនមែនជារដ្ឋភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

មាត្រា ៩៤ : អំពីការពន្យារពេលអនុវត្តន៍សំណើទាក់ទងលើដំណើរការស៊ើបអង្កេត

ឬ ការនាំយកមកជំនុំជំរះ ដែលកំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅ

១. បើសិនការអនុវត្តន៍សំណើបន្ទាន់មួយ អាចបង្កាក់ដល់ដំណើរការស៊ើបអង្កេតឬការនាំយកមកជំនុំជំរះ ដែលកំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅលើរឿងក្តីមួយផ្សេងអំពីរឿងក្តីនៅក្នុងសំណើបន្ទាន់ នោះរដ្ឋទទួលសំណើអាច ពន្យារពេលអនុវត្តន៍សំណើបន្ទាន់នោះ មួយរយៈតាមការយល់ព្រមពីតុលាការ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី រយៈពេលពន្យារពេលត្រូវលើសរយៈពេលដែលចាំបាច់ដើម្បីបំពេញនូវការស៊ើបអង្កេត ឬ ការនាំយកមកជំនុំជំរះដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងរដ្ឋទទួលសំណើឡើយ ។ មុនពេលធ្វើការសំរេចពន្យារពេល រដ្ឋទទួលសំណើត្រូវតែពិចារណាថា តើ ការជួយជ្រោមជ្រែង អាចត្រូវផ្តល់ជូនភ្លាមៗ ក្រោមលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន ឬអត់ ។
២. ប្រសិនបើការសំរេចពន្យារពេលត្រូវបានធ្វើឡើងស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ ព្រះរាជអាជ្ញានៅតែអាចស្នើសុំ រកវិធានការដើម្បីរក្សាភស្តុតាង ស្របតាម កថាខ័ណ្ឌទី១(៧) នៃមាត្រា៩៣ ។

មាត្រា ៩៥ : អំពីការពន្យារពេលអនុវត្តន៍សំណើ

ដោយសារមានការប្រជែងគ្នាលើភាពអាចទទួលយកបាន

ដោយមិនមានអត្ថិធម៌ចំពោះ កថាខ័ណ្ឌទី២នៃមាត្រា៩៣ នៅពេលមានការប្រជែងគ្នាលើភាពអាច ទទួលយកបានដែលតុលាការកំពុងតែពិចារណា ស្របតាមមាត្រា១៨ឬ១៩ រដ្ឋទទួលសំណើអាចពន្យារពេល អនុវត្តន៍សំណើ ក្រោមភាគនេះ ដើម្បីរងចាំតុលាការសំរេចបាន បើសិនជាតុលាការមិនទាន់បានបញ្ជាដោយជាក់លាក់ថា ព្រះរាជអាជ្ញាអាចបន្តការប្រមូលភស្តុតាងនោះ អនុលោមទៅតាមមាត្រា១៨និង១៩ ។

មាត្រា ៩៦:

អំពីមាតិកានៃសំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែងដែលមានទ្រង់ទ្រាយផ្សេងទៀត ក្រោមមាត្រា៩៣

១. សំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែងដែលមានទ្រង់ទ្រាយផ្សេងទៀត ដែលបានលើកឡើងក្នុងមាត្រា៩៣ នឹងត្រូវ ធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។ នៅក្នុងករណីបន្ទាន់ សំណើអាចធ្វើឡើងតាមមធ្យោបាយណាមួយដែល

អាចបញ្ជូនឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរបាន តាមលក្ខខណ្ឌថាសំណើនោះត្រូវបានបញ្ជាក់តាមរយៈ
បណ្តាញដែលមានចែងក្នុង កថាខ័ណ្ឌ១(ក) នៃមាត្រា៨៧ ។

២. តាមដែលអាចអនុវត្តបាន សំណើនោះត្រូវមាន ឬគាំទ្រដោយ :

- (ក) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីគោលបំណងនៃសំណើ និងអំពីជំនួយជ្រោមជ្រែងដែលត្រូវបានស្វែងរក រួមទាំងមូលដ្ឋានច្បាប់ និងហេតុផលនៃសំណើ ។
- (ខ) ព័ត៌មានលំអិតដូចដែលអាចធ្វើទៅបាន អំពីទីកន្លែងឬអត្តសញ្ញាណនៃជនណាម្នាក់ ឬកន្លែងណាមួយដែលត្រូវតែរក ឬ ត្រូវតែកំណត់អត្តសញ្ញាណ ដើម្បីទទួលបានជំនួយដែលត្រូវស្វែងរកនោះ ។
- (គ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីអង្គហេតុសំខាន់ៗ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសំណើ ។
- (ឃ) ហេតុផលនិងព័ត៌មានលំអិតស្តីអំពីនីតិវិធី ឬ លក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលត្រូវអនុវត្តតាម ។
- (ង) ព័ត៌មានទាំងឡាយដែលអាចតម្រូវដោយច្បាប់នៃរដ្ឋទទួលសំណើ ដើម្បីអនុវត្តសំណើ ។ និង
- (ច) ព័ត៌មានផ្សេងទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីទទួលបានជំនួយដែលត្រូវស្វែងរកនោះ ។

៣. ដោយមានសំណើពីតុលាការ រដ្ឋភាគីត្រូវតែពិគ្រោះយោបល់ជាមួយតុលាការ ទោះបីជាលើបញ្ហាទូទៅ
បញ្ហាពិសេសទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយក្រោមច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន ដែលអាចអនុវត្តលើក
ខ័ណ្ឌ១២(ង) ។ ក្នុងកំឡុងពេលពិភាក្សា រដ្ឋដែលជាភាគីនោះ ត្រូវតែផ្តល់យោបល់ដល់តុលាការអំពីល
ខ័ណ្ឌតម្រូវពិសេសដោយច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួន ។

៤. បើសិនជាអាចអនុវត្តទៅបាន រាល់បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃមាត្រានេះ ត្រូវតែអនុវត្តផងដែរទៅរ
សំណើសុំជំនួយដែលស្នើដល់តុលាការ ។

មាត្រា ៩៧ : អំពីការពិគ្រោះយោបល់

នៅពេលរដ្ឋភាគីមួយទទួលសំណើ នៅក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃភាគនេះ ដែលទាក់ទងនឹងការធ្វើកំណ
សំគាល់លើបញ្ហាទាំងឡាយដែលអាចបង្កាក់ ឬ បង្ការដល់ការអនុវត្តន៍នូវសំណើនោះ រដ្ឋនោះត្រូវតែពិគ្រ
យោបល់ជាមួយតុលាការដោយគ្មានការបង្ខំ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានោះ ។ បញ្ហាទាំងនោះ រួមមានដូចជា

- (ក) ព័ត៌មានមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអនុវត្តសំណើ

(ខ) នៅក្នុងករណីនៃសំណើសុំបញ្ជូនខ្លួន ទោះបីជាមានការខិតខំប្រឹងប្រែងជាក់ស្តែងក៏ដោយជន ដែលត្រូវស្វែងរកនោះ ក៏នៅតែមិនអាចរកឃើញនៅឡើយ ឬ ការស៊ើបអង្កេតដែលធ្វើឡើងនោះ បានកំណត់ថាជនដែលនៅក្នុងរដ្ឋឃុំខ្លួននោះ គឺប្រាកដជាមិនមែនជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកា ឡើយ ។

(គ) ការអនុវត្តន៍នូវសំណើតាមទម្រង់ជាក់ស្តែងរបស់វា គួរ ចតម្រូវឱ្យរដ្ឋទទួលសំណើនោះបំពាន កាតព្វកិច្ចក្នុងសន្ធិសញ្ញាដែលមានស្រាប់ ដែលបានធ្វើជាមួយរដ្ឋ រដ្ឋផ្សេងទៀត ។

មាត្រា ៩៨ : អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទាក់ទងនឹងការបោះ ឯអភ័យឯកសិទ្ធិ

និង ការយល់ព្រមបញ្ជូនខ្លួន

១. តុលាការមិនអាចបន្តធ្វើសំណើសុំបញ្ជូនខ្លួន ឬ សំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែង រឺ គួរអាចតម្រូវឱ្យរដ្ឋទទួល សំណើអនុវត្តផ្ទុយពី កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធនឹង យេឯកសិទ្ធិរដ្ឋ ឬ អភ័យ ឯកសិទ្ធិការទូតនៃជន ឬ នៃទ្រព្យសម្បត្តិរបស់តីរដ្ឋមួយ លុះត្រាណាតែតុលាការបានទទួលជាមុននូវ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីតីរដ្ឋនោះលើការបោះបង់អភ័យឯកសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ។
២. តុលាការមិនអាចបន្តធ្វើសំណើសុំបញ្ជូនខ្លួន ដែលគួរអាចតម្រូវឱ្យរដ្ឋទទួលសំណើអនុវត្តផ្ទុយពីកាតព្វកិច្ច របស់ខ្លួនក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ អនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ការយល់ព្រមពីរដ្ឋបញ្ជូនត្រូវ តម្រូវឱ្យបញ្ជូនខ្លួនមនុស្សណាម្នាក់របស់រដ្ឋនោះទៅតុលាការ លុះត្រាណាតែតុលាការ អាចទទួលជាមុន នូវកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីរដ្ឋបញ្ជូន លើការព្រមព្រៀងបញ្ជូនខ្លួន ។

មាត្រា ៩៩ : អំពីការអនុវត្តន៍សំណើ ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិមាត្រា ៩៣ និង ៩៦

១. សំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែង ត្រូវអនុវត្តឡើងស្របតាមនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់របស់រដ្ឋ ទទួលសំណើ ហើយបើសិន ជាមិនមានការហាមប្រាមដោយច្បាប់រដ្ឋនេះទេ នោះសំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែង ត្រូវអនុវត្តឡើងស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិដែល មានចែងក្នុងសំណើនោះ ស្របតាមនីតិវិធីណាមួយដែល

បានបញ្ជាក់ក្នុងសំណើ ឬ អនុញ្ញាតឱ្យជនទាំងឡាយដែលមានឈ្មោះបញ្ជាក់នៅក្នុងសំណើនោះ ឱ្យមាន វត្តមាន និង ជួយជ្រោមជ្រែង ក្នុងដំណើរការអនុវត្តសំណើ ។

២. ក្នុងករណីសំណើមួយជាសំណើបន្ទាន់ ឯកសារនិងភស្តុតាងដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីឆ្លើយតបនឹងសំណើ នឹងត្រូវធ្វើជាបន្ទាន់ តាមការស្នើសុំពីតុលាការ ។

៣. ចំលើយឆ្លើយតបពីរដ្ឋទទួលសំណើនឹងត្រូវបញ្ជូនជាភាសាដើមនិងទ្រង់ទ្រាយដើមរបស់រដ្ឋទទួលសំណើ ។

៤. ដោយមិនមានអត្ថិធម៌ដល់មាត្រាដទៃក្នុងភាគនេះ នៅពេលចាំបាច់ក្នុងការអនុវត្តប្រកបដោយជោគ ជ័យនូវសំណើមួយ ដែលអាចអនុវត្តដោយគ្មានវិធានការចាប់បង្ខំ រួមទាំង ជាពិសេស ការសំភាសន៍ ឬ ការយកភស្តុតាងពីជនណាម្នាក់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានស្ម័គ្រចិត្ត រួមទាំងការធ្វើបែបនេះដោយគ្មានវត្ត មាននៃអាជ្ញាធររបស់រដ្ឋទទួលសំណើ បើសិនជាវាមានសារៈសំខាន់ ដើម្បីឱ្យសំណើនោះអាចអនុវត្តទៅ បាន ហើយការត្រួតពិនិត្យមិនបានផ្លាស់ប្តូរទីតាំងសាធារណៈឬទីកន្លែងសាធារណៈដទៃទៀតនោះព្រះរាជ អាជ្ញាអាចអនុវត្តសំណើនេះដោយផ្ទាល់នៅលើទីកន្លែងនៃរដ្ឋមួយ ដូចខាងក្រោម :

(ក) នៅពេលរដ្ឋភាគីទទួលសំណើ គឺជារដ្ឋមួយ ដែលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថា បានកើតឡើងនៅលើទីកន្លែងរបស់ខ្លួន ហើយមានការសំរេចអំពីភាពអាចទទួលបាន ស្របតាមមាត្រា ១៨ ឬ ១៩ នោះព្រះរាជអាជ្ញា អាចអនុវត្តសំណើនេះដោយផ្ទាល់ បន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះយោបល់ទាំង អស់ដែលអាចធ្វើទៅបានជាមួយរដ្ឋភាគីទទួលសំណើ ។

(ខ) នៅក្នុងករណីផ្សេងពីនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចអនុវត្តសំណើនេះ បន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោ បល់ជាមួយរដ្ឋភាគីទទួលសំណើ ហើយដោយគោរពតាមលក្ខខ័ណ្ឌនិងការព្រួយបារម្ភសមហេតុផល ដែលលើកឡើងដោយរដ្ឋភាគីនោះ ។ នៅពេលរដ្ឋភាគីទទួលសំណើ បានធ្វើការកត់សំគាល់ឃើញនូវ បញ្ហាក្នុងការអនុវត្តសំណើមួយ ស្របតាមអនុកថាខ័ណ្ឌនេះ រដ្ឋនោះត្រូវតែពិគ្រោះយោបល់ជាមួយ តុលាការដោយមិនបង្ខំ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាខាងលើ ។

៥. រាល់បទប្បញ្ញត្តិដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនណាម្នាក់ដែលត្រូវតុលាការសួរចំលើយឬពិនិត្យ ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិ មាត្រា៧២ ដើម្បីលើកអំពីលក្ខខ័ណ្ឌដើម្បីបង្ការការលើកបង្ហាញព័ត៌មានអាទិកំបាំងដែលទាក់ទងនឹងកិច្ច ការពារ ឬសន្តិសុខជាតិ នឹងត្រូវអនុវត្តសំណើសុំជំនួយជ្រោមជ្រែង ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិមាត្រានេះផងដែរ ។

មាត្រា ១០០ : អំពីសោហ៊ុយចំណាយ

១. សោហ៊ុយចំណាយធម្មតាសំរាប់ការអនុវត្តសំណើនៅក្នុងទឹកដីនៃរដ្ឋទទួលសំណើ ត្រូវជាបន្ទុករបស់រដ្ឋនោះ លើកលែងតែសោហ៊ុយចំណាយ ដែលជាបន្ទុករបស់តុលាការ ដូចមានចែងខាងក្រោម :

- (ក) សោហ៊ុយចំណាយ លើការធ្វើដំណើរ និង លើសន្តិសុខសំរាប់សាក្សីនិងអ្នកឯកទេស ឬ លើការបញ្ជូនជនជាប់ឃុំក្រោមបទប្បញ្ញត្តិមាត្រា៩៣ ។
- (ខ) សោហ៊ុយចំណាយលើការបកប្រែឯកសារ ការបកប្រែផ្ទាល់មាត់ និងការកត់ត្រាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។
- (គ) សោហ៊ុយចំណាយ សំរាប់ការធ្វើដំណើរនិងការចិញ្ចឹមជីវិតនៃចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញារង ក្រឡាបញ្ជី ក្រឡាបញ្ជីរង និងបុគ្គលិកនៃអង្គតុលាការណាមួយ ។
- (ឃ) សោហ៊ុយចំណាយទៅលើយោបល់អ្នកឯកទេស ឬ លើរបាយការណ៍ដែលស្នើឡើងដោយតុលាការ ។
- (ង) សោហ៊ុយចំណាយ លើការដឹកជញ្ជូនជនដែលត្រូវបញ្ជូនទៅតុលាការ ដោយរដ្ឋឃុំខ្លួនជននោះ ។
- (ច) បន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោបល់ រាល់សោហ៊ុយចំណាយមិនប្រក្រតី ដែលអាចបណ្តាលមកពីការអនុវត្តសំណើ ។

២. តាមការសម្រប បទប្បញ្ញត្តិនៃកថាខ័ណ្ឌ៩១ នឹងត្រូវអនុវត្តលើសំណើចេញអំពីរដ្ឋភាគីទៅតុលាការ ។ នៅក្នុងករណីនេះ តុលាការត្រូវទទួលបន្ទុកលើសោហ៊ុយចំណាយធម្មតាសំរាប់ការអនុវត្តសំណើ ។

មាត្រា ១០១ : អំពីវិធានពិសេស

១. ជនដែលត្រូវបញ្ជូនមកតុលាការ ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ នឹងមិនត្រូវបានគេប្តឹងប្រឆាំងដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬ ត្រូវបានឃុំខ្លួន ដោយសារអំពើណាមួយដែលបានប្រព្រឹត្តមុនការបញ្ជូនខ្លួន លើកលែងតែ

អំពើប្លន់នាំនៃអំពើដែលបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃអំពើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលជាមូលហេតុនាំអោយមាន ការបញ្ជូនខ្លួនជននោះ ។

២. តុលាការអាចស្នើសុំឱ្យបោះបង់នូវលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្សេងៗនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ ពីរដ្ឋដែលបញ្ជូនខ្លួនជន នោះទៅតុលាការ ហើយបើសិនជាមានការចាំបាច់ តុលាការត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមស្របតាមមាត្រា ទី៩១ ។ រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ នឹងមានអំណាចក្នុងការផ្តល់ឱ្យតុលាការនូវការបោះបង់លក្ខខណ្ឌតម្រូវនេះ ហើយខ្លួនគួរតែខ្វះខាតធ្វើបែបនេះ ។

មាត្រា ១០២ : អំពីការប្រើប្រាស់ពាក្យ

សំរាប់គោលបំណងនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ :

(ក) ពាក្យ "ប្រគល់ខ្លួន" មានន័យថា នាំយកជនណាម្នាក់មកឱ្យតុលាការដោយរដ្ឋណាមួយ អនុ លោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។

(ខ) ពាក្យ "ការធ្វើបត្យាប័ន" មានន័យថា នាំយកជនណាម្នាក់មកឱ្យរដ្ឋមួយផ្សេងទៀត ដោយ រដ្ឋណាមួយ ដូចមានចែងដោយសន្ធិសញ្ញា អនុសញ្ញា ឬ ដោយច្បាប់ជាតិ ។

ភាគទី ១០ : ការអនុវត្ត

មាត្រា ១០៣ : អំពីកូនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងការអនុវត្តការដាក់ទោសពន្ធនាគារ

១. (ក) ការដាក់ទោសពន្ធនាគារ នឹងត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងរដ្ឋមួយដែលចាត់តាំងដោយតុលាការរចេញពីបញ្ជី នៃរដ្ឋទាំងឡាយដែលបានបង្ហាញប្រាប់ដល់តុលាការអំពីឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ក្នុងការទទួលពិរុទ្ធជន ។

(ខ) នៅពេលប្រកាសអំពីឆន្ទៈរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលពិរុទ្ធជន រដ្ឋមួយអាចដាក់លក្ខខណ្ឌលើការទទួល យករបស់ខ្លួន ដូចដែលបានយល់ព្រមដោយតុលាការ និងអនុលោមតាមភាគនេះ ។

(គ) រដ្ឋដែលត្រូវបានចាត់តាំងនៅក្នុងករណីពិសេស ត្រូវតែជូនដំណឹងមកតុលាការជាបន្ទាន់ ថាតើខ្លួន ទទួលយល់ព្រមតាមការចាត់តាំងរបស់តុលាការ ឬអត់ ។

២. (ក) រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្ត ត្រូវតែជូនដំណឹងមកតុលាការអំពីកាលៈទេសៈពិសេសណាមួយ រួមទាំង ការអនុវត្តន៍នូវលក្ខខណ្ឌណាមួយ ដែលបានយល់ព្រមក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី១ ដែលអាចប៉ះពាល់យ៉ាងជាក់ ស្តែងលើលក្ខខណ្ឌ និង កំរិតនៃការដាក់ទោស។ តុលាការ ត្រូវមានរយៈពេលយ៉ាងហោចណាស់៤៥ថ្ងៃ ដើម្បីទទួលការជូនដំណឹងអំពីកាលៈទេសៈបែបនេះ ដែលបានដឹងរួចមកហើយឬដែលបានគ្រោងទុកមុន។ ក្នុងរយៈពេលនេះ រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្ត មិនត្រូវធ្វើសកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលអាចមានអត្ថិធម៌ ដល់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោមមាត្រា១១០ឡើយ ។

(ខ) នៅពេលដែលតុលាការមិនអាចឯកភាពលើកាលៈទេសៈដែលបានលើកឡើងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ(ក) នោះតុលាការត្រូវតែជូនដំណឹង រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តនោះ ហើយត្រូវបន្តអនុវត្តតាម កថាខ័ណ្ឌទី១ នៃ មាត្រា១០៤។

៣. ក្នុងពេលអនុវត្តតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដើម្បីចាត់តាំងរដ្ឋណាមួយ ក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី១ តុលាការត្រូវតែ ធ្វើការពិចារណា លើកត្តាដូចជា :

(ក) គោលការណ៍ដែលថារដ្ឋភាគីទាំងអស់ គួរតែចូលរួមចំណែកទទួលខុសត្រូវលើការអនុវត្តន៍ការដាក់ ទោសពន្ធនាគារ ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នៃការបែងចែកសមភាព ដូចដែលមានចែងក្នុង វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង ។

(ខ) ការអនុវត្តន៍តាមស្តង់ដារសន្តិសញ្ញាអន្តរជាតិដែលត្រូវបានទទួលយកជាទូទៅ ស្តីអំពីការប្រព្រឹត្ត លើពិរុទ្ធជន ។

(គ) ទស្សនៈរបស់ពិរុទ្ធជន

(ឃ) សញ្ជាតិរបស់ពិរុទ្ធជន

(ង) កត្តាផ្សេងៗទៀត ដែលទាក់ទងនឹងកាលៈទេសៈនៃអំពើល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ឬ នៃពិរុទ្ធជន ឬ ដែល ទាក់ទងនឹងការអនុវត្តន៍ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៃការដាក់ទោស ដែលអាចសមស្របក្នុងការចាត់តាំង រដ្ឋដាក់ឱ្យអនុវត្តនោះ ។

៤. បើសិនជាមិនទាន់មានរដ្ឋណាមួយត្រូវបានចាត់តាំងឡើងក្រោមកថាខ័ណ្ឌទី១ ការដាក់ទោសពន្ធនាគារ និងត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងពន្ធនាគារដែលបានផ្តល់ឱ្យដោយរដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះ ស្របតាមលក្ខខ័ណ្ឌដែលមានចែង ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងទីបញ្ជាការ ដែលបានលើកឡើងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី២នៃមាត្រា៣។ នៅក្នុងករណីនេះ សោហ៊ុយចំណាយក្នុងការអនុវត្តការដាក់ទោសពន្ធនាគារ ត្រូវជាបន្ទុករបស់តុលាការ ។

មាត្រា១០៤ : អំពីការប្តូរការកំណត់ទីតាំងរដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម

- ១- តុលាការអាចសំរេចឱ្យមានការផ្ទេរទណ្ឌិតទៅពន្ធនាគារនៃរដ្ឋមួយផ្សេងទៀតនៅពេលណាក៏បាន ។
- ២- ទណ្ឌិតអាចស្នើសុំទៅតុលាការឱ្យផ្ទេរខ្លួនចេញពីរដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមនោះនៅពេលណាក៏បាន ។

មាត្រា១០៥ : អំពីការដាក់ឱ្យអនុវត្តទោស

- ១- តាមលក្ខខ័ណ្ឌដែលរដ្ឋមួយអាចបានកំណត់ ដោយអនុលោមតាមកថាខ័ណ្ឌទី១(២)នៃមាត្រា១០៣ ទោសពន្ធនាគារ និងដាក់កាតព្វកិច្ចលើរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ដោយគ្មានការកែប្រែ ។
- ២- មានតែតុលាការមួយគត់ដែលមានសិទ្ធិសំរេចលើពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និង បណ្តឹងសើរើ ។ រដ្ឋដែលដាក់ ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមមិនអាចជំទាស់រវាងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ បណ្តឹងសើរើដែលធ្វើឡើងដោយទណ្ឌិត នោះបានទេ ។

មាត្រា១០៦ :

អំពីការត្រួតពិនិត្យការដាក់ឱ្យអនុវត្តទោសពន្ធនាគារ និង លក្ខខ័ណ្ឌនៃការដាក់ពន្ធនាគារ

- ១- ការអនុវត្តទោសពន្ធនាគារត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ និង ស្របតាមបទដ្ឋានគំរូនៃ សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិដែលត្រូវបានគេទទួលយកយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងការគ្រប់គ្រងថែទាំអ្នកទោស ។
- ២- លក្ខខ័ណ្ឌនៃការដាក់ពន្ធនាគារត្រូវគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់របស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមនោះ និង ស្របតាមបទដ្ឋានគំរូនៃសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានគេទទួលយកយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងការគ្រប់ គ្រងថែទាំអ្នកទោស ហើយគ្មានករណីណាដែលលក្ខខ័ណ្ឌទាំងនោះមានកំរិតធ្ងន់ជាង ឬ ស្រាលជាងកំរិត

ដែលកំណត់ចំពោះជនដែលត្រូវសំរេចថាមានពិរុទ្ធភាពលើបទល្មើសស្រដៀងគ្នានៅក្នុង រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យ
អនុវត្តសាលក្រមនោះទេ ។

៣- រាល់ការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាងទណ្ឌិត និងតុលាការមិនត្រូវបានរារាំង និងត្រូវទុកជាការសំងាត់ ។

មាត្រា១០៧ : អំពីការផ្ទេរជននោះនៅពេលបញ្ចប់ការដាក់ទោស

១- នៅពេលបញ្ចប់ការដាក់ទោស ជនដែលមិនមែនជាពលរដ្ឋរបស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម ដោយ
យោងតាមច្បាប់របស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម ជននោះអាចត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់រដ្ឋដែលមាន
កាតព្វកិច្ចត្រូវទទួលខ្លួន ឬ ក៏រដ្ឋដទៃផ្សេងទៀតដែលយល់ព្រមទទួលខ្លួន ដោយពិចារណាលើការប្រាថ្នា
របស់ជនដែលត្រូវផ្ទេរទៅកាន់រដ្ឋនោះ លើកលែងតែរដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមនោះ អនុញ្ញាតឱ្យ
ជននោះវិតនៅលើទឹកដីរបស់ខ្លួន ។

២- ប្រសិនបើ គ្មានរដ្ឋណាមួយទទួលបន្ទុកសោហ៊ុយចំណាយសំរាប់ការផ្ទេរជននោះទៅរដ្ឋផ្សេងទៀតទេ
ដោយអនុលោមទៅតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ សោហ៊ុយចំណាយនោះជាបន្ទុករបស់តុលាការ ។

៣- តាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា១០៨ រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម ដោយយោងតាមច្បាប់របស់ជាតិខ្លួន
អាចធ្វើបត្យាប័ន ឬ អាចប្រគល់ជននោះទៅឱ្យរដ្ឋដែលស្នើសុំធ្វើបត្យាប័ន ឬ សុំឱ្យមានការប្រគល់
ខ្លួនជននោះ ដើម្បីវិនិច្ឆ័យទោស ឬ ដាក់ឱ្យអនុវត្តទោស ។

មាត្រា១០៨ :

អំពីការកំរិតដែនកំណត់ការនាំយកទៅជំនុំជំរះ ឬ ការដាក់ទោសចំពោះបទល្មើសផ្សេងៗ

១- ទណ្ឌិតដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងថែទាំរបស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមមិនត្រូវរងនូវការនាំខ្លួន
យកទៅជំនុំជំរះ ឬ ការដាក់ទោស ឬ ការធ្វើបត្យាប័នឱ្យទៅរដ្ឋទីបីសំរាប់ការប្រព្រឹត្ត ដែលពាក់ព័ន្ធ
មុនពេលបញ្ជូនជននេះទៅកាន់រដ្ឋដែលត្រូវដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមនោះទេ លើកលែងតែការនាំខ្លួន
យកមកជំនុំជំរះ ការដាក់ទោស ឬការធ្វើបត្យាប័ននេះ ត្រូវបានយល់ព្រមដោយតុលាការតាមការស្នើសុំ
របស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រមនោះ ។

២- តុលាការត្រូវសំរេចរឿងនេះ បន្ទាប់ពីបានស្តាប់ទស្សនៈរបស់ទណ្ឌិតនោះ ។

៣- បទប្បញ្ញត្តិក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ និងលែងយកមកអនុវត្ត ប្រសិនបើទណ្ឌិតនោះបិតនៅដោយស្ម័គ្រចិត្ត លើសពី៣០ថ្ងៃលើទឹកដីរបស់រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម បន្ទាប់ពីបានទទួលទោសទាំងស្រុងដែល បានដាក់បង្ខំដោយតុលាការ ឬ ជននោះត្រឡប់ទៅដែនដីនៃរដ្ឋនោះវិញបន្ទាប់ពីខ្លួនបានចាកចេញ។

មាត្រា ១០៩ : អំពីការដាក់ឱ្យអនុវត្តការផាកពិន័យ និង វិធានការរឹបអូស

- ១- គ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងឡាយត្រូវធ្វើឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផាកពិន័យ ឬ ការរឹបអូសតាមបញ្ជាតុលាការ ដែលមានចែងក្នុងភាគទី៧ ដោយគ្មានអត្ថិធម៌ចំពោះសិទ្ធិរបស់តតិយជនសុច្ឆរិត និង អនុលោមតាម នីតិវិធីនៃច្បាប់ជាតិ របស់ខ្លួន។
- ២- ប្រសិនបើរដ្ឋភាគីមួយ គ្មានលទ្ធភាពធ្វើឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវបញ្ជាក្នុងការរឹបអូស រដ្ឋនោះត្រូវចាត់វិធាន ស្តារឡើងវិញនូវតម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ឬទ្រព្យធនផ្សេងៗ ដែលត្រូវតុលាការបញ្ជាឱ្យរឹបអូស ដោយគ្មាន អត្ថិធម៌ចំពោះសិទ្ធិរបស់តតិយជនសុច្ឆរិត។
- ៣- ទ្រព្យ ឬ ចំណូលផ្សេងៗដែលបានមកពីការលក់អចលនទ្រព្យ ឬ ក្នុងករណីសមស្របចំណូលដែលបាន ពីការលក់ទ្រព្យផ្សេងៗដែលទទួលដោយរដ្ឋភាគីមួយ ដោយសារលទ្ធផលនៃការដាក់ឱ្យអនុវត្តរបស់ខ្លួន លើសាលក្រមរបស់តុលាការ ត្រូវផ្ទេរឱ្យតុលាការវិញ។

មាត្រា ១១០ : អំពីការត្រួតពិនិត្យដោយតុលាការលើការបន្ទូរបន្ថយទោស

- ១- រដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម មិនត្រូវដោះលែងទណ្ឌិតមុនកាលផុតកំណត់នៃទោសដែលបាន ប្រកាសដោយតុលាការឡើយ។
- ២- មានតែតុលាការមួយគត់ដែលមានសិទ្ធិសម្រេចក្នុងការបន្ទូរបន្ថយទោស និងត្រូវសំរេចរឿង បន្ទាប់ពីបាន ស្តាប់ជននោះ។
- ៣- នៅពេលដែលទណ្ឌិតទទួលទោសបាន ២/៣ នៃទោសទាំងមូល ឬ បាន២៥ឆ្នាំករណីទោសពន្ធនាគារ មួយជីវិត តុលាការនឹងពិនិត្យឡើងវិញនូវទោស ដើម្បីកំណត់ថា តើវាគួរត្រូវបន្ទូរបន្ថយឬអត់។ ការ ត្រួតពិនិត្យនេះមិនត្រូវធ្វើឡើងមុនពេលនោះទេ។

៤- ក្នុងការពិនិត្យឡើងវិញតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣ តុលាការអាចបន្តបន្ថយទោស កាលណាបើតុលាការរក ឃើញថា មានកត្តាមួយ ឬច្រើនក្នុងចំណោមកត្តាទាំងឡាយ ដូចមានរាយខាងក្រោមនេះ :

(ក) ការស្ម័គ្រចិត្តតាំងពីដើម និង បន្តជាប់ជានិច្ចរបស់ជននោះ ដើម្បីរួមសហការជាមួយតុលាការ ក្នុងការស៊ើបអង្កេត និង ការនាំខ្លួនយកទៅជំនុំជម្រះរបស់តុលាការ ។

(ខ) ជំនួយដោយស្ម័គ្រចិត្តរបស់ជននោះក្នុងការផ្តល់លទ្ធភាពដល់ការដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម និង ដីកា របស់តុលាការក្នុងករណីផ្សេងៗទៀត ជាពិសេសផ្តល់ជំនួយក្នុងការស្វែងរកទ្រព្យធនទាំងឡាយ តាមដីកាជាក់លាក់ ដីការីបអូស ឬ ដីកាឱ្យជួសជុលការខូចខាតដែលអាចប្រើជាប្រយោជន៍សំរាប់ ជនរងគ្រោះ ឬ

(គ) កត្តាផ្សេងៗទៀតដែលបង្កើតឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរដ៏សំខាន់និងច្បាស់លាស់នូវកាលៈទេសៈដែល សមល្មមដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មក្នុងការបន្តបន្ថយទោស ដូចមានចែងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិងកស្មតាង ។

៥- ប្រសិនបើតុលាការកំណត់ក្នុងការពិនិត្យឡើងជាដំបូងរបស់ខ្លួន តាមកថាខ័ណ្ឌទី៣ ថាវាមិនសមស្រប នឹងបន្តបន្ថយទោសទេនោះ ក្រោយមក តុលាការត្រូវពិនិត្យឡើងវិញលើចំណោមបញ្ហានៃការបន្ត បន្ថយទោស នៅចន្លោះពេលនោះដែលត្រូវអនុវត្តករណៈវិនិច្ឆ័យដែលមានចែងក្នុងវិធាននៃនីតិវិធីនិង កស្មតាង ។

មាត្រា១១១ : អំពីការគេចខ្លួន

ប្រសិនបើពិរុទ្ធជន រត់គេចខ្លួនពីមន្ទីរឃុំឃាំង និងកៀសខ្លួនចេញពីរដ្ឋដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តសាលក្រម នោះ បន្ទាប់ពីមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយតុលាការ រដ្ឋនោះអាចស្នើសុំឱ្យមានការប្រគល់ខ្លួនជននោះពីរដ្ឋដែល ជននោះស្ថិតនៅ ដោយយោងតាមកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី ឬ ពហុភាគីដែលមានជាធរមាន ឬក៏ ស្នើទៅតុលា ការឱ្យស្វែងរកការប្រគល់ខ្លួនជននោះ ។ តុលាការអាចបញ្ជាឱ្យបញ្ជូនខ្លួនជននោះទៅកាន់រដ្ឋដែលជននោះ បានកំពុងទទួលទោស ឬ ក៏រដ្ឋផ្សេងទៀតដែលកំណត់ដោយតុលាការ ។

កាតព្វ ១១ : សន្និបាតនៃរដ្ឋសភាគណៈកម្មាធិការ

មាត្រា១១២ : អំពីសន្និបាតនៃរដ្ឋសភា

១- តាមរយៈច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ សន្និបាតមួយនៃរដ្ឋសភា ត្រូវបានបង្កើតឡើង។ រដ្ឋសភានីមួយៗត្រូវមាន តំណាងមួយរូបដែលអាចអមដោយអ្នកចាំជំនួស និង ទីប្រឹក្សាច្រើននាក់បាន។ រដ្ឋផ្សេងទៀតដែលបាន ចុះហត្ថលេខាលើច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ឬ ច្បាប់ស្ថាពរ អាចធ្វើជាអ្នកសង្កេតការណ៍នៅក្នុងសន្និបាតបាន។

២- សន្និបាតត្រូវ :

- (ក) ពិចារណា និង អនុម័តតាមសមស្របនូវអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការរៀបចំ
- (ខ) ប្រាប់ពីភាពខ្វះចន្លោះ(ការមើលរំលង)ក្នុងការរៀបចំចាត់ចែងដល់ ធិបតីប្រធាន ព្រះរាជអាជ្ញា និង ក្រឡាបញ្ជី ទាក់ទងនឹងការងាររដ្ឋបាលរបស់តុលាការ
- (គ) ពិចារណាបាយការណ៍ និង សកម្មភាពរបស់ការិយាល័យដែលបង្កើតឡើងតាមកថាខ័ណ្ឌទី៣ និង ចាត់វិធានការសមស្រប
- (ឃ) ពិចារណា និង សំរេចពីថវិការបស់តុលាការ
- (ង) សំរេច ថាតើត្រូវកែប្រែចំនួនចៅក្រម ឬអត់ ដោយយោងតាមមាត្រា៣៦
- (ច) តាមកថាខ័ណ្ឌទី៥ និងទី៧ នៃមាត្រា៨៧ ពិចារណាចំណោទបញ្ហាផ្សេងៗដែលទាក់ទងនឹងការមិន សហប្រតិបត្តិការគ្នា
- (ឆ) បំពេញតួនាទីផ្សេងៗទៀតដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈ និង វិធាននៃនីតិវិធីនិងភស្តុតាង

៣- (ក) សន្និបាតត្រូវមានការិយាល័យមួយដែលមានសមាសភាព ប្រធានមួយរូប អនុប្រធានពីររូប និង សមាជិក១៨រូប ដែលត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឡើងដោយសន្និបាតសំរាប់អាណត្តិ៣ឆ្នាំ។

(ខ) ការិយាល័យនេះត្រូវមានចរិតលក្ខណៈជាតំណាងដែលពិចារណាជាពិសេសលើការបែងចែកតាមភូមិ ភាគស្មើគ្នា និង ការតំណាងគ្រប់គ្រាន់ឱ្យប្រព័ន្ធច្បាប់ជាគោលរបស់ពិភពលោក។

- (ត) ការិយាល័យនេះត្រូវអាចប្រជុំជាញឹកញាប់បានតាមការចាំបាច់ តែយ៉ាងតិចមួយម្តងក្នុងមួយឆ្នាំ ។
ការិយាល័យនេះត្រូវជួយសន្តិបាតនៅក្នុងបំពេញកិច្ចការនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ។
- ៤- សន្តិបាតអាចបង្កើតអង្គការបុគ្គលិកសម្ព័ន្ធ តាមការចាំបាច់ រួមទាំងយន្តការត្រួតពិនិត្យឯករាជ្យមួយសំរាប់ធ្វើអធិការកិច្ច ការវាយតម្លៃ និង ការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រសិទ្ធភាព និង សេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ។
- ៥- ប្រធានតុលាការ ព្រះរាជអាជ្ញា និង ក្រឡាបញ្ជី ឬ អ្នកតំណាងរបស់ពួកគេ តាមការសម្រប អាចចូលរួមកិច្ចប្រជុំនានារបស់សន្តិបាត និង របស់ការិយាល័យបាន ។
- ៦- សន្តិបាតត្រូវប្រជុំនៅឯអាសនៈរបស់តុលាការ ឬទីបញ្ជាការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិម្តងក្នុងមួយឆ្នាំ ហើយពេលមានកាលៈទេសៈតម្រូវ ត្រូវបើកសម័យប្រជុំពិសេស ។ លើកលែងតែមានការចែងផ្សេងពីនេះ នៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ សម័យប្រជុំពិសេសត្រូវកោះប្រជុំដោយការិយាល័យ តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ឬ តាមការស្នើសុំរបស់រដ្ឋភាគីចំនួន ១/៣ នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ។
- ៧- រដ្ឋភាគីនីមួយៗត្រូវមានមួយសំលេង ។ រាល់ការខំប្រឹងប្រែងត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីឈានទៅដល់ការសំរេចបាននូវសេចក្តីសំរេចមួយដោយមតិឯកច្ឆន្ទនៅក្នុងសន្តិបាត និង ការិយាល័យ ។ ប្រសិនបើគ្មានមតិឯកច្ឆន្ទលើកលែងតែ មានការចែងផ្សេងពីនេះនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ៖
 - (ក) សេចក្តីសំរេចលើបញ្ហាជាសារវន្ត ត្រូវមានការយល់ព្រមដោយមតិភាគច្រើន ២/៣ នៃអ្នកមានវត្តមាន និង បោះឆ្នោត នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលចំនួនមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយបង្កើតក្នុងមន្ត្រីសំរាប់ការបោះឆ្នោតនេះ ។
 - (ខ) សេចក្តីសំរេចលើបញ្ហាជានីតិវិធីត្រូវធ្វើឡើងដោយមតិភាគច្រើនសាមញ្ញនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយដែលមានវត្តមាន និង បោះឆ្នោត ។
- ៨- រដ្ឋភាគីមួយដែលខកខានមិនបានបង់ប្រាក់ភាគទានហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់សោហ៊ុយចំណាយរបស់តុលាការទាន់ពេលកំណត់ គ្មានសំលេងឆ្នោតនៅក្នុងសន្តិបាតនិងការិយាល័យទេ ប្រសិនបើចំនួនទឹកប្រាក់ដែលខកខានមិនបានបង់នោះ ស្មើឬលើស ចំនួនទឹកប្រាក់ភាគទានដែលរដ្ឋនោះត្រូវបង់ក្នុងរយៈពេល២ឆ្នាំពេញមុន

នេះ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សន្និបាតអាចអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋភាគីនោះបោះឆ្នោតនៅក្នុងសន្និបាតនិង ការិយាល័យ ប្រសិនបើ សន្និបាត ពេញចិត្តថាការខកខានក្នុងការបង់ភាគទានដោយសារកត្តាដែលហួសពី លទ្ធភាពគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋភាគីនោះ ។

៩- សន្និបាតអនុម័តវិធាននៃនីតិវិធីផ្ទាល់របស់ខ្លួន ។

១០- ភាសាប្រើប្រាស់ និងភាសាផ្លូវការរបស់សន្និបាត គឺភាសាដែលប្រើប្រាស់នៅក្នុងមហាសន្និបាតនៃអង្គការ សហប្រជាជាតិ ។

ភាគទី ១២ : អំពីហិរញ្ញវត្ថុ

មាត្រា១១៣ : អំពីបទបញ្ជាហិរញ្ញវត្ថុ

លើកលែងតែមានការចែងជាពិសេសផ្សេងពីនេះ រាល់បញ្ជាហិរញ្ញវត្ថុដែលទាក់ទងនឹងតុលាការនិងកិច្ច ប្រជុំរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ រួមទាំងការិយាល័យ និង អង្គការបុគ្គលិកសម្រាប់សម្របសម្រួលសំណុំរឿងត្រូវគ្រប់ គ្រងដោយច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ និងបទបញ្ជាហិរញ្ញវត្ថុ និង វិធានដែលអនុម័តដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំង ឡាយ ។

មាត្រា១១៤ : អំពីការបង់ថ្លៃចំណាយ

ថ្លៃចំណាយទាំងអស់របស់តុលាការ និងរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ រួមទាំងរបស់អង្គការបុគ្គលិក សម្រាប់ ត្រូវបង់ដោយមូលនិធិរបស់តុលាការ ។

មាត្រា១១៥ : អំពីមូលនិធិរបស់តុលាការ និងរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ

ថ្លៃចំណាយទាំងអស់របស់តុលាការនិងរបស់សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ រួមទាំងរបស់អង្គការបុគ្គលិក សម្រាប់ ដូចមាននៅក្នុងថវិកាដែលសំរេចដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយនោះ បានមកពីប្រភពផ្សេងៗដូច ខាង ក្រោម :

(ក) ភាគទានប៉ាន់ស្មានដែលបង់ដោយរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ

(ខ) មូលនិធិបានមកពីអង្គការសហប្រជាជាតិ ក្រោមការអនុម័តយល់ព្រមរបស់មហាសន្និបាត ជា ពិសេសទាក់ទងនឹងថ្លៃចំណាយដែលកើតមានឡើងដោយការដាក់ករណីជូនតុលាការរបស់កុមប្រឹក្សា សន្តិសុខ ។

មាត្រា១១៦ : អំពីភាគទានស្ម័គ្រចិត្ត

ដោយគ្មានអតិថិជនចំពោះមាត្រា១១៥ តុលាការអាចទទួល និង ប្រើប្រាស់ជាមូលនិធិបន្ថែមនូវភាគទាន ស្ម័គ្រចិត្តដែលបានពីរដ្ឋាភិបាលនានា អង្គការអន្តរជាតិ រូបវន្តបុគ្គល សាធារណៈ និងអង្គការនានា ដោយ ស្របតាម លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធដែលត្រូវបានអនុម័តដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ។

មាត្រា១១៧ : អំពីការប៉ាន់ស្មានប្រាក់ភាគទាន

ភាគទានរបស់រដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ត្រូវប៉ាន់ស្មានដោយអនុលោមទៅតាមមាត្រដ្ឋាននៃការប៉ាន់ប្រមាណ ដែលបានព្រមព្រៀង ផ្អែកតាមមាត្រដ្ឋានដែលអនុម័តដោយអង្គការសហប្រជាជាតិសំរាប់ថវិកាទៀងទាត់ របស់ខ្លួន និងកែសម្រួល ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍ដែលមាត្រដ្ឋានបានផ្អែកលើ ។

មាត្រា១១៨ : អំពីសវនកម្មប្រចាំឆ្នាំ

បញ្ជី សៀវភៅ និងគណនេយ្យទាំងអស់របស់តុលាការ រួមទាំងរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំរបស់ខ្លួន ផងត្រូវធ្វើសវនកម្មជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដោយសវនករឯករាជ្យម្នាក់ ។

ភាគទី ១៣ : អនុសាសន៍

មាត្រា១១៩ : អំពីដំណោះស្រាយវិវាទ

- ១- វិវាទទាំងឡាយណាដែលទាក់ទងនឹងតួនាទីយុត្តិធម៌នៃតុលាការ ត្រូវដោះស្រាយដោយសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការ ។
- ២- វិវាទផ្សេងទៀតរវាងរដ្ឋភាគីពីរ ឬ ច្រើនដែលទាក់ទងនឹងការបកស្រាយឬការអនុវត្តច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ មិនអាចដោះស្រាយតាមការចរចាបានក្នុងរយៈពេលបីខែនៃការចាប់ផ្តើមកើតវិវាទនោះ ត្រូវដាក់ជូន សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ។ សន្និបាតអាចស្វែងរកដំណោះវិវាទដោយខ្លួនឯង ឬ ធ្វើអនុសាសន៍លើមធ្យោបាយ

បន្តសំរាប់ការដោះស្រាយវិវាទនោះ រួមទាំងការដាក់ជូនទៅតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ(ICJ) ដោយ
អនុលោមតាមច្បាប់លក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ។

មាត្រា១២០ : អំពីការបំរុងទុក (Reservation)

គ្មានការបំរុងទុកណាមួយអាចធ្វើឡើងចំពោះច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបានទេ ។

មាត្រា១២១ : អំពីវិសោធនកម្ម

- ១- រដ្ឋភាគីទាំងឡាយអាចស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបាន បន្ទាប់ពីផុតកំណត់ពេលវេលាក្រោយពីការ
ចូលជាធរមាននៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ អត្ថបទស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មត្រូវដាក់ជូនទៅអគ្គលេខាធិការអង្គ
ការសហប្រជាជាតិដែលជាអ្នកត្រូវបញ្ជូនចែកចាយអត្ថបទនោះទៅគ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់យ៉ាងរូសរាន់ ។
- ២- ក្នុងរយៈពេលមិនតិចជាង៣ខែចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹង សន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីលើកក្រោយត្រូវសំរេចថា តើទទួលយក
សំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្មនោះឬអត់ តាមមតិភាគច្រើននៃអ្នកមានវត្តមាននិងបោះឆ្នោត ។ សន្និបាតអាច
ចាត់ការលើសំណើដោយផ្ទាល់ ឬ អាចកោះប្រជុំសន្និសិទ្ធត្រួតពិនិត្យមួយ ប្រសិនបើបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធ
នោះតម្រូវឱ្យធ្វើ ។
- ៣- ការអនុម័តលើសំណើសុំធ្វើវិសោធនកម្ម នៅឯសម័យប្រជុំសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ឬ នៅក្នុងសន្និសិទ្ធត្រួត
ពិនិត្យ ដែលគ្មានមតិឯកឆន្ទទេនោះត្រូវសំរេចតាមមតិភាគច្រើន ២/៣ នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ។
- ៤- លើកលែងករណីដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៥ វិសោធនកម្មនឹងចូលជាធរមានចំពោះគ្រប់រដ្ឋភាគីទាំង
អស់ក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំបន្ទាប់ពីឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័ន ឬ នៃការទទួលយក បានតំកល់ទុកជា
មួយអគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិដោយរដ្ឋភាគី ៧/៨ នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ។
- ៥- វិសោធនកម្មលើមាត្រា៥នៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះនឹងចូលជាធរមានសំរាប់រដ្ឋភាគីទាំងឡាយណាដែលបាន
ទទួលយកវិសោធនកម្មនេះមួយឆ្នាំបន្ទាប់ពីបានតំកល់ទុកនូវឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័នឬនៃការទទួល
យក ។ សំរាប់រដ្ឋ ដែលមិនទទួលយកវិសោធនកម្មនេះ តុលាការមិនអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនលើបទ
ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគ្របដណ្តប់ដោយមាត្រាដែលធ្វើវិសោធនកម្មនោះទេ នៅពេលដែលបទល្មើសនោះ
ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយពលរដ្ឋនៃរដ្ឋភាគីនោះ ឬ នៅលើដែនដីនៃរដ្ឋនោះ ។

- ៦- ប្រសិនបើវិសោធនកម្មនោះទទួលយកដោយរដ្ឋចំនួន ៧/៨ នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់នោះ ដោយអនុលោមទៅតាមកថាខ័ណ្ឌទី៤ រដ្ឋភាគីណាដែលមិនទទួលយកវិសោធនកម្មនេះអាចដកខ្លួនចេញពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះក្លាម ទោះជាមានកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រា១២៧ក៏ដោយ តែជាកម្មវត្ថុនៃកថាខ័ណ្ឌទី២នៃមាត្រា១២៧ ដោយការផ្តល់នូវការជូនដំណឹងមិនយឺតជាងមួយឆ្នាំបន្ទាប់ពីការចូលជាធរមាននៃវិសោធនកម្មនោះ ។
- ៧- អគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិបញ្ជូនចែកចាយទៅគ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់ នូវវិសោធនកម្មដែលត្រូវបានអនុម័ត នៅក្នុងសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគី ឬ នៅក្នុងសន្និសិទ្ធត្រួតពិនិត្យមួយ ។

មាត្រា១២២ : អំពីការធ្វើវិសោធនកម្មលើបទប្បញ្ញត្តិដែលមានលក្ខណៈជាស្ថាប័ន

- ១- ការធ្វើវិសោធនកម្ម បទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះដែលមានលក្ខណៈជាស្ថាប័នសុទ្ធសាធ ដូចជា មាត្រា៣៥, កថាខ័ណ្ឌទី៨និងទី៩នៃមាត្រា៣៦, មាត្រា៣៧, មាត្រា៣៨, មាត្រា៣៩, កថាខ័ណ្ឌទី១ (២ឃ្លាដំបូង) ទី២ និងទី៤ នៃមាត្រា៤២, កថាខ័ណ្ឌទី៤ដល់ទី៩នៃមាត្រា៤៣, កថាខ័ណ្ឌទី២ និងទី៣ នៃមាត្រា៤៤, មាត្រា ៤៦, ៤៧ និង៤៩ អាចត្រូវបានស្នើគ្រប់ពេលដោយ រដ្ឋភាគីណាមួយ ធ្វើបើមានកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រា១២១ ក៏ដោយ។ អត្ថបទស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មត្រូវដាក់ជូនអគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ឬ បុគ្គលផ្សេងទៀតដែលកំណត់ដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីដែលជាអ្នកបញ្ជូនចែកចាយអត្ថបទនោះទៅកាន់គ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់ និងអ្នកចូលរួមផ្សេងទៀតនៅក្នុងសន្និបាតយ៉ាងរូសរាន់ ។
- ២- វិសោធនកម្មតាមមាត្រានេះ បើគ្មានមតិឯកច្ឆន្ទទាំងអស់ទេ នោះត្រូវអនុម័តដោយសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ឬ ដោយសន្និសិទ្ធត្រួតពិនិត្យមួយ សំរេចតាមមតិភាគច្រើន ២/៣ នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់។ វិសោធនកម្មទាំងឡាយ នោះនឹងចូលជាធរមានសំរាប់គ្រប់រដ្ឋទាំងអស់ក្នុងរយៈពេលប្រាំមួយខែបន្ទាប់ពីការអនុម័តដោយសន្និបាត ឬ តាមករណីជាក់ស្តែងដោយសន្និសិទ្ធត្រួតពិនិត្យមួយ ។

មាត្រា១២៣ : អំពីការត្រួតពិនិត្យច្បាប់លក្ខន្តិកៈឡើងវិញ

- ១- ក្នុងរយៈពេលប្រាំពីរឆ្នាំបន្ទាប់ពីការចូលជាធរមាននៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ អគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវកោះប្រជុំសន្និសិទ្ធត្រួតពិនិត្យមួយ ដើម្បីពិចារណាលើការធ្វើវិសោធនកម្មណាមួយលើ

ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ។ ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនេះ អាចរួមបញ្ចូលទាំងបញ្ជីរាយឈ្មោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលមានក្នុងមាត្រា៥ តែមិនកំរិតដែនកំណត់ត្រឹមនេះទេ ។ សន្និសីទនេះត្រូវបើកឱ្យមានការចូលរួមដោយអ្នកដែលចូលរួមនៅក្នុងសន្និបាតនៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ហើយក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចគ្នា ។

២- ក្រោយមក នៅពេលណាក៏ដោយ តាមសំណើរបស់រដ្ឋភាគីមួយ និង សំរាប់គោលបំណងដែលកំណត់ក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី១ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃអង្គការសហប្រជាជាតិ តាមការអនុម័តដោយមតិភាគច្រើននៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ត្រូវកោះប្រជុំសន្និសីទត្រួតពិនិត្យមួយ ។

៣- បទប្បញ្ញត្តិ កថាខ័ណ្ឌទី៣ដល់ទី៧នៃមាត្រា១២១ ត្រូវអនុវត្តចំពោះការអនុម័ត និង ការចូលជាធរមាននៃវិសោធនកម្មទាំងឡាយលើច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះដែលត្រូវបានពិចារណានៅសន្និសីទត្រួតពិនិត្យមួយ ។

មាត្រា១២៤ : អំពីអន្តរប្បញ្ញត្តិ

ថ្វីបើមានកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រា១២ រដ្ឋមួយនៅពេលក្លាយជាភាគីមួយនៅក្នុងច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ក្នុងរយៈពេល៧ឆ្នាំបន្ទាប់ពីការចូលជាធរមាននៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះចំពោះរដ្ឋនោះ អាចប្រកាសថាខ្លួនមិនទទួលយកយុត្តាធិការរបស់តុលាការចំពោះប្រភេទនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៨ នៅពេលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយត្រូវបានចោទថាត្រូវបានប្រព្រឹត្តិដោយពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន ឬ នៅលើទឹកដីរបស់ខ្លួននោះ ។ ការប្រកាសតាមមាត្រានេះ អាចដកចេញវិញនៅពេលណាក៏បាន ។ បទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះត្រូវត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនៅក្នុងសន្និសីទត្រួតពិនិត្យមួយដែលកោះប្រជុំតាម កថាខ័ណ្ឌទី១ នៃមាត្រា១២៣ ។

មាត្រា១២៥ : អំពីការចុះហត្ថលេខា ការផ្តល់សច្ចាប័ន

ការទទួលយក ការអនុម័ត ឬ ការយល់ព្រមចូលជាសមាជិក

១- ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះនឹងត្រូវបើកចំហរទុកឱ្យគ្រប់រដ្ឋទាំងអស់ចុះហត្ថលេខានៅទីក្រុងរ៉ូម នៅឯទីបញ្ជាការដ្ឋាននៃអង្គការមូលហារនិងកសិកម្ម នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅថ្ងៃទី១៧ កក្កដា ១៩៩៨ ។ បន្ទាប់ពីពេលនោះមក ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះនៅតែបើកចំហរសំរាប់ការចុះហត្ថលេខានៅទីក្រុងរ៉ូម នាក្រសួងការបរទេសរបស់អ៊ីតាលីរហូតដល់ថ្ងៃទី១៧ តុលា ១៩៩៨ ។ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនោះ ច្បាប់លក្ខន្តិកៈ

នេះនៅតែបើកចំហរសំរាប់ការចុះហត្ថលេខានៅទីក្រុងញ៉ូយ៉ក នាទីបញ្ជាការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ រហូតដល់ថ្ងៃទី ២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០០ ។

- ២- ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះជាកម្មវត្ថុនៃការផ្តល់សច្ចាប័ន ការទទួលយក ឬ ការអនុម័តពីរដ្ឋហត្ថលេខាទាំងអស់ ។ ឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័ន នៃការទទួលយក ឬ នៃការអនុម័ត ត្រូវតែកំលែកជាមួយអត្ថលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។
- ៣- ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបើកចំហរទទួលការយល់ព្រមចូលជាសមាជិកពីគ្រប់រដ្ឋទាំងអស់ ។ ឧបករណ៍នៃការយល់ព្រមចូលជាសមាជិកត្រូវតែកំលែកនៅជាមួយអត្ថលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

មាត្រា១២៦ : អំពីការចូលជាធរមាន

- ១- ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ ត្រូវចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី១នៃខែបន្ទាប់ពីថ្ងៃទី៦០ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃថ្ងៃតំកល់ទុកឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័ន នៃការទទួលយក នៃការអនុម័ត ឬនៃការយល់ព្រមចូលជាសមាជិក នៅជាមួយអត្ថលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។
- ២- រដ្ឋនីមួយៗដែលបានផ្តល់សច្ចាប័ន ទទួលយក អនុម័ត ឬយល់ព្រមចូលជាសមាជិកនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ បន្ទាប់ពីតំកល់ទុក៦០ថ្ងៃនូវឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័ន នៃការទទួលយក នៃការអនុម័ត ឬនៃការយល់ព្រមចូលជាសមាជិក ច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះនឹងចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី១នៃខែ បន្ទាប់ពីថ្ងៃទី៦០ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃថ្ងៃតំកល់ទុកឧបករណ៍នៃការផ្តល់សច្ចាប័ន នៃការទទួលស្គាល់ នៃការអនុម័ត ឬ នៃការយល់ព្រមចូលជាសមាជិក ។

មាត្រា១២៧ : អំពីការដកខ្លួនចេញ

- ១- រដ្ឋភាគីមួយដោយជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅអត្ថលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ អាចដកខ្លួនចេញពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះបាន ។ ការដកខ្លួនចេញនេះមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំបន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានការជូនដំណឹងនោះ លើកលែងតែការជូនដំណឹងនោះមានបញ្ជាក់កាលបរិច្ឆេទដែលយូរជាងរយៈពេលមួយឆ្នាំ ។
- ២- រដ្ឋភាគីមួយនឹងមិនរួចបន្តដោយសារមូលហេតុនៃការដកខ្លួន ចំពោះកាតព្វកិច្ចដែលកើតចេញពីច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ នៅក្នុងកំឡុងពេលដែលខ្លួនជាភាគីនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈ នោះទេ រួមទាំងកាតព្វកិច្ចខាងហិរញ្ញ

វត្ថុដែលអាចមាននៅជំពាក់។ ការដកខ្លួនរបស់រដ្ឋនោះគ្មានឥទ្ធិពលលើសហប្រតិបត្តិការនានាជាមួយនិង
តុលាការក្នុងទំនាក់ទំនងរឿងស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌ និង ដំណើរការជំរះរឿងក្តីនានាទាក់ទងនឹងរដ្ឋដែល
ដកខ្លួនមានកាតព្វកិច្ចត្រូវសហប្រតិបត្តិការ និង ដែលបានចាប់ធ្វើឡើងនៅមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការដកខ្លួន
នោះមានប្រសិទ្ធភាព ឬ វាមិនមានអតិថិជនតាមបែបណាមួយចំពោះការពិចារណាជាបន្តលើបញ្ហាណា
មួយដែលបិតក្រោមការពិចារណាដោយតុលាការរួចជាស្រេច នៅមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការដកខ្លួនមាន
ប្រសិទ្ធភាព។

មាត្រា ១២៨ : អំពីអត្ថបទយថាភូត

ច្បាប់ដើមនៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះដែលមានជាភាសាអារ៉ាប់, ភាសាចិន, ភាសាអង់គ្លេស, ភាសាបារាំង,
ភាសារុស្ស៊ី និង ភាសាអេស្ប៉ាញដែលមានតំលៃស្មើគ្នាជាយថាភូត ត្រូវតែកល់ទុកនៅជាមួយអគ្គលេខាធិការ
អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលជាអ្នកត្រូវបញ្ជូនចែកចាយច្បាប់ថតចម្លងដែលមានបញ្ជាក់ថាថតចម្លងតាម
ច្បាប់ដើមទៅគ្រប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់។

ដោយមានវត្តមានសាក្សី អ្នកដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមនេះដែលបានទទួលការអនុញ្ញាតយ៉ាងពេញ
លេញដោយរដ្ឋាភិបាលរបស់ពួកគេ បានចុះហត្ថលេខាលើច្បាប់លក្ខន្តិកៈនេះ។

ធ្វើនៅទីក្រុងរ៉ូម ថ្ងៃទី១៧ កក្កដា ១៩៩៨